

Biuletyn jest publikowany na licencji

[Creative Commons. Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/3.0/)

Od Redakcji5**Z teorii**

Dorota Czerwonka, Marianna Hajdukiewicz *Sieci współpracy i samokształcenia w nowym systemie wspomagania szkół*6

Agata Arkabus *Funkcjonowanie edukacyjnych sieci współpracy nauczycieli w wybranych krajach Europy*10

Tomasz Karoń *Sieci współpracy i samokształcenia. Od teorii do praktyki*13

Z praktyki

Marianna Hajdukiewicz, Agnieszka Pietryka *Przygotowanie kadry bibliotek pedagogicznych do realizacji nowych zadań. Działania Ośrodka Rozwoju Edukacji*17

Beata Malentowicz *Wymaganie: Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna we Wrocławiu realizuje zadanie wspomagania placówek oświatowych*22

Joanna Tarasiewicz, Maria Nózka *Oferta usług edukacyjnych Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. KEN w Lublinie*26

Anna Marcol *Wspomaganie szkół i placówek. Z doświadczeń Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach*29

Materiały

Anna Płusa (oprac.) *Wideokonferencja w ramach pracy sieci współpracy i samokształcenia. Nowatorski kanał komunikacji dla nauczycieli*39

Ewa Piątek, Katarzyna Drogoś, Urszula Jankowska, Małgorzata Ochlust (oprac.) *Gra miejska „Śmieci – kosmiczny problem”*45

Jadwiga Pawluk (oprac.) *Zaprojektuj własny kalendarz na nowy rok szkolny*51

Relacje i sprawozdania

- Olga Topolewska** „Czytelnik jest najważniejszy” – konferencja nauczycieli bibliotekarzy
(Białystok, 10 czerwca 2014 roku)57
- Anna Marcol** „Pisanie artykułów naukowych – jak efektywnie pisać i skutecznie publikować”.
XI seminarium z cyklu „Badania naukowe” (Warszawa, 10 czerwca 2014 roku).....60
- Olga Topolewska** 3. Białostocki Tydzień Czytania Dzieciom – akcja czytelnicza
(Białystok, 2–6 czerwca 2014 roku)63

Komunikaty

- Monika Pawlewska** Medioteka Edukacyjna Ośrodka Rozwoju Edukacji w Warszawie65

Polecane lektury

- Anna Marcol** Sieci współpracy i samokształcenia. Co warto przeczytać?.....70

Wspieranie szkół i nauczycieli odgrywa istotną rolę w działalności bibliotek pedagogicznych. Zadania te są realizowane poprzez nawiązywanie szerokiej współpracy ze środowiskiem oświatowym, opartej – między innymi – na dostarczaniu fachowej literatury, prowadzeniu różnorodnych zajęć edukacyjnych, organizacji konferencji metodycznych, szkoleń, wystaw czy konkursów. *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 28 lutego 2013 roku w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych* nadało temu wsparciu kompleksowy charakter, jako części nowego systemu wspomagania szkół i placówek oświatowych.

Nowy system wsparcia, który obligatoryjnie będzie funkcjonował od 1 stycznia 2016 roku, opiera się na utożsamianiu dobrej szkoły z organizacją uczącą się. Takie cele są możliwe do osiągnięcia dzięki sieciom współpracy i samokształcenia, prezentowanym w artykułach teoretycznych. Zwracamy uwagę na ich rolę (Dorota Czerwonka, Marianna Hajdukiewicz), odwołujemy się do przykładów zagranicznych (Agata Arkabus) oraz podpowiadamy, jakie rozwiązania można podjąć tworząc sieć (Tomasz Karoń).

W dziale *Z praktyki* przybliżamy działania Ośrodka Rozwoju Edukacji w Warszawie na rzecz przygotowania nauczycieli bibliotekarzy bibliotek pedagogicznych do realizacji nowych zadań (Marianna Hajdukiewicz, Agnieszka Pietryka). Odwołujemy się także do form wspomagania, realizowanych przez przykładowe biblioteki – Dolnośląską Bibliotekę Pedagogiczną we Wrocławiu (Beata Malentowicz), Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką im. Komisji Edukacji Narodowej w Lublinie (Joanna Tarasiewicz, Maria Nózka) oraz Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką im. Józefa Lompy w Katowicach (Anna Marcol). Część propozycji uwzględnia nowe wymagania, inne – korzystają z dotychczasowych rozwiązań.

W *Materiałach* publikujemy scenariusz i opracowania, które można wykorzystać w praktyce. Anna Płusa dzieli się doświadczeniami związanymi z wykorzystywaniem przez Publiczną Bibliotekę Pedagogiczną RODN „WOM” w Częstochowie nowatorskich kanałów komunikacji w ramach sieci współpracy i samokształcenia. W swoim materiale opisała obsługę wideokonferencji na platformie *Doskon@lenie w sieci*. Nauczyciele bibliotekarze Wydziału Opracowania Zbiorów PBW w Katowicach prezentują scenariusz gry miejskiej dla uczniów szkół podstawowych, przeprowadzonej podczas Tygodnia Bibliotek 2014. Z kolei Jadwiga Pawluk objaśnia tajniki tworzenia kalendarzy w programie MS Publisher. Jest to jeden z modułów kursu e-learningowego, który Autorka prowadzi na platformie Warmińsko-Mazurskiej Biblioteki Pedagogicznej im. Karola Wojtyły w Elblągu.

W odrębnych działach zamieściliśmy informację o Mediatece Edukacyjnej ORE, sprawozdania z wybranych wydarzeń oraz omówienia polecanych publikacji z zakresu nowego systemu doskonalenia nauczycieli.

Zapraszamy do lektury i zachęcamy do współtworzenia kolejnego rocznika „Biuletynu Nauczycieli Bibliotekarzy”. Następnym numerem będzie dotyczył wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w edukacji.

dr Anna Marcol
Redaktor naczelna

Dorota Czerwonka, Marianna Hajdukiewicz
Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie

Sieci współpracy i samokształcenia w nowym systemie wspomagania szkół

Od lat podejmowane są w Polsce działania, których celem jest zmodernizowanie systemu oświaty. Szybko następujące zmiany globalne oraz rozwój gospodarki opartej na wiedzy stawiają nowe wymagania instytucjom powołanym do kształcenia dzieci i młodzieży. Niezwykle ważne staje się, aby zarówno szkoły, jak i placówki wspomagające ich rozwój, a wśród nich również biblioteki pedagogiczne, ewoluowały w kierunku organizacji uczących się. Instytucje te, poddając stałej obserwacji swoją pracę i doskonaląc ją na podstawie ewaluacji wewnętrznej, powinny być wzorem nieustannego rozwoju w zmieniającej się rzeczywistości.

Badania pokazują, że spośród wszystkich czynników (ekonomicznych, infrastrukturalnych, liczebności klas itp.) mających wpływ na osiągnięcia i sukcesy edukacyjne uczniów, największe znaczenie ma przygotowanie nauczycieli do pracy.

Doskonalenie nauczycieli jest dla jakości pracy każdej placówki oświatowej, w tym szkoły i przedszkola, dziedziną niezwykle istotną. Ważnym elementem z punktu widzenia wszystkich zainteresowanych (wychowanków, uczniów, nauczycieli, dyrekcji, rodziców) jest kompleksowe wspomaganie szkół i przedszkoli, w tym diagnoza i zaspokojenie potrzeb nauczycieli w obszarze ich rozwoju zawodowego spójnego z potrzebami rozwojowymi placówki.

Aby tak zaprojektowane wspomaganie było skuteczne, niezbędne staje się unowocześnienie dotychczasowego systemu doradztwa i doskonalenia nauczycieli. Działaniami zmierzającymi do budowy bardziej efektywnego modelu są prace prowadzone przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w ramach realizowanego projektu *System doskonalenia nauczycieli oparty na ogólnodostępnym kompleksowym wspomaganiu szkół* oraz projekty wdrożeniowe wprowadzane przez powiaty w ramach Działania 3.5 *Kompleksowe wspomaganie rozwoju szkół* (Priorytet III Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki).

Nowy system wspomagania szkół i nauczycieli

Jednym z nadrzędnych założeń nowego systemu wspomagania szkół i nauczycieli jest utożsamienie dobrej szkoły czy dobrego przedszkola z organizacją rozwijającą się, czyli z organizacją uczącą się. Konsekwencją tego jest odejście od postrzegania doskonalenia nauczycieli jako reakcji na doraźnie pojawiające się w problemy czy jedynie jako realizacji wymagań stawianych przed nauczycielami zdobywającymi kolejne stopnie awansu. Przyjęto, że ważnym elementem rozwoju szkoły i przedszkola jest zespołowe uczenie się nauczycieli. Aby doskonalenie spełniało swoją rolę, powinno być związane z autentycznym, towarzyszącym dyrektorowi i pracownikom, przekonaniem o potrzebie podnoszenia jakości pracy niezależnie od już osiągniętego stopnia rozwoju.

Podstawowym założeniem nowego modelu doskonalenia nauczycieli w Polsce jest koncentrowanie się na działaniach służących rozwojowi szkoły. Zatem oferta kierowana przez system wspomagania zarówno do placówek, jak

i do konkretnych nauczycieli winna być wynikiem analizy potrzeb i odpowiedzią na specyficzną sytuację konkretnej placówki i jej nauczycieli. Powinna też uwzględniać inne z kluczowych założeń, mówiące o tym, że wspomaganie (w tym doskonalenie) jest procesem, a tym samym powinna odchodzić od pojedynczych, samodzielnych form na rzecz długofalowych, uwzględniających m.in. wdrożenie nabywanych umiejętności i wymianę doświadczeń. Przykładem takiej formy doskonalenia są sieci współpracy i samokształcenia.

Idea sieci współpracy i samokształcenia

Współpraca w ramach aktywnie tworzonej sieci kontaktów, zwana również networkingiem lub sieciowaniem, staje się coraz bardziej powszechna. Sieciowanie to nawiązywanie i podtrzymywanie relacji z innymi w celu pozyskiwania informacji oraz wzajemnego wspierania się. Jest to proces wymiany informacji, doświadczenia, zasobów i wielostronnego wsparcia dzięki korzystnej sieci wzajemnych kontaktów. Networking pozwala często na pozyskanie długofalowych i zaufanych partnerów, a jego podstawową zasadą jest wzajemność¹. Historia networkingu poprzedza powstanie Internetu, ale niewątpliwie przy obecnym rozwoju technologii, narzędzi internetowych oraz stale zwiększającym się dostępie do Internetu, networking ma dziś o wiele szerszy zasięg i ogromne możliwości. Wykorzystanie tego potencjału i możliwości w edukacji, na rzecz rozwoju, nadaje mu o wiele głębszy sens i znaczenie.

W ramach projektu *System doskonalenia nauczycieli oparty na ogólnodostępnym kompleksowym wspomaganium szkół* opracowane zostały założenia organizacyjne i programowe nowej formy wykorzystującej doświadczenia networkingu. Przyjęto dla niej nazwę sieć współpracy i samokształcenia. Zgodnie z założeniami jest to międzyszkolny zespół nauczycieli lub dyrektorów współpracujących ze sobą w ramach wybranego zagadnienia. Celem funkcjonowania sieci jest wspólna praca nad sposobami realizacji zadań stawianych w szkołach przed nauczycielami, wzajemne inspirowanie się, dzielenie pomysłami, spostrzeżeniami i propozycjami, poszukiwanie indywidualnych rozwiązań dla typowych problemów. Podstawowe formy działania oparte są na osobistych kontaktach uczestników sieci w trakcie spotkań. Wśród tych form mogą pojawić się np.: zespołowe wypracowanie rozwiązań, action learning, lekcje pokazowe, warsztaty, doradztwo grupowe, dyskusja, studium przypadku. Dopełnieniem i kontynuacją spotkań, które odbywać się mogą np. co dwa miesiące, jest komunikacja i współpraca za pośrednictwem internetowej platformy pełniącej również funkcję repozytorium zasobów, wypracowanych rozwiązań oraz przykładów ich zastosowań w praktyce. Członkowie sieci korzystają w pracy przede wszystkim z własnych doświadczeń i źródeł samokształceniowych, ale w miarę potrzeb spotykają się również z zewnętrznymi ekspertami specjalizującymi się w interesującym ich zagadnieniu. Korzystają w ten sposób ze wsparcia merytorycznego i metodycznego, wypracowują pod opieką eksperta własne rozwiązania.

Udział poszczególnych nauczycieli bibliotekarzy w sieciach daje za ich pośrednictwem całym szkołom szansę na kontakt z innymi placówkami. Jest to okazja, aby spojrzeć na własne zadania i problemy z innej, szerszej perspektywy. Niejednokrotnie biblioteki w szkołach działają w zbliżonych warunkach, pracują z uczniami pochodzącymi z podobnych środowisk, a zatem często borykają się z podobnymi wyzwaniami, a nauczyciele bibliotekarze nie mają partnera do wymiany doświadczeń, bo zazwyczaj w bibliotece szkolnej pracuje tylko jedna osoba. Sprawdzone metody czy rozwiązania problemów funkcjonujące w jednej szkole mają duże szanse powodzenia w podobnych placówkach. Między innymi dlatego właśnie istotnym zadaniem sieci współpracy i samokształcenia jest analiza tzw. „dobrych praktyk” – rozwiązań, które zostały już wdrożone, sprawdzone i przynoszą stosującej je szkole wymierne korzyści, jest to także doskonała okazja do wspólnego rozwiązywania problemów i wzajemne „podglądanie” warsztatu pracy zawodowej.

Połączenie wymiany doświadczeń oraz wiedzy wnoszonej przez ekspertów ma szansę być inspiracją dla tworzenia nowych rozwiązań. Dlatego ważnym rezultatem działania sieci może być opracowanie przez jej uczestników własnych, autorskich propozycji i podejmowanie inicjatyw, które zostaną sprawdzone w szkołach.

¹ *Networking* [on-line]. [dostęp: 20.04.2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ceo.org.pl/pl/przedsiębiorczy/news/networking>.

Korzyści z uczestnictwa w sieci

Sieć nauczycieli czy dyrektorów, to przede wszystkim platforma wzajemnego wsparcia w obliczu nieustająco pojawiających się nowych wyzwań, szansa na bieżący kontakt oraz na poszerzenie perspektywy, z jakiej patrzy się na własną bibliotekę, szkołę, środowisko. Jest to również okazja do inicjowania nowych przedsięwzięć zarówno w kooperacji z innymi, jak i refleksyjnego przeniesienia sprawdzonych gdzie indziej rozwiązań do swojego miejsca pracy. Dzięki sieciom współpracy przed nauczycielami bibliotekarzami otwierają się nowe możliwości pozyskiwania potrzebnej im wiedzy i pomocy w radzeniu sobie z codziennymi wyzwaniami. Dodatkowo, biblioteki pedagogiczne organizując sieci współpracy i samokształcenia dla szkolnych bibliotekarzy pozyskują aktywnych odbiorców usług informacyjnych, rozpoznają potrzeby środowiska edukacyjnego, a dzięki temu są bliżej szkoły i mogą w świadomy sposób budować ofertę wspomagania. Ważne dla pracowników bibliotek pedagogicznych jest poszerzenie kompetencji zawodowych o umiejętności z zakresu skutecznej komunikacji, pracy z grupą i inne, wynikające z zadań realizowanych w trakcie pracy z grupą nauczycieli – uczestnikami sieci.

Dlaczego biblioteki pedagogiczne mogą organizować i koordynować sieci współpracy i samokształcenia?

Jednym z zadań bibliotek pedagogicznych, zgodnie z nowym rozporządzeniem², jest organizowanie i prowadzenie sieci współpracy i samokształcenia dla nauczycieli. Nie tylko zapis prawny kieruje działania pracowników bibliotek pedagogicznych do prowadzenia sieci, ale przede wszystkim mają na to znaczący wpływ ich dotychczasowe doświadczenia we współpracy ze środowiskiem edukacyjnym, w tym szczególnie z nauczycielami bibliotekarzami bibliotek szkolnych. Wymienione czynniki pozwolą na podjęcie działań zmierzających do zaplanowania i zorganizowania pracy sieci. Warto pamiętać, aby poprzedzić je diagnozą potrzeb i oczekiwań szkół, do których sieć ma być adresowana. Innym elementem, ważnym i koniecznym przy funkcjonowaniu sieci są, posiadane przez pracowników bibliotek pedagogicznych, kompetencje w posługiwaniu się technologiami informacyjno-komunikacyjnymi, a także opracowywane w bibliotekach pedagogicznych zasoby informacji, odpowiadające aktualnym standardom bibliotekarskim i trendom edukacyjnym.

Jak Ośrodek Rozwoju Edukacji wspiera pracowników bibliotek pedagogicznych w realizacji tego zadania?

W ramach projektu *System doskonalenia nauczycieli oparty na ogólnodostępnym kompleksowym wspomaganium szkół* organizowane są trzydniowe szkolenia dla kandydatów na koordynatorów sieci. Szkolenia te adresowane są m.in. do pracowników bibliotek pedagogicznych. Uczestnicy szkoleń nabywają umiejętności pracy z grupą, otrzymują materiały dotyczące zasad organizowania i prowadzenia sieci.

Instytucjom powołującym sieci, w tym również bibliotekom, udostępniona została platforma doskonaleniewsieci.pl³, która oferuje narzędzia służące do komunikacji między uczestnikami, planowania działań sieci oraz gromadzenia i wymiany zasobów.

Wszystkim, którzy do tej pory rozpoczęli pracę na platformie dziękujemy za zaangażowanie. Liczymy, że wraz z zakładaniem nowych sieci będzie przybywało przykładów dobrych praktyk, które staną się inspiracją dla innych.

Bibliografia:

1. Kędracka-Feldman Ewa. *Nauczycielskie sieci sposobem na... dżunglę (informacji i zadań)*. „Meritum” 2014, nr 1, s. 74-78.
2. *Nowe formy wspomagania szkół. Koordynator sieci. System doskonalenia nauczycieli oparty na ogólnodostępnym kompleksowym wspomaganium szkół*. Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, 2012.

² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2013 roku w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych (Dz.U. 2013, nr 0, poz. 369).

³ Platforma *Doskon@lenie w sieci* [on-line]. [dostęp: 20.04.2014]. Dostępna w World Wide Web: <http://doskonaleniewsieci.pl/>.

3. *Sieci współpracy i samokształcenia : teoria i praktyka*. Red. nauk. Danuta Elsner. Warszawa: Wolters Kluwer, 2013.

STRESZCZENIE:

Autorki artykułu wprowadzają czytelników w tematykę nowych form doskonalenia nauczycieli, jakimi są m.in. sieci współpracy i samokształcenia. Wyjaśniają idee sieciowania i zasady organizacji tej formy współpracy. Wskazują na rolę i zadania bibliotek pedagogicznych związanych z realizacją wspomaganie szkół w nowej formie.

SŁOWA KLUCZOWE:

Sieci współpracy i samokształcenia, formy doskonalenia nauczycieli, wspomaganie szkół, zadania bibliotek pedagogicznych.

Agata Arkabus

Publiczna Biblioteka Pedagogiczna RODN „WOM” w Częstochowie

Funkcjonowanie edukacyjnych sieci współpracy nauczycieli w wybranych krajach Europy

Edukacyjne sieci współpracy działają już w wielu krajach, m.in. w Holandii, Słowenii i Niemczech. Każda z nich posiada inną strukturę organizacyjną. Jednak cel ich funkcjonowania jest zawsze taki sam – doskonalenie pracy zawodowej nauczycieli poprzez zespołową wymianę doświadczeń i dobrych praktyk.

Tworzenie sieci współpracy nauczycieli ma na celu poprawę jakości nauczania oraz uczenia się. Sieci mogą się koncentrować na rozwoju związanym z określonym przedmiotem lub dziedziną, powiększaniu potencjału intelektualnego nauczycieli, nawiązaniu partnerstwa między szkołą a innymi instytucjami oświatowo-kulturalnymi oraz współpracy pomiędzy różnymi grupami (rodzice, nauczyciele, psychologowie)¹. Wiele sieci nastawionych jest na krótki okres działania, ponieważ są one tworzone, by wykonać konkretne, zaplanowane zadania. Gdy cele zostają osiągnięte ulegają rozwiązaniu².

Praca zespołowa nauczycieli jest bardzo ważna dla działalności i poprawnego funkcjonowania instytucji pod względem organizacyjnym, ale także dla rozwoju zawodowego samych pracowników. Praca nauczycieli w zespole pozwala na szczegółową analizę problemu, szukanie nowych rozwiązań, dzielenie się doświadczeniem i wiedzą.

Pieter Leenheer widzi w organizacji sieci pozytywne elementy jej funkcjonowania. Przede wszystkim działają w nich nauczyciele profesjonaliści z praktyczną znajomością zawodu, którzy tworzą grupy o wspólnych zainteresowaniach i pasjach. Sieci międzyinstytucjonalne, np. sieci szkół, skupiają społeczności praktyków i współpracujących instytucji³. W **Holandii** rozwój sieci nastąpił w latach 90. XX wieku. Rząd Holandii zauważył brak skuteczności centralnego zarządzania w edukacji. W konsekwencji coraz bardziej skłaniał się do ustanowienia większej autonomii tych instytucji, za których funkcjonowanie odpowiadał. W 1994 roku Ministerstwo Edukacji postanowiło zainspirować szkoły średnie do zrzeszania się w sieci⁴.

Głównymi rezultatami działalności sieci edukacyjnych w Holandii na szczeblu podstawowym i średnim były: inspirowanie nauczycieli do działania, poczucie komfortowej pracy oraz rozwój w obszarze określonych dziedzin rozwoju zawodowego. Zespołom nauczycieli zaoferowano szeroki zakres metod i technik uczenia się, a nie tylko tradycyjne jednodniowe szkolenia. Tematyka sieci edukacyjnych w Holandii dotyczyła głównie pracy dydaktycznej i metodycznej nauczyciela, opracowania praktycznych materiałów dydaktycznych, wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych, przeprowadzania egzaminów, oceniania ucznia, organizacji i zarządzania szkołą⁵.

¹ C. Day. *Od teorii do praktyki : rozwój zawodowy nauczyciela*. Gdańsk. 2008, s. 256.

² Tamże, s. 257.

³ P. Leenheer. *Jak działają sieci? Materiały z konferencji : Nauczyciele jako ucząca się społeczność zawodowa. Warszawa 10–12 października 2012 r.* [on-line]. [dostęp: 10.01.2014]. Dostępny w World Wide Web: http://www.ore.edu.pl/strona-ore/index.php?option=com_phoca_download&view=category&id=142:nauczyciele-jako-uczca-si-spoeczno-zawodowa&Itemid=1017.

⁴ P. Leenheer. *Jak szkoły uczą się razem?* „Dyrektor Szkoły” 2010, nr 2, s. 16.

⁵ P. Leenheer. *Jak działają sieci?...*, dz. cyt.

W każdej szkole w pracę sieci zaangażowanych jest tylko kilka osób. Także dyrektorzy placówek oświatowych należą do różnych sieci (np. sieć uczących się dyrektorów szkół). Uczestnictwo w nich pomaga dyrektorom w indywidualnym rozwoju zawodowym oraz umiejętnym zarządzaniu placówką⁶. Nowo powstałe sieci skupiają w sobie minimum pięć szkół. Zaleca się, aby w jednej sieci przewodniczącym grupy sterującej był jeden z dyrektorów szkoły, a zewnętrzny koordynator pełnił rolę sekretarza. W ramach sieci powoływane są grupy zadaniowe, odbywają się wzajemne wizyty przedstawicieli w szkołach, przeprowadza się obserwacje koleżeńskie, organizowane są konferencje i warsztaty, członkowie zespołów udostępniają różnorodne publikacje i prezentacje⁷. Praca w sieci przyczyniła się przede wszystkim do poprawy komunikacji społecznej i wymiany informacji w szkołach; budowania kultury wspólnego działania, w tym uczenia się; rozwijania zewnętrznej orientacji, zwiększania wrażliwości na sygnały płynące ze środowiska oraz ciekawości tego, co dzieje się w świecie pozaszkolnym⁸. Głównym natomiast powodem istnienia sieci współpracy nauczycieli w holenderskich szkołach są korzyści uzyskiwane przez same szkoły. Sieć wpływa niewątpliwie na rozwój bezpośrednio uczestniczących w niej osób, ale najbardziej liczy się to, co szkoła zyskuje jako całość. Wymaga to od dyrektora wielu przemyślanych działań – nie tylko zachowania równowagi między celami indywidualnymi nauczycieli i organizacyjnymi szkoły, ale także wspierania i utrwalania kontaktów między siecią i uczestniczącymi w niej placówkami⁹.

W **Słowenii** funkcjonowanie sieci ma na celu ulepszenie pracy szkoły, wspólne uczenie się oraz doskonalenie kultury współpracy między nauczycielami. Krajowe Centrum Kierowania Edukacją, którego głównym zadaniem jest szkolenie dyrektorów szkół, jest koordynatorem projektu *Sieć uczących się szkół*. Podstawowym założeniem projektu jest twierdzenie, że szkoła nie może się rozwijać, dopóki nie rozwijają się nauczyciele – indywidualnie i zespołowo¹⁰. Innymi celami wynikającymi z realizacji projektu są: wzmocnienie procesu doskonalenia pracy szkoły i zespołowego uczenia się nauczycieli, pobudzenie wewnętrznej współpracy w szkole oraz współdziałania szkół między sobą, zwiększanie zdolności szkoły do zmiany¹¹. Także działania Narodowego Instytutu Edukacyjnego (odpowiednik polskiego Ośrodka Rozwoju Edukacji) w większości realizowane są w ramach sieci, w których biorą udział nauczyciele, dyrektorzy oraz zewnętrzni eksperci wspierający szkoły w rozwoju. Głównymi tematami pracy sieci są zagadnienia związane z uczeniem, wychowaniem i organizacją pracy szkoły. Uczestnicy zespołów formułują problemy związane z wybranym obszarem, dzielą się doświadczeniami, opracowują plany działania, analizują efekty wdrażania konkretnych rozwiązań, prezentują przykłady dobrych praktyk. Nauczyciele do swoich działań wykorzystują także elektroniczne platformy¹². Justina Erčulj z Państwowej Szkoły Przywództwa w Edukacji uważa, że *współpraca i tworzenie sieci kontaktów są ściśle powiązane z rozwojem zawodowym nauczycieli i dyrektorów szkół. Użycie terminu społeczność uczących się nauczycieli wskazuje na wspólnotę osób wykonujących ten sam zawód, która służy ulepszeniu istniejących relacji*¹³.

Oświatowe akty prawne **Republiki Federalnej Niemiec** nakładają obowiązek współpracy między placówkami oświatowymi, natomiast samorządy są zobowiązane do stworzenia warunków dla ich realizacji. Sprawnie działające sieci są inicjowane, organizowane i popierane przez lokalne władze oświatowe, ponieważ doświadczenia pokazują, że indywidualne inicjatywy po krótkim czasie zanikają ze względu na brak środków finansowych. Inną ważną sprawą jest zasięg współpracy – gdy on jest większy, taniej można stworzyć bazę materialną uznaną za warunek konieczny istnienia sieci (miejsce spotkań, dostęp do nowoczesnych mediów, platformy internetowe, sprzęt poligraficzny)¹⁴. Na szczycie struktury organizacyjnej sieci na poziomie lokalnym stoją wyznaczone instytucje (komórki organizacyjne władz oświatowych, wyższe uczelnie, fundacje, itp.), które odpowiadają za organizowanie i koordynowanie pracy. Instytucje odpowiedzialne za organizację sieci tworzą regionalną grupę koordynacyjną lub

⁶ P. Leenheer. *Sieć: naturalne środowisko uczenia się nauczycieli i szkół. Doświadczenia holenderskie*. W: *Sieci współpracy i samokształcenia : teoria i praktyka*. Red. D. Elsner. Warszawa. 2013, s. 169.

⁷ Tamże, s. 170.

⁸ Tamże, s. 177.

⁹ Tamże, s. 172.

¹⁰ M. Hajdukiewicz [i in.]. *Relacja z wizyty studyjnej „Sieci uczących się szkół” w Słowenii*. W: *Trendy*. [on-line]. 2012, nr 4. [dostęp: 10.01.2014]. Dostępny w World Wide Web: http://bc.ore.edu.pl/Content/390/Trendy+4+z+2012_M.+Hajdukiewicz+i+in..pdf.

¹¹ Tamże.

¹² Tamże.

¹³ Tamże.

¹⁴ E. Brudnik. *Sieci szkół i sieci nauczycieli w Republice Federalnej Niemiec*. W: *Sieci współpracy i samokształcenia : teoria i praktyka*. Red. D. Elsner. Warszawa. 2013, s. 151.

sterującą. Natomiast w szkole uczestniczącej w sieci jest powoływany koordynator¹⁵. Do zadań nauczycieli współpracujących w ramach sieci należą m.in.: opracowywanie wspólnych scenariuszy zajęć, udział w obserwacjach koleżeńskich, przygotowywanie wykładów on-line, upowszechnianie dobrych praktyk, uczestnictwo w szkoleniach WDN prowadzonych przez nauczycieli z innych placówek, spotkania regionalnych grup roboczych¹⁶. Zespoły zadaniowe w szkole skupiają nauczycieli zainteresowanych zagadnieniem, nad którym pracuje się w sieci. Jeżeli temat dotyczy całej szkoły, ich członkami są wszyscy nauczyciele¹⁷.

Tworzenie sieci zrzeszających nauczycieli staje się coraz bardziej popularne. Zaletą tej formy współpracy jest przede wszystkim praca zespołowa ludzi zaangażowanych w realizację określonego celu oraz wymiana doświadczeń i pomysłów. Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w tym procesie sprzyja szybkiej wymianie informacji oraz komunikacji między uczestnikami. Internet umożliwia nauczycielom z całego świata tworzenie sieci edukacyjnych, gdzie dzielą się wypracowanymi materiałami i przykładami dobrych praktyk. Uczestnictwo w sieci oraz połączenie tradycyjnych metod z nowymi narzędziami informacyjno-komunikacyjnymi w nauczaniu pozytywnie wpłynie na rozwój zawodowy każdego nauczyciela.

Bibliografia:

1. Brudnik Edyta. *Sieci szkół i sieci nauczycieli w Republice Federalnej Niemiec*. W: *Sieci współpracy i samokształcenia : teoria i praktyka*. Red. Danuta Elsner. Warszawa. 2013, s. 146–161.
2. Day Christopher. *Od teorii do praktyki : rozwój zawodowy nauczyciela*. Gdańsk. 2008.
3. Hajdukiewicz Marianna [i in.]. *Relacja z wizyty studyjnej „Sieci uczących się szkół” w Słowenii*. W: *Trendy*. [on-line]. 2012, nr 4. [dostęp: 10.01.2014]. Dostępny w World Wide Web: http://bc.ore.edu.pl/Content/390/Trendy+4+z+2012_M.+Hajdukiewicz+i+in..pdf.
4. Leenheer Pieter. *Jak działają sieci? Materiały z konferencji : Nauczyciele jako ucząca się społeczność zawodowa. Warszawa 10–12 października 2012 r.* [on-line]. [dostęp: 10.01.2014]. Dostępny w World Wide Web: http://www.ore.edu.pl/strona-ore/index.php?option=com_phocadownload&view=category&id=142:nauczyciele-jako-uczca-si-spoeczno-zawodowa&Itemid=1017.
5. Leenheer Pieter. *Jak szkoły uczą się razem?* „Dyrektor Szkoły” 2010, nr 2, s. 16–18.
6. Leenheer Pieter. *Sieć: naturalne środowisko uczenia się nauczycieli i szkół. Doświadczenia holenderskie*. W: *Sieci współpracy i samokształcenia : teoria i praktyka*. Red. Danuta Elsner. Warszawa. 2013, s. 162–180.

STRESZCZENIE:

W artykule omówiono edukacyjne sieci współpracy w wybranych krajach Europy. Odwołano się do przykładów holenderskich, słoweńskich i niemieckich.

SŁOWA KLUCZOWE:

Doskonalenie nauczycieli w Europie, edukacyjne sieci współpracy, współpraca nauczycieli.

¹⁵ Tamże, s. 154.

¹⁶ Tamże, s. 153.

¹⁷ Tamże, s. 155.

Tomasz Karoń
Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Częstochowie

Sieci współpracy i samokształcenia Od teorii do praktyki

Członkowie sieci współpracy i samokształcenia pracują pod kierunkiem koordynatora korzystając z własnej wiedzy lub pomocy ekspertów. Celem ich pracy jest wspólne rozwiązywanie problemów edukacyjnych oraz wzajemne wspieranie się we wdrażaniu wypracowanych rozwiązań. To zupełnie nowe podejście do problematyki doskonalenia daje szansę na przeobrażenie polskiej edukacji.

Obowiązek prowadzenia sieci współpracy przez placówki doskonalenia wprowadza *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 października 2012 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli*¹. Podobne zadania postawiono przed poradniami psychologiczno-pedagogicznymi oraz bibliotekami pedagogicznymi². Szczegółowe informacje na ten temat można znaleźć m.in. w publikacji *Przewodnik metodyczny dla koordynatorów sieci współpracy i samokształcenia*³ oraz artykule *Sieci współpracy i samokształcenia jako nowa forma doskonalenia zawodowego nauczycieli bibliotekarzy*⁴.

Tworząc sieć współpracy i samokształcenia należy przede wszystkim dokonać diagnozy potrzeb rozwojowych potencjalnych uczestników przedsięwzięcia.

Wstępna diagnoza potrzeb rozwojowych

Dobrym punktem wyjścia do sporządzenia diagnozy jest analiza dokumentów, np. raportów z ewaluacji problemowej szkół, dostępnych w witrynie *Nadzór Pedagogiczny – System Ewaluacji Oświaty*⁵. Raporty te zawierają opracowane wyniki różnorodnych badań ankietowych. Pozwala to na wyciąganie wniosków dotyczących potrzeb rozwojowych. Co więcej, często są one tam zapisane wprost.

¹ *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 października 2012 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli* (Dz.U. z 2012 r., poz. 1196).

² Zob. *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 roku w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych* (Dz.U. 2013 nr 0, poz. 199); *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2013 roku w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych* (Dz.U. 2013, nr 0, poz. 369).

³ M. Kocurek, I. Sołtysińska, M. Świeży, I. Wachna-Sosin. *Przewodnik metodyczny dla koordynatorów sieci współpracy i samokształcenia* [on-line]. [dostęp: 18.02.2014]. Dostępny w World Wide Web: http://www.ore.edu.pl/strona-ore/index.php?option=com_content&view=article&id=2390&Itemid=1729.

⁴ A. Płusa. *Sieci współpracy i samokształcenia jako nowa forma doskonalenia zawodowego nauczycieli bibliotekarzy*. „Poradnik Bibliotekarza” 2014, nr 1, s. 4.

⁵ Witryna *Nadzór Pedagogiczny – System Ewaluacji Oświaty* [on-line]. [dostęp: 18.02.2014]. Dostępna w World Wide Web: <http://www.npseo.pl>.

Wartościowym miejscem poszukiwania informacji jest także witryna zawierająca wyniki badań Edukacyjnej Wartości Dodanej⁶. Znajduje się tam syntetyczna informacja, zarówno aktualna, jak i historyczna, dotycząca kondycji edukacyjnej szkół, których nauczyciele mogą stanowić potencjalnych członków sieci współpracy. Fakt, że wskaźniki EWD uzyskiwane są z wyników egzaminów zewnętrznych metodami matematycznymi, skutkuje ich wysoką użytecznością i wiarygodnością. Pozwala to m.in. na ocenę informacji zawartych w raportach ewaluacji problemowych. Wadą natomiast, jest to, że wskaźniki EWD dotyczą obecnie tylko szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.

Kolejnym miejscem poszukiwania informacji na temat jakości realizowanego w szkołach procesu uczenia-nauczania są witryny internetowe szkół. Często są tam publikowane różnego rodzaju dodatkowe informacje pozwalające uściślić wnioski dotyczące potrzeb rozwojowych. Mogą to być opisy różnych wydarzeń szkolnych, informacje o zajęciu przez uczniów wysokich miejsc w konkursach i olimpiadach, a także linki do różnych projektów, w których uczestniczy szkoła.

Po przeprowadzonej analizie dokumentacji i zawartości witryn szkół dysponujemy już wstępną informacją pozwalającą na opracowanie własnego narzędzia badawczego – ankiety. Jak wskazano w artykule Anny Płusy⁷ można tu skorzystać z serwisu *Moje Ankiety*⁸, który pozwala na stworzenie elektronicznego formularza ankiety. Oprócz tego warto także przygotować krótką informację dotyczącą nowej formy doskonalenia, wstępnej tematyki tej formy, podkreślając jednocześnie konieczność jej uściślenia za pomocą ankiety – tak, by lepiej ona odpowiadała potrzebom przyszłych członków sieci.

Promocja sieci

Kolejnym krokiem związanym z tworzeniem sieci współpracy i samokształcenia powinien być kolportaż informacji na temat sieci. Jeśli wstępna diagnoza potrzeb rozwojowych została przeprowadzona poprawnie, to informacja na temat sieci powinna cieszyć się zainteresowaniem ze strony potencjalnych uczestników. Będzie to zachęcało do odpowiadania na pytania zawarte w opracowanej ankiecie. Tym sposobem możemy uzyskać cenne informacje dotyczące potrzeb rozwojowych oraz pozyskać pierwszych członków sieci.

W jaki sposób informować o istniejącej sieci współpracy? Dobrym pomysłem jest zamieszczenie informacji o sieci, wraz z linkiem do ankiety, na witrynie placówki. Pozwala to na wykorzystanie tego komunikatu w trakcie szkoleniowych rad pedagogicznych, warsztatów, konferencji itd. Warto także skorzystać z pomysłu wskazanego we wspomnianym wcześniej artykule, polegającego na rozesłaniu informacji za pomocą emaili. Jest to dobry pomysł, jeśli dysponuje się bazą adresów mailowych potencjalnych członków sieci, w tym także dyrektorów szkół. Szczególnie istotna jest ta ostatnia grupa adresatów. Należy bowiem pamiętać, że jednym z zadań dyrektora szkoły jest inspirowanie nauczycieli do innowacji pedagogicznych, metodycznych i organizacyjnych oraz udzielanie pomocy nauczycielom w wykonywaniu ich zadań dydaktycznych i wychowawczych⁹.

Określenie celów sieci i planowanie działań

Na podstawie wstępnej diagnozy potrzeb rozwojowych oraz wyników własnej ankiety badawczej koordynator sieci powinien określić cele sieci. Zgodnie z *Przewodnikiem metodycznym dla koordynatorów sieci współpracy i samokształcenia*¹⁰ cele te powinny dotyczyć możliwości wymiany doświadczeń związanych z poszerzaniem kompetencji uczestników oraz analizy dobrych praktyk, w tym także tworzenia nowych rozwiązań. Ustalone cele sieci warto zamieścić w informacji dotyczącej sieci, gdyż podniesie to jej wartość i będzie sprzyjało pozyskiwaniu następnych członków.

⁶ Witryna *Edukacyjna Wartość Dodana* [on-line]. [dostęp: 18.02.2014]. Dostępna w World Wide Web: <http://ewd.edu.pl>.

⁷ Zob. poz. nr 3 w Bibliografii.

⁸ Serwis *Moje Ankiety* [on-line]. [dostęp: 18.02.2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://moje-ankiety.pl>.

⁹ Art. 33, ust. 1, pkt 3 i 4 w związku z art. 39, ust. 1, pkt 2 *Ustawy z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty* (Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, tekst jednolity z późniejszymi zmianami).

¹⁰ Zob. poz. nr 1 w Bibliografii.

Kolejną czynnością powinno być zaplanowanie działań podejmowanych w ramach sieci. Generalnie dzielą się one na dwa obszary: spotkania stacjonarne i działania na platformie internetowej¹¹. Działania realizowane w każdym z tych obszarów powinny się wzajemnie przeplatać, gdyż pozwala to maksymalnie wykorzystać ich zalety. Praca na platformie internetowej daje szansę na indywidualną refleksję rozwojową, a także na uporządkowaną wymianę przemyśleń, materiałów itp. Spotkania stacjonarne są szansą na integrację i współpracę uczestników. Sprzyjają ponadto podnoszeniu kompetencji w zakresie wykorzystywania różnych narzędzi i metod pracy oraz podtrzymują motywację do pracy w sieci.

Ukoronowaniem procesu planowania działań w sieci współpracy jest stworzenie rocznego planu pracy. Cały ten proces szczegółowo opisano we wspomnianym już artykule i przewodniku¹². Z punktu widzenia praktyka warto dodać, że planując poszczególne działania należy uwzględnić, znane w momencie planowania, terminy wydarzeń szkolnych i edukacyjnych, np.: klasyfikacji śródrocznej i rocznej, sprawdzianów i egzaminów zewnętrznych, konkursów i imprez organizowanych przez szkoły lub takich, w których szkoły uczestniczą. Pozwoli to uniknąć kolizji obowiązków, a więc także obniżenia jakości pracy w sieci.

Spotkanie organizacyjne

Jednym z ważniejszych momentów w pracy sieci jest spotkanie organizacyjne. Ma ono dwa zasadnicze cele: integrację uczestników oraz zawarcie kontraktu współpracy. Integracja uczestników sprzyja późniejszej wymianie doświadczeń i współdziałaniu. Z tego powodu warto zainicjować ten proces podczas części oficjalnej oraz przewidzieć dłuższą przerwę kawową, pozwalającą na zacieśnienie nowopowstałych znajomości.

Zawarcie kontraktu współpracy ma na celu ostateczne uzgodnienie oraz zapisanie celów i zasad pracy w sieci współpracy i samokształcenia. Dobrze jest zrealizować to zadanie używając flipcharta, na którym zapisze się wypracowane podczas spotkania cele i zasady pracy. Warto podkreślić, że powinny być one zaakceptowane przez uczestników, co najprościej zrealizować poprzez złożenie podpisów pod kontraktem przez wszystkich uczestników sieci, w tym również przez jej koordynatora.

Spotkania robocze

Terminy spotkań roboczych powinny zostać uzgodnione z uczestnikami sieci. Można tego dokonać za pomocą forum platformy internetowej. Uzgodnienie daje szansę na uwzględnienie wydarzeń szkolnych i osobistych planów uczestników sieci. Sprzyja to podniesieniu frekwencji na spotkaniach. Koordynator planuje spotkania robocze sieci, jednak plan ten powinien być dość ogólny, tzn. zawierać tematykę oraz mniej więcej przewidywany czas jej realizacji. Ważne jest bowiem, aby koordynator sieci nie wykraczał poza granice swojej roli, czyli osoby wspierającej proces dzielenia się wiedzą, proponującej tematy spotkań i sposoby pracy. Ścisłe opracowany plan spotkania, poparty np. prezentacją, narzuca dość sztywne ramy pracy, co może spowodować, że spotkanie robocze zaczyna bardziej przypominać ćwiczenia niż spotkanie grupy rozwiązującej problem.

Przygotowując się do spotkań roboczych warto także poszukiwać przykładów dobrych praktyk, które mogą być przydatne jako punkt wyjścia do dyskusji i generowania rozwiązań własnych. I tu warto polecić witrynę programu Aktywna Edukacja, realizowanego przez Centrum Edukacji Obywatelskiej¹³. Pilotaż tego programu był realizowany w ramach rządowego programu rozwijania kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych – „Cyfrowa szkoła”¹⁴. W ramach pilotażu wypracowano ponad tysiąc przykładów dobrych praktyk w zakresie korzystania z technologii komunikacyjnych. Przeszły one proces testowania w szkołach, które je wypracowały, a także zostały ocenione pod względem przydatności i poprawności.

¹¹ Platforma *Doskon@lenie w sieci* [on-line]. [dostęp: 18.02.2014]. Dostępna w World Wide Web: <http://doskonaleniewsieci.pl>.

¹² Zob. pozycje nr 1 i 3 w Bibliografii.

¹³ Witryna *Centrum Edukacji Obywatelskiej*, program *Aktywna Edukacja* [on-line]. [dostęp: 18.02.2014]. Dostępna w World Wide Web: <http://www.ceo.org.pl/pl/cyfrowaszkoła>.

¹⁴ *Uchwała nr 40/2012 Rady Ministrów z dnia 3 kwietnia 2012 roku w sprawie Rządowego programu rozwijania kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych – „Cyfrowa szkoła”*.

Sieci współpracy to nowa forma doskonalenia, wdrażana dopiero w naszej rzeczywistości edukacyjnej. Łączy ona pracę na platformie internetowej z pracą realizowaną podczas spotkań roboczych. Pewną nowością jest dłuższa współpraca z tą samą grupą nauczycieli; pozwala to m.in. na stosowanie metod coachingowych, sprzyja także wymianie myśli i zmianie stereotypów edukacyjnych. Wydaje się, że jest to forma, z której nauczyciele chętnie skorzystają. Zwłaszcza dlatego, że istnieje możliwość pracy w sieci w wybranym przez siebie miejscu.

Bibliografia:

1. Kocurek Maciej, Sołtysińska Iwona, Świeży Maciej, Wachna-Sosin Irmina. *Przewodnik metodyczny dla koordynatorów sieci współpracy i samokształcenia* [on-line]. [dostęp 18.02.2014]. Dostępny w World Wide Web: http://www.ore.edu.pl/strona-ore/index.php?option=com_content&view=article&id=2390&Itemid=1729.
2. Platforma *Doskon@lenie w sieci* [on-line]. [dostęp 18.02.2014]. Dostępna w World Wide Web: <http://doskonaleniewsieci.pl>.
3. Płusa Anna. *Sieci współpracy i samokształcenia jako nowa forma doskonalenia zawodowego nauczycieli bibliotekarzy*. „Poradnik Bibliotekarza” 2014, nr 1, s. 4-8.
4. *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 roku w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych* (Dz.U. 2013 nr 0, poz. 199).
5. *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 października 2012 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli* (Dz.U. z 2012 r., poz. 1196).
6. *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2013 roku w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych* (Dz.U. 2013, nr 0, poz. 369).
7. Serwis *Moje Ankiety* [on-line]. [dostęp: 18.02.2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://moje-ankiety.pl>.
8. *Uchwała nr 40/2012 Rady Ministrów z dnia 3 kwietnia 2012 roku w sprawie Rządowego programu rozwijania kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych – „Cyfrowa szkoła”*.
9. *Ustawa z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty* (Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, tekst jednolity z późniejszymi zmianami).
10. Witryna *Centrum Edukacji Obywatelskiej, program Aktywna Edukacja* [on-line]. [dostęp: 18.02.2014]. Dostępna w World Wide Web: <http://www.ceo.org.pl/pl/cyfrowaszkoła>.
11. Witryna *Edukacyjna Wartość Dodana* [on-line]. [dostęp: 18.02.2014]. Dostępna w World Wide Web: <http://ewd.edu.pl>.
12. Witryna *Nadzór Pedagogiczny – System Ewaluacji Oświaty* [on-line]. [dostęp: 18.02.2014]. Dostępna w World Wide Web: <http://www.npseo.pl>.

STRESZCZENIE:

Artykuł dotyczy problematyki wdrożenia sieci współpracy i samokształcenia nauczycieli przez placówki doskonalenia nauczycieli. Przedstawiono praktyczną stronę nowej formy doskonalenia oraz zawarto wskazówki dotyczące kwestii organizacyjnych. Plan artykułu odwzorowuje kolejność prac jakie należy zrealizować w celu stworzenia sieci.

SŁOWA KLUCZOWE:

Sieci współpracy i samokształcenia, koordynator sieci współpracy i samokształcenia, diagnoza potrzeb rozwojowych, promocja sieci, cele sieci współpracy i samokształcenia, planowanie działań sieci, spotkanie organizacyjne sieci współpracy i samokształcenia, spotkanie robocze sieci współpracy i samokształcenia.

Marianna Hajdukiewicz, Agnieszka Pietryka
Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie

Przygotowanie kadry bibliotek pedagogicznych do realizacji nowych zadań Działania Ośrodka Rozwoju Edukacji

Ośrodek Rozwoju Edukacji jest publiczną placówką doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnopolskim. Zgodnie z przepisami prawa oświatowego dotyczącymi placówek doskonalenia nauczycieli¹ jednym z zadań ORE² jest wspieranie pracy bibliotek pedagogicznych.

Biblioteki pedagogiczne są wspierane:

- w zakresie wynikającym z realizacji kierunków polityki oświatowej państwa, ustalonych przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, oraz wprowadzanych zmian w oświacie;
- w organizowaniu i prowadzeniu wspomagania pracy przedszkoli, szkół i placówek;
- w organizowaniu sieci współpracy i samokształcenia.

Tak sformułowane zadania są realizowane głównie przez Zespół Informacji Pedagogicznej, który buduje ofertę wspierania dla pracowników bibliotek pedagogicznych zgodnie z ustalonymi kierunkami polityki oświatowej, a także zdiagnozowanymi potrzebami w tym zakresie. Działania naszej instytucji adresujemy do kadry bibliotek pedagogicznych – dyrektorów i pracowników – od wielu lat, wcześniej jako Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli (CODN), a obecnie Ośrodek Rozwoju Edukacji (ORE). W tym czasie zostały wypracowane różne sposoby współpracy, obejmujące zarówno formy szkoleniowe, jak i promowanie dobrych działań tych placówek oraz przygotowanie materiałów. W ostatnich dwóch latach działania zostały poszerzone o propozycje opracowane przez pracowników zespołów realizujących projekty systemowe finansowane ze środków EFS, skierowane także do pracowników bibliotek. Jest to bardzo ważna forma wspierania pracy bibliotek pedagogicznych: wraz z placówkami doskonalenia nauczycieli i poradniami psychologiczno-pedagogicznymi przygotowują się one do realizacji nowych zadań, które od 1 stycznia 2016 r. staną się zadaniami obowiązkowymi. Jest to bardzo ważne przede wszystkim dla kadry zarządzającej w bibliotekach pedagogicznych, która ma obecnie czas (możliwości) na zaplanowanie działań pozwalających na efektywne wykonywanie nowych zadań, a także okazję (szansę) na przeprowadzenie analizy różnorodnych rozwiązań organizacyjnych i przygotowanie się do skutecznej pomocy szkołom i nauczycielom.

Wspieranie pracy bibliotek pedagogicznych przez ORE jest realizowane poprzez różne formy doskonalenia pracowników bibliotek pedagogicznych. Na szczególną uwagę zasługują:

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 listopada 2009 roku w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (Dz.U. 2009, nr 200, poz. 1537) oraz Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 października 2012 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (Dz.U. 2012, nr 0, poz. 1196).

² Statut Ośrodka Rozwoju Edukacji [on-line]. [dostęp: 18.03.2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.bip.ore.edu.pl/?cid=3>.

1. Seminaria dla dyrektorów bibliotek pedagogicznych – coroczne spotkania dyrektorów bibliotek pedagogicznych w Centrum Szkoleniowym ORE w Sulejówku, których głównym celem jest przekazanie informacji o zmianach w oświacie, wynikających z tego zadań, a także dyskusja o skutecznych sposobach ich realizacji w praktyce biblioteczej. Istotne dla środowiska dyrektorów są także: możliwość wymiany doświadczeń, dyskusja o problemach sieci biblioteczej, a także integracja środowiska pracowników bibliotek. W latach 2011-2014 odbyły się następujące konferencje i seminaria:
 - konferencja *Biblioteka pedagogiczna powiatowym liderem wspierania szkół* (2011),
 - seminarium *Nowa rola bibliotek pedagogicznych* (2013),
 - seminarium *Działania bibliotek pedagogicznych w zakresie realizacji polityki oświatowej państwa* (2013),
 - seminarium *Biblioteki pedagogiczne w procesie wspomagania szkół i nauczycieli* (2013),
 - konferencja dla dyrektorów placówek doskonalenia nauczycieli, bibliotek pedagogicznych i poradni psychologiczno-pedagogicznych – zorganizowana przez Wydział Rozwoju Szkół i Placówek (2014).
2. Szkolenia dla pracowników bibliotek pedagogicznych – organizowane zgodnie z potrzebami wynikającymi z diagnozy, aktualnymi trendami oświatowymi, a także kierunkami rozwoju bibliotek. W ostatnich latach odbyły się:
 - szkolenie *Biblioteka pedagogiczna wspiera uczniów i nauczycieli w realizacji projektów edukacyjnych* (2011),
 - seminarium *Biblioteka szkolna i pedagogiczna miejscem rozwijania kompetencji informacyjnych uczniów* (2012),
 - szkolenie *Uczeń o specjalnych potrzebach edukacyjnych w bibliotece szkolnej, uczeń zdolny, uczeń z trudnościami w uczeniu się* (2013),
 - seminarium *Nowa rola bibliotek pedagogicznych – wspomaganie szkół w zakresie TIK* (2013).
3. Seminaria *Współpraca Bibliotek Pedagogicznych w oparciu o Słownik Języka Haseł Przedmiotowych Biblioteki Narodowej* – cykl corocznych seminariów poświęconych zasadom budowania sprawnych baz danych w bibliotekach pedagogicznych. W ostatnich latach zorganizowane zostały:
 - seminarium *Tendencje rozwoju języków informacyjno-wyszukiwawczych a potrzeby informacyjne* (2012),
 - szkolenie *Języki informacyjno-wyszukiwawcze w bazach bibliotek* (2013).
4. *Spotkania w Mediatece Edukacyjnej* – nowa propozycja dla bibliotekarzy. Tematyka spotkań obejmuje aktualne tematy ważne dla środowiska oświatowego i bibliotekarskiego.

Formy doskonalenia organizowane przez Zespoły Projektowe EFS, adresowane do środowiska bibliotek pedagogicznych:

1. Projekt „System doskonalenia nauczycieli oparty na ogólnodostępnym kompleksowym wspomaganiu szkół”:
 - spotkanie *SORE uczy się. Rola wspomagania na etapie wdrożenia i podsumowania RPW*;
 - konferencja dla pracowników bibliotek pedagogicznych poświęcona zadaniom bibliotek w zakresie wspomagania pracy szkół z perspektywy doświadczeń pilotażowych projektów powiatowych;
 - konferencja *Rozwój kompetencji pracowników bibliotek pedagogicznych w zakresie wspomagania pracy szkoły*;
 - seminarium *Jak uczyć szkołę uczyć się? – rola współpracy placówek doskonalenia nauczycieli, bibliotek, poradni psychologiczno-pedagogicznych w doskonaleniu dyrektora i nauczycieli*;
 - konferencja dla szkolnych organizatorów rozwoju edukacji (SORE) poświęcona diagnozie pracy szkoły, określaniu obszarów i formułowaniu celów rocznego planu wspomagania;

- konferencja dla szkolnych organizatorów rozwoju edukacji (SORE) poświęcona realizacji celów i planowaniu działań w ramach rocznego planu wspomagania;
 - szkolenie *Raport z ewaluacji szansą na sukces szkoły*;
 - szkolenia dla nauczycieli i pracowników instytucji wsparcia szkoły w zakresie zadań Szkolnych Organizatorów Rozwoju Edukacji; celem 14-dniowego cyklu szkoleniowego jest przygotowanie pracowników zmodernizowanego systemu doskonalenia nauczycieli, pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz bibliotek pedagogicznych do kompetentnego i skutecznego wypełniania zadań w zakresie kompleksowego wspomagania szkół i placówek oświatowych;
 - szkolenia dla kandydatów na koordynatorów sieci współpracy i samokształcenia; adresowane będą w pierwszej kolejności do aktywnych koordynatorów prowadzących sieci współpracy i samokształcenia w ramach projektów powiatowych z Działania 3.5 „Kompleksowe wspomaganie rozwoju szkół”, pracowników bibliotek pedagogicznych, poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz placówek doskonalenia nauczycieli.
2. Projekt „Opracowanie i wdrożenie kompleksowego systemu pracy z uczniem zdolnym”:
- konferencja *Kompleksowe rozwiązania w edukacji w obszarze pracy z uczniem zdolnym, ze szczególnym zwróceniem uwagi na ucznia 6-letniego*;
 - konferencja *Metody pracy z uczniem zdolnym – wykorzystanie nowoczesnych technologii w edukacji*;
 - konferencja *Identyfikacja zdolności uczniów – planowanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów zdolnych*.
3. Projekt „Program wzmocnienia efektywności nadzoru pedagogicznego i oceny jakości pracy szkoły – etap III”:
- seminarium *Nowa rola bibliotek pedagogicznych – nadzór pedagogiczny*.
4. Projekt „Podnoszenie jakości nauczania języków obcych na I, II i III etapie edukacyjnym ze szczególnym uwzględnieniem obszarów defaworyzowanych”:
- konferencja *Język to Twój Paszport – ucz się języków*.

Każde szkolenie jest połączone z przygotowaniem różnorodnych materiałów wspierających pracę bibliotek pedagogicznych. Są to zarówno tradycyjne publikacje drukowane (wydawane w ORE), jak i materiały elektroniczne, które są zamieszczone na stronie internetowej Wydziału Informacji i Promocji w zakładce *Informacja pedagogiczna – Materiały do pobrania*³. W ostatnim roku większego znaczenia nabrała prezentacja przykładów dobrych praktyk zawierająca informacje o nowatorskich działaniach poszczególnych bibliotek, które są warte upowszechnienia i stanowią propozycję sposobów realizacji nowych zadań dla tej sieci bibliotecznej.

Na stronie ORE powstała zakładka *Wspieranie pracy bibliotek pedagogicznych*⁴, gdzie systematycznie zamieszczamy informacje o nowych propozycjach szkoleniowych, a także relacje ze zrealizowanych szkoleń, odnoszące się do treści ważnych dla pracowników bibliotek pedagogicznych, i linki odsyłające do materiałów pokonferencyjnych.

Uruchomiona została także platforma internetowa *Doskonalenie w sieci*⁵ przygotowana w ramach projektu „System doskonalenia nauczycieli oparty na ogólnodostępnym kompleksowym wspomaganie szkół”, którego organizatorem jest Ośrodek Rozwoju Edukacji. Ma ona służyć realizacji nowych form doskonalenia nauczycieli – wspomaganie pracy szkoły oraz prowadzeniu sieci współpracy i samokształcenia. Na platformie prezentowane są oferty doskonalenia, przykładowe plany działań sieci, publikacje i materiały. Platforma jest sukcesywnie rozbudowywana i uzupełniana o nowe materiały i narzędzia.

Wymiana doświadczeń jest naturalnym elementem wszystkich szkoleń organizowanych w Ośrodku Rozwoju Edukacji. Planowanie każdej formy szkoleniowej zakłada formalną lub nieformalną przestrzeń do dyskusji zapewniają-

³ Zakładka *Materiały do pobrania* [on-line]. [dostęp: 18.03.2014]. Dostępna w World Wide Web: http://www.ore.edu.pl/strona-ore/index.php?option=com_phocadownload&view=section&id=29&Itemid=1115.

⁴ Zakładka *Wspieranie pracy bibliotek pedagogicznych* [on-line]. [dostęp: 18.03.2014]. Dostępna w World Wide Web: http://www.ore.edu.pl/strona-ore/index.php?option=com_content&view=article&id=352&Itemid=1117.

⁵ Zakładka *Doskonalenie w sieci* [on-line]. [dostęp: 18.03.2014]. Dostępna w World Wide Web: <http://www.doskonaleniewsieci.pl/>.

cych pozyskanie nowych inspiracji do pracy, a także pomoc w rozwiązywaniu istniejących problemów. Nie wszystkie działania poszczególnych bibliotek mogą zostać przedstawione w trakcie szkoleń, dlatego staramy się tworzyć na stronie internetowej naszego Wydziału – Informacji i Promocji – przestrzeń pozwalającą na prezentację różnorodnych działań bibliotek. W ostatnich latach powstały następujące zakładki:

- *Rok Juliana Tuwima w bibliotekach pedagogicznych*⁶,
- *Rok Janusza Korczaka w bibliotekach pedagogicznych*⁷,
- *Działania bibliotek pedagogicznych na rzecz wspierania szkół i placówek*⁸,
- *Doskonalenie w regionach*⁹,
- *Rok Czytelnictwa w bibliotekach pedagogicznych*¹⁰.

Inne projekty realizowane z udziałem Ośrodka Rozwoju Edukacji:

- Konsultacje w sprawie statystyki bibliotek pedagogicznych – przedstawiciele bibliotek pedagogicznych brali udział w spotkaniach poświęconych modyfikacji kwestionariusza statystycznego K-03, z uwzględnieniem specyfiki pracy bibliotek pedagogicznych.
- Projekt Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich „Badanie efektywności bibliotek”¹¹ – udział w opracowaniu narzędzi elektronicznych, których zadaniem jest analiza danych statystycznych gromadzonych przez biblioteki pedagogiczne i wykorzystanie ich do opisanie jakości świadczonych usług bibliotecznych.

Obecne działania Ośrodka Rozwoju Edukacji w zakresie wspierania pracy bibliotek pedagogicznych są kontynuacją trwającej od wielu lat dobrej współpracy z siecią tych bibliotek. Jest ona możliwa i skuteczna dzięki otwartej i aktywnej postawie nauczycieli bibliotekarzy i dyrektorów bibliotek. Środowisko to jest bardzo przychylne integracji i realizowaniu wspólnych przedsięwzięć, a także ustawicznie dąży do podnoszenia jakości swojej pracy. To bardzo ważne, że pracownicy bibliotek podejmują nowe wyzwania, potrafią działać – o czym świadczą lokalne i ogólnokrajowe inicjatywy.

Jednym z ważnych założeń współczesnej edukacji jest nawyk uczenia się przez całe życie, a także uczenia się wzajemnie od siebie. Ta idea została także uwzględniona w budowaniu systemu wspomaganie szkół, opartego na współpracy placówek doskonalenia nauczycieli, bibliotek pedagogicznych i poradni psychologiczno-pedagogicznych. W ramach działań systemowych Ośrodek Rozwoju Edukacji ma niezwykle ważnego sojusznika – grupę aktywnych nauczycieli bibliotekarzy, którzy już od wielu lat prowadzą działania integrujące to środowisko, służące upowszechnianiu dobrych praktyk, budowaniu spójnego zasobu informacyjnego, a także wymianie doświadczeń.

Jednym z nich, ale chyba najważniejszym, jest Serwis Elektroniczna Biblioteka Pedagogiczna SBP, miejsce integrujące i wspierające rozwój nauczycieli bibliotekarzy. Istnieje już od 2002 roku. Jego szczególną cechą jest to, że funkcjonuje jako wynik systematycznej pracy grupy osób i zapewnia przestrzeń do podejmowania różnorodnych działań, a przede wszystkim jest aktualnym źródłem informacji i promocji dla bibliotek pedagogicznych.

Wśród dotychczas podejmowanych działań należy wymienić:

- organizację kilkudziesięciu bezpłatnych konferencji, które do tej pory zgromadziły ponad 4000 uczestników,

⁶ Zakładka *Rok Juliana Tuwima w bibliotekach pedagogicznych* [on-line]. [dostęp: 18.03.2014]. Dostępna w World Wide Web: http://www.ore.edu.pl/strona-ore/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=210&Itemid=1783.

⁷ Zakładka *Rok Janusza Korczaka w bibliotekach pedagogicznych* [on-line]. [dostęp: 18.03.2014]. Dostępna w World Wide Web: http://www.ore.edu.pl/strona-ore/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=186&Itemid=1675.

⁸ Zakładka *Działania bibliotek pedagogicznych na rzecz wspierania szkół i placówek* [on-line]. [dostęp: 18.03.2014]. Dostępna w World Wide Web: http://www.ore.edu.pl/strona-ore/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=238&Itemid=1842.

⁹ Zakładka *Doskonalenie w regionach* [on-line]. [dostęp: 18.03.2014]. Dostępna w World Wide Web: http://www.ore.edu.pl/strona-ore/index.php?option=com_content&view=article&id=691&Itemid=1261.

¹⁰ Zakładka *Rok Czytelnictwa w bibliotekach pedagogicznych* [on-line]. [dostęp: 18.03.2014]. Dostępna w World Wide Web: http://www.ore.edu.pl/strona-ore/index.php?option=com_content&view=article&id=4243&Itemid=1944.

¹¹ Zakładka *Badanie efektywności bibliotek* [on-line]. [dostęp: 18.03.2014]. Dostępna w World Wide Web: <http://e-pedagogiczna.edu.pl/472,1.html>.

- przygotowanie seminariów i szkoleń dla nauczycieli i bibliotekarzy, w tym niezwykle profesjonalnie przygotowany kurs językowy dla bibliotekarzy,
- promowanie szkoleń dla bibliotekarzy organizowanych przez ORE.

Istotne jest także włączenie się EBP SBP do działań informacyjno-popularyzujących założenia, realizowanego w ORE, Projektu Wspierania Szkół i Nauczycieli. Dla potrzeb tych działań zostały przygotowane na Portalu:

- zakładka *Wspomaganie szkół i placówek*¹²,
- zakładka *Konferencja Dyrektorów Bibliotek Pedagogicznych*¹³.

Powstanie miejsca, gdzie nauczyciele bibliotekarze mogą znaleźć informacje i przykłady działań bibliotek w zakresie wspomagania pracy szkół i organizacji sieci współpracy i samokształcenia może być inspiracją i podpowiedzią, jak rozpocząć działania w tym zakresie. Kolejną inicjatywą było powołanie do życia i wydawanie czasopisma „Biuletyn Nauczycieli Bibliotekarzy”¹⁴, które służy upowszechnianiu zarówno teorii, jak i działań praktycznych, związanych z pracą nauczycieli bibliotekarzy, pokazuje dorobek bibliotek pedagogicznych, ich bogate doświadczenia w pracy z nauczycielami, w tym jest praktycznym dowodem na wysokie umiejętności w zakresie posługiwania się technologiami informacyjno-komunikacyjnymi.

Przedstawione przykłady aktywności pracowników bibliotek pedagogicznych wpisują się zdecydowanie w nurt zmian zachodzących w procesie wspierania pracy szkół i nauczycieli oraz pokazują, że środowisko bibliotek pedagogicznych dobrze wykorzystuje czas, który pozostawiło MEN na przygotowanie się placówek do realizacji nowych zadań.

STRESZCZENIE:

Artykuł dotyczy działań Ośrodka Rozwoju Edukacji w Warszawie na rzecz przygotowania kadry bibliotek pedagogicznych do realizacji nowych zadań, wynikających ze zmiany systemu doskonalenia nauczycieli. Szczególną uwagę zwrócono na działalność Zespołu Informacji Pedagogicznej, który oferuje liczne formy wsparcia adresowane do nauczycieli bibliotekarzy oraz dyrektorów placówek.

SŁOWA KLUCZOWE:

Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie, nowy system doskonalenia nauczycieli, biblioteki pedagogiczne.

¹² Zakładka *Wspomaganie szkół i placówek* [on-line]. [dostęp: 03.04.2014]. Dostępna w World Wide Web: <http://e-pedagogiczna.edu.pl/507,11.html>.

¹³ Zakładka *Konferencja Dyrektorów Bibliotek Pedagogicznych* [on-line]. [dostęp: 03.04.2014]. Dostępna w World Wide Web: http://e-pedagogiczna.edu.pl/index.php?akcja=forum2_zobacz.

¹⁴ *Biuletyn Nauczycieli Bibliotekarzy* [on-line]. [dostęp: 03.04.2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://bnb.oeiizk.waw.pl/>.

Beata Malentowicz
Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna we Wrocławiu

Wymaganie: Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna we Wrocławiu realizuje zadanie wspomaganie placówek oświatowych

W 2013 roku ukazało się *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2013 roku w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych*¹. Określa ono nowe zadania bibliotek pedagogicznych i wskazuje biblioteki jako placówki służące wspieraniu procesu kształcenia i doskonalenia nauczycieli, a także wspomaganie działalności szkół, w tym bibliotek szkolnych oraz placówek oświatowych.

Realizacja zadań ma polegać na zaplanowaniu i przeprowadzeniu zgodnie z potrzebami placówki działań mających na celu poprawę jakości pracy szkoły lub placówki oraz organizowaniu i prowadzeniu sieci współpracy i samokształcenia dla nauczycieli, którzy w zorganizowany sposób współpracują ze sobą w celu doskonalenia swojej pracy, w szczególności przez wymianę doświadczeń².

Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna we Wrocławiu (DBP we Wrocławiu) rozpoczęła realizację nowych zadań już w roku 2013. Organizacją kompleksowego wspomaganie szkół i placówek oświatowych zajął się powołany Wydział Wspomaganie Szkół i Placówek Oświatowych (WSiPO). Poza realizacją nowych zadań pracownicy wydziału organizują działalność edukacyjną dla uczniów wszystkich typów szkół, organizują i prowadzą szkolenia dla nauczycieli i bibliotekarzy, organizują wystawy tematyczne, konkursy dla młodzieży, spotkania, warsztaty i konferencje. Ponadto współpracują z instytucjami, organizacjami oświatowymi i kulturalnymi, a także promują działalność wydziału.

W maju 2013 roku DBP we Wrocławiu rozpoczęła prace związane z wprowadzeniem procesu wspomaganie szkół i placówek w życie. Przedstawiono ofertę kilku placówkom. Trzy z nich zainteresowały się proponowanym projektem wsparcia, podpisały porozumienie i wspólnie z DBP we Wrocławiu realizują w roku szkolnym 2013/2014 wyznaczone sobie zadania. Z ramienia Biblioteki odpowiedzialni za proces wspomaganie są pracownicy wydziału WSiPO pełniący rolę szkolnego organizatora rozwoju edukacji. Wspomaganie realizowane jest w kilku etapach: pomoc szkole (placówce) w diagnozie potrzeb, następnie – wspólne z powołanym zespołem nauczycieli – ustalenie sposobów działania i ich realizacja, zgodna z opracowanym planem wspomaganie, a na zakończenie – ocena efektów.

Działania, które DBP we Wrocławiu podjęła w ramach realizacji zadań związanych z procesowym wspomaganie szkół i placówek oświatowych:

¹ *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2013 roku w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych* (Dz.U. 2013, nr 0, poz. 369).

² Por. tamże, s. 2.

1. Informacja o ofercie.

Pierwszym krokiem było opracowanie oferty wspomagania obejmującej problematykę i formy wsparcia oraz zainteresowanie wybranych placówek możliwością uzyskania wsparcia ze strony DBP we Wrocławiu w rozwiązaniu problemów zdiagnozowanych w wyniku np. ewaluacji zewnętrznej lub wewnętrznej czy realizacji zadań wynikających z kierunków polityki oświatowej państwa. W tym samym czasie została opracowana strona WWW z informacją o ofercie w zakresie kompleksowego wspomagania³, adresowana do użytkowników odwiedzających serwis WWW DBP we Wrocławiu.

2. Proponowana tematyka wsparcia.

DBP we Wrocławiu przygotowała bogatą ofertę wspomagania, która z czasem będzie rozwijana. Poniżej proponuję tematy, które będą dostosowywane do oczekiwań placówek zgodnie z ich potrzebami:

- Popularyzacja kultury czytelniczej.
- Popularyzacja edukacji czytelniczej – rozwijanie wiedzy na temat dostępnych zasobów informacyjnych np. polskich bibliotek cyfrowych oraz kształcenie kompetencji czytelniczych, niezbędnych do odbioru tekstów literackich, naukowych i popularnonaukowych.
- Popularyzacja edukacji medialnej – ukazanie roli mediów we współczesnej cywilizacji i wyrabianie umiejętności krytycznego odbioru komunikatów medialnych.
- Popularyzacja edukacji informacyjnej – kształtowanie umiejętności wyszukiwania, selekcji oraz analizy informacji.
- Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnej w pracy biblioteki szkolnej.
- Wykorzystanie TIK w nauczaniu.
- Wykorzystanie platformy edukacyjnej w pracy nauczyciela.
- Podnoszenie umiejętności posługiwania się pakietem Office w pracach nauczycieli na rzecz placówki.
- Bezpieczeństwo w sieci.
- Nauczyciel 45+ – podnoszenie kompetencji pracowników placówki w obszarze obsługi nowych technologii.
- Otwarte zasoby edukacyjne – wykorzystanie w nauczaniu bezpiecznych zasobów sieci.
- Licencje i prawo autorskie.

3. Formy wspomagania.

W ramach kompleksowego wspomagania szkół i placówek oświatowych DBP we Wrocławiu zaproponowała różnorodne formy wsparcia, które także dopasowywane będą do potrzeb poszczególnych placówek:

- Doskonalenie nauczycieli.
- Współpraca ze środowiskiem – organizowanie konkursów, wystaw, spotkań.
- Zajęcia edukacyjne dla uczniów.
- Gromadzenie literatury zgodnie z potrzebami placówki.
- Opracowanie informacji o zasobach dolnośląskiej sieci bibliotek pedagogicznych na określony przez placówki temat.
- Opracowanie informacji oświatowej na określony przez placówkę temat.

W realizacji powyższych zadań DBP we Wrocławiu wykorzystuje dotychczasowe doświadczenia. Jednak uczestnicy procesowego wsparcia mają świadomość, że tylko dopasowanie zgłoszonej przez placówki problematyki wspomagania ze stosowną formą realizacji oraz właściwie uporządkowany harmonogram działań, dadzą szansę na wypracowanie przez obie strony pożądaných rezultatów.

4. Podpisanie porozumień.

W roku szkolnym 2013/2014 Biblioteka podpisała porozumienia kompleksowego wspomagania z trzema placówkami w następujących obszarach:

- dla szkoły podstawowej: Wykorzystanie TIK w pracy dydaktycznej i organizacyjnej – bezpieczny Internet,

³ Zakładka *Wspomaganie Szkół i Placówek Oświatowych* [on-line]. [dostęp: 26.03.2014]. Dostępna w World Wide Web: <http://www.dbp.wroc.pl/wsipo/>.

- dla przedszkola: Popularyzacja czytelnictwa,
- dla świetlicy środowiskowej: Popularyzacja edukacji czytelniczej i medialnej z wykorzystaniem TIK.

Program wspomaganie placówki, który zawarty został w *Porozumieniu* opracowano wspólnie: szkoła lub placówka oświatowa i DBP we Wrocławiu. Zaplanowano szkolenia dla nauczycieli, zajęcia dla uczniów, konkursy i wystawy, współpracę z rodzicami, opracowanie materiałów źródłowych, gromadzenie i udostępnianie literatury potrzebnej nauczycielom w samokształceniu.

Wybrane działania.

Zajęcia dla uczniów – jednym z obszarów wspomaganie nauczycieli, bibliotekarzy i szkół jest prowadzenie zajęć edukacyjnych dla uczniów w zakresie edukacji czytelniczej, medialnej oraz informacyjnej. Proponowane przez DBP zajęcia zawierają treści ujęte w podstawie programowej. Biblioteka w dotychczasowej ofercie proponowała 22 tematy zajęć dla uczniów wszystkich typów szkół.

Przygotowując się do nowych zadań związanych ze wspomaganie szkół i placówek oświatowych, Biblioteka wykorzystała dotychczasową ofertę zajęć edukacyjnych. Okazało się jednak, że obszary wsparcia zdefiniowane przez placówki spowodowały konieczność poszerzenia tej oferty o kolejne tematy:

- bezpieczeństwo w sieci,
- jak powstały książki?,
- exlibris – specjalny znak własnościowy,
- tworzenie komiksów z wykorzystaniem programu Toondoo.

Należy także nadmienić, że w wyniku wspomaganie nie tylko poszerzyła się oferta edukacyjna, ale Biblioteka pozyskała także nowego odbiorcę – wychowanków przedszkola. Realizacja wszystkich oczekiwań partnerów spowodowała, że oferta edukacyjna Biblioteki stała się bardziej różnorodna, a przez to bardziej atrakcyjna.

Szkolenia dla nauczycieli – kolejną formą wspomaganie bibliotekarzy, nauczycieli i placówek oświatowych jest prowadzona przez DBP we Wrocławiu działalność szkoleniowa. W ciągu ostatnich lat DBP dostosowała swoją ofertę szkoleniową do oczekiwań nauczycieli bibliotekarzy oraz nauczycieli różnych przedmiotów. W dobie wszechobecnej i łatwo dostępnej technologii informacyjno-komunikacyjnej pracownicy Biblioteki zbudowali ofertę szkoleń związaną z wykorzystaniem TIK w pracy edukacyjnej z uczniami. Wybrany kierunek doskonalenia w zakresie wykorzystania TIK w edukacji okazał się trafiony, czego potwierdzeniem jest zapis w najnowszym Rozporządzeniu MEN w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych. Oferta szkoleń DBP – 17 proponowanych tematów – jest zróżnicowana, jednak na potrzeby wspomaganie została zmodyfikowana i wzbogacona: do istniejącej listy realizowanych przez DBP tematów szkoleń dopisano propozycje partnerów. Nowe tematy zaproponowane przez placówki:

- wykorzystanie pakietu Office w pracy nauczyciela na rzecz szkoły,
- bezpieczeństwo w sieci,
- wykorzystanie map myślowych w procesie edukacyjnym,
- co czytać dzieciom?

W ramach procesowego wspomaganie szkół i placówek pracownicy Biblioteki szkolą rady pedagogiczne, prowadzą konsultacje problemowe w grupach. Niezależnie prowadzą również szkolenia dla nauczycieli i nauczycieli bibliotekarzy w formie:

- szkoleń otwartych w siedzibie DBP we Wrocławiu dla zainteresowanych nauczycieli,
- szkoleń realizowanych w powiatowych ośrodkach edukacji i bibliotekach pedagogicznych dolnośląskiej sieci – na zaproszenie placówki,
- szkoleń rad pedagogicznych – na zaproszenie placówki.

Kolejnym obszarem wspomaganie nauczycieli są kursy dostępne na platformie edukacyjnej DBPMoodle. W serwisie znajdują się kursy o charakterze samokształceniowym skierowane do nauczycieli, nauczycieli bibliotekarzy oraz uczniów. Najczęściej mają formę przewodnika na temat konkretnego zagadnienia. Na platformie umieszczane są kursy w trzech kategoriach: kursy komputerowe, kursy tematyczne (w tej kategorii prezentowane są materiały z różnych dziedzin) oraz materiały i konkursy dla uczniów.

Ważnym elementem wspomagania nauczycieli i placówek przez DBP jest aktywna współpraca ze środowiskiem. Biblioteka organizuje wystawy, bierze udział w imprezach szkolnych oraz organizuje konkursy, także on-line. Dla nauczycieli organizowane są spotkania, seminaria i konferencje. W ten sposób DBP promuje czytelnictwo, działania edukacyjne i kulturalne.

Dzięki partnerom, z którymi DBP we Wrocławiu współpracuje w zakresie kompleksowego wspomagania, Biblioteka będzie w bieżącym roku szkolnym współorganizatorem konkursów plastycznych popularyzujących czytelnictwo: *Ilustracja do mojej ulubionej książki* oraz *Exlibris – specjalny znak własnościowy*. Następnie w siedzibie DBP zostaną zorganizowane wystawy prac konkursowych, które uświetnią obchody Dnia Książki oraz Tygodnia Bibliotek.

Biblioteka została także włączona do współdziałania na rzecz rodziców: np. wykonanie ulotek popularyzujących głośne czytanie dzieciom czy opracowanie materiałów nt. bezpieczeństwa w sieci.

Informacje o oświacie i edukacji w serwisie DBP – Biblioteka systematycznie aktualizuje system informacji edukacyjnej dla nauczycieli w zakresie:

- aktualności oświatowych z internetowych stron instytucji i organizacji edukacyjnych, z prasy i innych źródeł,
- raportów edukacyjnych zawierających dane o stanie edukacji/oświaty wielu krajów,
- baz i internetowych serwisów edukacyjnych,
- czasopism elektronicznych,
- instytucji edukacyjnych dolnośląskich i centralnych.

Propozycja kompleksowego wspomagania szkół i placówek oświatowych zaproponowana przez DBP we Wrocławiu jest efektem doświadczeń zdobytych w dotychczasowej współpracy z nauczycielami, szkołami i placówkami doskonalenia. Znajomość potrzeb środowiska oświatowego m.in. w zakresie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych, otwartość na współpracę i realizację działań na wielu płaszczyznach i w wielu kierunkach jednocześnie, pozwoliła DBP na zbudowanie oferty edukacyjnej i szkoleniowej, wzbogaconej o łatwy dostęp do źródeł informacji. Z oferty tej – dostosowanej do indywidualnych potrzeb – korzystają już pierwsze placówki. Koniec roku szkolnego będzie momentem podsumowującym rok wspólnej pracy i pozwoli podjąć decyzje ewaluacyjne.

STRESZCZENIE:

W artykule zaprezentowano sposób, w jaki Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna we Wrocławiu realizuje w roku szkolnym 2013/2014 zadania związane ze wspomaganiem szkół i placówek oświatowych. Przedstawiono ofertę oraz formy wspomagania zaproponowane przez Bibliotekę. Omówiono wybrane działania, które DBP realizuje dla konkretnych placówek w ramach podpisanych porozumień dotyczących wspomagania.

SŁOWA KLUCZOWE:

Wspomaganie szkół i placówek, system doskonalenia, Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna we Wrocławiu.

Joanna Tarasiewicz, Maria Nózka
Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Komisji Edukacji Narodowej w Lublinie

Oferta usług edukacyjnych Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. KEN w Lublinie

Wspomaganie pracy placówek oświatowych – novum czy kontynuacja działań już wykonywanych przez biblioteki pedagogiczne? Według nas jest to rozwinięcie i usystematyzowanie przedsięwzięć, które biblioteki wykonywały do tej pory. Nasza placówka dawno już przestała być miejscem, gdzie tylko wypożycza się i udostępnia zbiory. Teraz jest nowoczesnym centrum informacji multimedialnej i swoją działalnością edukacyjną i kulturalną czynnie wspiera środowisko nauczycielskie, prowadząc działalność znacznie szerszą niż statutowa.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2013 roku w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych dało nam możliwość rozwijania dodatkowych form współpracy ze szkołami. Opierając się na dotychczasowych działaniach zaproponowaliśmy regularnie współpracującym z nami placówkom uwzględnianie naszej oferty i włączanie jej w proces edukacyjny szkoły. W efekcie Biblioteka podpisała trzy porozumienia o współpracy z placówkami oświatowymi. Objęliśmy współpracą szkołę podstawową, przedszkole oraz specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy.

Propozycja współpracy, którą przedstawiliśmy placówkom, obejmuje przede wszystkim: zajęcia edukacyjne i szkolenia, organizację konkursów, wystawy prac plastycznych, promocję czytelnictwa oraz sporządzanie kwerend, zestawień bibliograficznych i materiałów repertuarowych. Placówki, które podpisały z nami umowy wybrały te propozycje, które uznały za najbardziej dostosowane do swoich potrzeb.

Warto dodać, że wspieramy także indywidualnych nauczycieli, również z tych placówek, które nie podpisały z nami umów. Do nich skierowane są pozostałe formy wsparcia, które nie zostały objęte pakietem współpracy.

Lekcje biblioteczne

Wspomagamy nauczycieli w prowadzeniu zajęć nie tylko z zakresu przysposobienia biblioteczno-informacyjnego, ale także realizacji podstawy programowej oraz procesu wychowawczego. Zajęcia najczęściej odbywają się na terenie Biblioteki. Dostosowując się do potrzeb organizacyjnych szkół przeprowadzamy je również w zainteresowanych placówkach oświatowych. Oferta 40 lekcji obejmuje wszystkie poziomy nauczania. W roku 2013 skorzystało z niej aż 5038 uczniów.

Warsztaty szkoleniowe dla nauczycieli

Prowadzenie szkoleń rozpoczęliśmy od warsztatów metodycznych dla bibliotekarzy szkolnych, których celem było zintegrowanie środowiska bibliotekarskiego, ułatwienie kontaktów zawodowych oraz wymiana doświadczeń. Następnie dołączyliśmy do nich spotkania z zakresu technologii informacyjno-komunikacyjnej oraz wychowania.

W naszych warsztatach uczestniczą obecnie nie tylko nauczyciele bibliotekarze. Spotkania odbywają się w PBW (w latach 2012–2013 odbywały się także w filiach Biblioteki). Bierzymy ponadto udział w szkoleniach rad pedagogicznych. W 2013 roku przeprowadziliśmy 22 warsztaty, w których uczestniczyło 256 nauczycieli.

Konkursy

Wspólnie z nauczycielami metodykami organizujemy konkursy promujące piękno języka polskiego, upowszechniające poezję i kulturę żywego słowa wśród młodzieży, jak chociażby zorganizowany w 2013 roku *Powiatowy Konkurs Recytatorski „Cyprian Kamil Norwid – poeta myśli”* czy *Międzyszkolny Konkurs Recytatorski „W krainie wierszy Tuwima”*.

Z doradcą metodycznym plastyki i wiedzy o kulturze Wydziału Oświaty i Wychowania przy Urzędzie Miasta Lublin organizujemy kolejne edycje konkursu *Wspólnie mówimy nie przemocy*. Tematyka konkursu odnosi się do priorytetów Ministerstwa Edukacji Narodowej i Lubelskiego Kuratora Oświaty, dotyczących poprawy bezpieczeństwa w szkole, a jego głównym celem jest promowanie postaw szacunku i przyjaźni wśród młodzieży, kształtowanie prawidłowych relacji interpersonalnych w szkole i rodzinie, wyrabianie umiejętności rozwiązywania problemów bez przemocy oraz rozwijanie poczucia własnej wartości bez potrzeby krzywdzenia innych.

Wystawy prac plastycznych

W ramach wystaw prezentujemy prace plastyczne będące rezultatem konkursów organizowanych w Bibliotece. Promujemy także prace z innych konkursów, w których nauczyciele bibliotekarze PBW uczestniczyli jako członkowie jury. Ponadto organizujemy – przy współudziale doradcy metodycznego plastyki i wiedzy o kulturze – wernisaże, do udziału w których zapraszamy rodziców, nauczycieli i kolegów uzdolnionych plastycznie uczniów szkół lubelskich.

Akcja Cała Polska czyta dzieciom

PBW w Lublinie przystąpiła do akcji *Cała Polska czyta Dzieciom* w 2011 roku. Pierwszym etapem działań było uzupełnienie wyboru lektur i zakup książek polecanych przez Fundację wg tzw. *Złotej listy* czyli zestawu książek pobudzających wyobraźnię, kształtujących wrażliwość oraz uczących pięknego literackiego języka. Następnie opracowano ofertę spotkań i rozesłano ją do placówek oświatowych – przedszkoli, świetlic i szkół.

Nasze zajęcia cieszą się ogromną popularnością w środowisku. Prowadzimy je na miejscu, w Bibliotece, gdzie w roli czytających występują zaproszeni przez nas goście, a także odwiedzamy placówki szkolne i przedszkolne na terenie Lublina.

Kwerendy, zestawienia, materiały repertuarowe

Kwerendy pisemne sporządzane są na zamówienie nauczycieli i pracowników placówek oświatowo-wychowawczych. Największym zainteresowaniem cieszą się tematy związane z pracą nauczycieli (*Godzina wychowawcza – scenariusze zajęć, Trudności w czytaniu i pisaniu uczniów klas pierwszych*).

W ciągu roku bibliotekarze sporządzają kilka większych zestawień bibliograficznych, które cyklicznie zamieszczane są na stronie internetowej Biblioteki, w czasopismach pedagogicznych i bibliotekarskich. Zestawienia są doskonałym źródłem informacji dla nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących, pozwalają zapoznać się z najnowszą literaturą dotyczącą metodyki nauczania, jak i innych zagadnień związanych z oświatą i wychowaniem.

Formy wsparcia dla indywidualnych nauczycieli i bibliotekarzy szkolnych

Wszyscy nauczyciele mogą korzystać z form wsparcia, które nie zostały uwzględnione w pakietach współpracy. Są to następujące propozycje:

- Konferencje dla nauczycieli bibliotekarzy – PBW w Lublinie zorganizowała konferencję bibliotekarzy bibliotek pedagogicznych i szkolnych województwa lubelskiego *Internet i katalogi online źródłem informacji edukacyjnej*. W fazie przygotowań znajduje się kolejna edycja konferencji *Nie tylko Internet – twórcze sposoby na promocję biblioteki*.
- *Bibliografia Oświaty i Szkolnictwa Lubelszczyzny* – baza zamieszczona na stronie internetowej Biblioteki. Jest kontynuacją wydawanej wcześniej w formie książkowej adnotowanej bibliografii oświaty Lublina i Lubelszczyzny. W bazie nauczyciele mogą znaleźć informacje dotyczące historii poszczególnych placówek oświatowych, imprez kulturalnych odbywających się w szkołach, biografii nauczycieli oraz wiele innych informacji dotyczących szkolnictwa i oświaty na Lubelszczyźnie. Baza tworzona jest w oparciu o lubelskie dzienniki („Dziennik Wschodni”; „Kurier Lubelski” i „Gazetę Wyborczą” – dodatek lubelski), czasopisma krajowe (np. „Ad rem”, „Przegląd Historyczno-Oświatowy”) oraz książki, fragmenty książek i artykuły w pracach zbiorowych.
- Konsultacje indywidualne dla nauczycieli – cieszą się dużym zainteresowaniem. Podczas bezpośredniej rozmowy z nauczycielami bibliotekarzami szkolnymi najczęściej zadawane są pytania dotyczące zagadnień praktyki bibliotekarskiej. Z tej formy wsparcia korzystają także nauczyciele różnych przedmiotów w realizowanych przez siebie działaniach edukacyjnych i wychowawczych. Z pomocą bibliotekarzy docierają do potrzebnych im wiadomości znajdujących się zarówno w zbiorach PBW, jak i w Internecie.
- Promocja literatury z zakresu pedagogiki i psychologii – na stronie internetowej Biblioteki zamieszczany jest co miesiąc wykaz nabytków książkowych, a co dwa miesiące – audiowizualnych. Z myślą o nauczycielach poszukujących informacji o najnowszych wyzwaniach pedagogiki tworzone są pakiety edukacyjne (*Szkoła w ruchu, Wychowanie przedszkolne*).
- Forum dla nauczycieli – w ramach współpracy z lubelskim środowiskiem nauczycieli Biblioteka udostępnia stronę internetową tym wszystkim, którzy chcą się podzielić swoją wiedzą i doświadczeniem. Publikujemy nadsyłane przez nauczycieli scenariusze, programy autorskie, artykuły i prezentacje multimedialne.

Szczegółowe informacje dotyczące usług edukacyjnych oferowanych przez PBW w Lublinie można znaleźć na stronie internetowej Biblioteki¹. Naszą ofertę popularyzujemy także podczas Targów Edukacyjnych w Lublinie, których głównym celem jest prezentacja oferty edukacyjnej szkół publicznych i niepublicznych różnych szczebli (gimnazja, szkoły średnie i wyższe), wydawnictw i innych firm związanych z branżą edukacyjną. Zaproszenie do odwiedzenia targów jest skierowane do młodzieży stojącej przed wyborem dalszego kierunku nauki, nauczycieli zainteresowanych podniesieniem kwalifikacji i wzbogaceniem warsztatu pracy o nowości rynku edukacyjnego oraz dyrektorów szkół pragnących rozwinąć bazę dydaktyczną i techniczną kierowanych przez siebie jednostek. Targi Edukacyjne w Lublinie jako wyjątkowa impreza, prezentująca szerokie możliwości kształcenia w tym mieście, są dobrym miejscem do corocznego prezentowania edukacyjnej oferty Biblioteki.

STRESZCZENIE:

W artykule omówiono ofertę edukacyjną Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Komisji Edukacji Narodowej w Lublinie. Zaprezentowano działania objęte pakietami współpracy oraz propozycje adresowane do indywidualnych nauczycieli i bibliotekarzy szkolnych.

SŁOWA KLUCZOWE:

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Komisji Edukacji Narodowej w Lublinie, wspomaganie szkół i placówek, oferta edukacyjna.

¹ Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Komisji Edukacji Narodowej w Lublinie [on-line]. [dostęp: 17.06.2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://ken.pbw.lublin.pl/pbw/index.php>.

Anna Marcol
Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach

Wspomaganie szkół i placówek Z doświadczeń Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach¹

Wspomaganie szkół i placówek oświatowych stanowi ważny element działalności Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Katowicach. Od roku szkolnego 2013/2014 działania te przybrały kompleksowy charakter. Bezpłatne formy wsparcia zostały uwzględnione w specjalnym informatorze, który zamieszczono na stronie internetowej PBW.

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka
im. Józefa Lompy w Katowicach

Oferta wspomagania obejmuje działania podejmowane przez nauczycieli bibliotekarzy biblioteki macierzystej oraz przedsięwzięcia realizowane we współpracy z innymi placówkami. Stałą propozycją stanowią szkolenia adresowane do nauczycieli różnych przedmiotów, wychowawców i bibliotekarzy szkolnych, zajęcia edukacyjne dla uczniów i przedszkolaków, gry miejskie oraz konsultacje dla maturzystów. W informatorze uwzględniono ponadto prezentacje twórczości uczniowskiej w formie wystaw i ekspozycji oraz publikację materiałów popularyzujących działalność szkół i bibliotek na łamach „Dialogów Bibliotecznych”.

Istotną rolę odgrywają również inicjatywy nieuwzględnione w ofercie, które stanowią odpowiedź na bieżące potrzeby. Należą do nich organizowane konkursy, konferencje i warsztaty².

Szkolenia prowadzone przez nauczycieli bibliotekarzy PBW w Katowicach

Od 2012 roku PBW w Katowicach oferuje nauczycielom szkolenia z zakresu obsługi wybranych programów komputerowych. Początkowo były to wykłady oraz zajęcia praktyczne, podczas których uczestnicy zapoznawali się z pracą w programach MS Publisher i HotPotatoes. W roku szkolnym 2013/2014 poszerzono ich ofertę, organizując pierwszy cykl warsztatów z zakresu TIK, adresowanych do nauczycieli różnych przedmiotów, wychowawców, nauczycieli bibliotekarzy oraz osób przygotowujących się do pracy w szkołach i placówkach oświatowych. Spotkania odbywały się przez trzy miesiące, od marca do maja. Obejmowały następujące tematy szkoleń: *Wykorzystanie usługi BlendSpace w pracy nauczyciela i bibliotekarza*, *Tworzenie interaktywnych pomocy dydaktycznych w programie HotPotatoes* oraz *Internetowy niezbędnik nauczyciela bibliotekarza*. Na życzenie uczestników program wzbogacono o dodatkowe warsztaty, zatytułowane *Redagowanie informacji na potrzeby Internetu*, podczas których mogli oni poszerzyć swoją wiedzę dotyczącą opracowywania komunikatów na strony internetowe szkół i bibliotek. Szkolenia cieszyły się ogromnym zainteresowaniem. W roku szkolnym 2014/2015 ich oferta zostanie poszerzona o nowe propozycje. Będzie obejmowała kilkanaście szkoleń, realizowanych w formie warsztatów komputerowych oraz wykładów.

¹ W materiale nie uwzględniono działalności placówek filialnych.

² Za pomoc w napisaniu artykułu dziękuję wszystkim nauczycielom bibliotekarzom biblioteki macierzystej, którzy przekazali mi informacje o swoich działaniach, prowadzonych w roku szkolnym 2013/2014.

W pierwszym cyklu szkoleń z zakresu TIK uczestniczyło ok. 200 osób.
Fot. A. Marcol.

Stałą propozycją dla bibliotekarzy szkolnych stanowią zajęcia oraz indywidualny instruktaż związany z warsztatem pracy nauczyciela bibliotekarza. Obejmują one opracowanie zbiorów bibliotecznych (*Opis bibliograficzny – trudniejsze przypadki. Opracowanie książki wielotomowej; Katalogowanie książki z dołączoną płytą CD/DVD. Jak postępować z filmem, dokumentem dźwiękowym i elektronicznym* – dotychczas szkolenia z tych tematów były realizowane w odpowiedzi na zapotrzebowanie bibliotekarzy szkolnych z Katowic, Tarnowskich Gór i Zabrze) oraz warsztaty komputerowe dotyczące wyszukiwania informacji w Internecie (*Wyszukiwanie informacji – zagraniczne katalogi centralne i narodowe*). Biblioteka wspomaga także wykładowców prowadzących kursy kwalifikacyjne z zakresu bibliotekoznawstwa, oferując możliwość zapoznania się z pracą poszczególnych wydziałów oraz udział w szkoleniach (*Zbiory i zasady funkcjonowania biblioteki pedagogicznej oraz najnowsze tendencje w organizacji pracy bibliotek w Polsce i na świecie; Opracowanie zbiorów w komputerowym systemie bibliotecznym. Przeszukiwanie katalogu OPAC*).

Odrębną propozycją stanowią warsztaty plastyczne, które odbywają się już od 2012 roku i cieszą się stałym zainteresowaniem. W ofercie zajęć znajdują się: *Koszyczki z mydła, Kusudama – kwiatowe kule* oraz *Kwiaty z krepiny*, które uzupełniają tematykę zajęć organizowanych we współpracy z Regionalnym Ośrodkiem Metodyczno-Edukacyjnym *Metis* w Katowicach.

Efektom warsztatów plastycznych są piękne kwiaty i ozdoby.
Fot. U. Jankowska.

Warsztaty i szkolenia organizowane we współpracy z innymi placówkami

Współpraca z *Metisem* trwa od roku szkolnego 2011/2012. Obejmuje organizację cyklu warsztatów i szkoleń dla nauczycieli, wychowawców świetlic oraz pedagogów. Tematyka spotkań koncentruje się wokół dwóch zasadniczych obszarów – dydaktyki i metodyki oraz technik plastycznych. Zajęcia są prowadzone na terenie Biblioteki przez konsultantów Ośrodka. Zadanie nauczycieli bibliotekarzy polega na ich przygotowaniu od strony organizacyjnej, promocji, przyjmowaniu zgłoszeń oraz udzielaniu informacji³.

Terminy zajęć są ustalane na każdy rok szkolny oraz dostosowywane do potrzeb i oczekiwań uczestników. Wiele tematów powtarza się w kolejnych edycjach, ponieważ mogą one liczyć na stałe zainteresowanie. Z zakresu dydaktyki i metodyki organizowano dotychczas następujące szkolenia: *Gry i zabawy przeciwko agresji w przedszkolu*; *Ogólnorozwojowe zabawy ruchowe w przedszkolu*; *Nauczyciel – rodzic sztuka dialogu. Jak współpracować z rodzicami?*; *Przemoc i agresja wśród dzieci i młodzieży*; *Praca ze zdolnym i twórczym dzieckiem*. Oferta warsztatów plastycznych obejmuje z kolei takie tematy, jak: *Szurki, włóczki i wstążeczki*; *Kirigami czyli wycinanki z wyobraźnią*; *Papierowe różności – papieroplastyka dla dzieci*; *Kreatywny recykling*; *Ozdoby świąteczne z papieru i nie tylko – edycja bożonarodzeniowa*; *Zastosowanie papieroplastyki w pracy z dzieckiem*; *Ozdoby świąteczne z papieru i nie tylko – edycja wielkanocna*; *Quilling – magiczne zawijasy*; *Decoupage*; *Ozdoby świąteczne z papieru i nie tylko – edycja bożonarodzeniowa*; *Quilling – magiczne zawijasy, II stopień wtajemniczenia*⁴.

Ważne miejsce w ofercie wspomaganie zajmują także szkolenia dla nauczycieli, organizowane we współpracy ze Specjalistyczną Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Katowicach. Współpraca obejmuje realizację bezpłatnych warsztatów pod hasłem *Specyficzne trudności funkcjonowania uczniów*. Pierwszą edycję (sześć spotkań), zorganizowano w semestrze letnim roku szkolnego 2012/2013. Drugi cykl kontynuowano od września 2013 roku. Obejmował następujące tematy: *Seksualność dzieci i młodzieży: przemoc seksualna wobec dzieci i młodzieży*; *Uczeń z autyzmem, uczeń z zespołem Aspergera*; *Doradztwo zawodowe młodzieży gimnazjalnej ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży niepełnosprawnej*.

Bezpłatne szkolenia, organizowane we współpracy ze Specjalistyczną Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Katowicach, cieszą się stałym zainteresowaniem.
Fot. J. Zganiacz.

³ Współpraca z *Metisem* jest również realizowana na terenie filii PBW w Katowicach.

⁴ Szerzej: M. Ochlust. *Warsztaty plastyczne dla nauczycieli w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach*. „Dialogi Biblioteczne” 2014, nr 1(13), s. 8–9.

Konferencje dla nauczycieli i bibliotekarzy szkolnych

Od 2008 roku PBW w Katowicach stale organizuje lub współorganizuje konferencje adresowane do nauczycieli i bibliotekarzy szkolnych. Dotychczas było to kilkanaście dużych wydarzeń o zasięgu regionalnym i ogólnopolskim. Ich tematyka koncentrowała się przede wszystkim wokół edukacji regionalnej oraz zastosowania technologii informacyjno-komunikacyjnej.

W roku szkolnym 2013/2014 Biblioteka współorganizowała dwie duże konferencje. 18 września 2013 roku, we współpracy z *Metisem* oraz Wyższą Szkołą Techniczną w Katowicach, zorganizowano trzecią konferencję z cyklu *Człowiek potrzebuje korzeni i skrzydeł. Region w zmysłach*, w której uczestniczyło ponad sto osób. Myślą przewodnią tego wydarzenia były różne aspekty odbioru regionu (Górnego Śląska) – zarówno w kontekście historycznym, jak i współczesnym⁵. Kolejna konferencja – *Nowoczesna klasa. Od fascynującej lekcji po zarządzanie szkołą* (9 października 2013 roku), adresowana do dyrektorów szkół i placówek oświatowych, miała charakter warsztatowy. Jej współorganizatorami byli: magazyn „EduFakty – Uczę Nowocześnie”, portal Nowoczesna Klasa oraz Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Katowicach⁶.

Warto dodać, że nauczyciele bibliotekarze występują również w roli prelegentów podczas seminariów, forów bibliotekarskich oraz konferencji naukowych i metodycznych, dzieląc się swoją wiedzą i doświadczeniami⁷. We wrześniu 2014 roku wygłoszą referaty oraz poprowadzą zajęcia warsztatowe podczas konferencji *Sieciowanie. Biblioteki, Internet, współpraca*, organizowanej przez PBW w Katowicach. W tym samym czasie planowana jest kolejna (czwarta) konferencja z cyklu *Człowiek potrzebuje korzeni i skrzydeł*.

Konferencję *Nowoczesna klasa* prowadzili redaktorzy czasopisma „EduFakty – Uczę Nowocześnie”.
Fot. U. Jankowska.

Publikacje wspierające pracę placówek oświatowych

PBW w Katowicach wydaje „Dialogi Biblioteczne” (ISSN 1899-2064) – półrocznik informacyjno-poradnikowy, który ukazuje się w wersji tradycyjnej i elektronicznej. Celem „Dialogów” jest wspomaganie pracy nauczycieli bibliotekarzy,

⁵ Szerzej: A. Marcol. „Człowiek potrzebuje korzeni i skrzydeł. Region w zmysłach”. *Sprawozdanie z III Konferencji Regionalnej*. „Dialogi Biblioteczne” 2013, nr 2(12), s. 8–9.

⁶ Szerzej: A. Marcol. „Nowoczesna klasa – od fascynującej lekcji po zarządzanie szkołą”. *Sprawozdanie z konferencji*. „Dialogi Biblioteczne” 2013, nr 2(12), s. 10–11.

⁷ W roku szkolnym 2013/2014 przygotowano wystąpienia na konferencje *Nowe technologie w edytorstwie* (Katowice, 8 maja 2014) oraz *Bibliotekarz szkolny w świecie technologii informacyjno-komunikacyjnych* (Chorzów, 29 maja 2014).

rozpowszechnianie informacji o inicjatywach podejmowanych przez biblioteki szkolne i pedagogiczne z Górnego Śląska oraz wymiana doświadczeń. Dotychczas opublikowano trzynaście numerów czasopisma. Z jego kompletnym archiwum można się zapoznać za pośrednictwem strony internetowej PBW.

Nauczyciele bibliotekarze biblioteki macierzystej współpracują także z redakcjami innych czasopism bibliotekarskich i oświatowych. Dotychczas ich teksty ukazywały się na łamach takich tytułów, jak: „Warsztaty Bibliotekarskie”, „Biuletyn EBIB”, „Biuletyn Nauczycieli Bibliotekarzy”, „Poradnik Bibliotekarza”, „Nowa Biblioteka”, „EduFakty – Uczę Nowocześnie”, „Wszystko dla Szkoły” i wielu innych.

Z myślą o potrzebach nauczycieli i nauczycieli bibliotekarzy są opracowywane liczne materiały, publikowane na stronie internetowej Biblioteki. Należą do nich wykazy nabytków, wydawane w wersji tradycyjnej i elektronicznej. Literatura z zakresu pedagogiki i psychologii jest także popularyzowana za pośrednictwem zakładki *Polecamy*. Do sierpnia 2013 roku co miesiąc zamieszczano w niej recenzje różnych książek przydatnych nauczycielom w pracy dydaktycznej i wychowawczej. Od roku szkolnego 2013/2014 polecane pozycje są ściśle związane z kierunkami polityki oświatowej państwa i ważnymi zjawiskami społecznymi. Obecnie recenzje ukazują się co dwa miesiące.

W odrębnych zakładkach są zamieszczane zestawienia bibliograficzne dotyczące tematyki edukacyjnej (na potrzeby organizowanych przez Bibliotekę konferencji są również opracowywane w wersji papierowej) oraz materiały adresowane do maturzystów. Dla tej grupy czytelników przygotowano odrębny dział, zawierający kilka obszernych zestawień i opracowań.

Nauczyciele bibliotekarze przygotowują ponadto materiały promocyjne (foldery, ulotki, broszury), informujące o bieżącej ofercie Biblioteki i możliwościach współpracy. Celom informacyjnym sprzyja także współpraca z serwisami internetowymi, przede wszystkim z Elektroniczną Biblioteką Pedagogiczną SBP oraz prowadzenie Fanpage'a na serwisie społecznościowym Facebook. Za ich pośrednictwem promowane są inicjatywy adresowane do szkół oraz przedsięwzięcia realizowane wspólnie ze szkołami.

„Dialogi Biblioteczne” ukazują się od 2008 roku.
Fot. A. Marcol.

Zajęcia edukacyjne dla uczniów

Poza spotkaniami związanymi z prezentacją warsztatu informacyjnego Biblioteki oraz pracy poszczególnych wydziałów, prowadzone są zajęcia edukacyjne dla uczniów (szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne) i przedszkolaków. Większość z nich stanowi stałą ofertę. Istnieje także możliwość organizacji zajęć o innej tematyce, zgodnie z zapotrzebowaniem szkół.

Podczas Tygodnia Bibliotek 2014 odbyły się zajęcia *StoryJumper* – tworzymy multimedialną książkę.
Fot. A. Zielińska.

Do stałej oferty należą następujące programy:

- Program biblioterapeutyczny *Porozmawiajmy o lękach* – adresowany do uczniów klas I-III szkół podstawowych, mieszczących się w normie intelektualnej, którzy na co dzień borykają się z różnymi lękami. Zajęcia polegają na zabawach terapeutycznych i integracyjnych wzbogaconych dyskusjami dotyczącymi danego problemu.
- Program *Tu puka sztuka* – przeznaczony dla przedszkoli, szkół podstawowych, szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Zakres tematyczny zajęć obejmuje sztukę powszechną i polską: malarstwo, architekturę, fotografię, teatr, film, musical.
- Program *Zaczarowany świat baśni* – skierowany do uczniów klas I-III szkół podstawowych. Kanwą zajęć są baśnie z różnych stron świata, stanowiące inspirację do rozmów oraz dalszych działań twórczych i dydaktycznych (wykorzystanie elementów edukacji polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej, muzycznej, plastycznej).

Popularnością cieszą się także cykle zajęć:

- *Akademia czytania* (w ramach akcji *Cała Polska czyta dzieciom*) – celem spotkań jest propagowanie czytelnictwa wśród najmłodszych. W trakcie zajęć są odczytywane pozycje ze *Złotej listy książek do czytania dzieciom*, opracowanej przez Fundację ABCXXI *Cała Polska czyta dzieciom*.

- *Jak przygotować prezentację maturalną z języka polskiego?* – lekcje dla uczniów klas maturalnych, podczas których omawiane są poszczególne etapy przygotowania prezentacji maturalnej i sposób jej wygłoszenia. Uczniowie są zapoznawani z zasadami sporządzania bibliografii załącznikowej oraz z elementami opisu bibliograficznego różnego typu dokumentów.
- Cykl lekcji w ramach obchodów Dnia Bezpiecznego Internetu, adresowanych do uczniów klas IV-VI szkół podstawowych. W trakcie zajęć młodzi internauci uczą się, jak korzystać z dóbr sieci bez łamania praw autorskich. Uczniowie dowiadują się, jak wykorzystywać potencjał informacyjny do samorealizacji, zdobywania wiedzy, nauki czy zabawy. Są także zapoznawani z zasadami korzystania z Internetu oraz zagrożeniami, jakie niesie sieć.
- *W krainie bajek* – cykl zajęć skierowany do uczniów klas „0” oraz uczniów klas I-III szkół podstawowych. Kanwą zajęć są bajki, które stanowią inspirację do rozmów oraz do dalszych działań twórczych i dydaktycznych (zajęcia z wykorzystaniem elementów biblioterapii, edukacji polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej, muzycznej, plastycznej).
- Cykl zajęć z zakresu edukacji wielo- i międzykulturowej dla uczniów klas „0” i klas I-III szkół podstawowych, w ramach których są organizowane *Podróże po świecie* (7 spotkań) oraz zajęcia *Czar Afryki*.
- Cykliczne lekcje dotyczące książki, bibliotek i nowych mediów dla szkół podstawowych: klas IV-VI (*Wędrowki po bibliotekach narodowych, Wędrowki po światowych bibliotekach dziecięcych, Wyszukiwanie informacji w Internecie*) oraz klas I-III (*W świecie książki i bibliotek*).
- Lekcje dla uczniów szkół podstawowych, organizowane w ramach ferii w bibliotece oraz obchodów ważnych rocznic.
- Prelekcje i prezentacje przeźroczy, skierowane do uczniów wszystkich poziomów nauczania.
- Zajęcia prowadzone w ramach Klubu Interesującej Książki – odbywają się średnio raz w miesiącu. Koncentrują się wokół problematyki związanej z wybraną lekturą, która nie jest omawiana podczas lekcji szkolnych.

W ramach Klubu Interesującej Książki omawiano, między innymi, *Braci Lwie Serce*.
Fot. K. Herich.

Konsultacje indywidualne dla maturzystów

Oferta konsultacji skierowana jest do uczniów ostatnich klas liceów i techników, przygotowujących się do egzaminu maturalnego z języka polskiego. Uczniowie uzyskują porady i informacje na temat doboru literatury podmiotowej i przedmiotowej do prezentacji maturalnej. Konsultują swoje przemyślenia (pracownicy Wydziału Informacji Bibliograficznej, w którym odbywają się konsultacje, legitymują się wykształceniem bibliotekarskim i polonistycznym), a także korzystają z dostępnej w Bibliotece bibliografii. Istnieje również możliwość uzyskania materiałów na temat innych przedmiotów egzaminacyjnych (przykłady sprawdzianów i testów), które pozwolą skontrolować stan wiedzy uczniowi przygotowującemu się do egzaminu dojrzałości.

Konsultacje cieszą się dużym zainteresowaniem, a ich liczba stale wzrasta (od 172 w 2010 do 501 w 2014)⁸.

Organizacja gier miejskich i konkursów

Ważną rolę w działaniach na rzecz wspomaganie szkół i przedszkoli odgrywają konkursy. Każdego roku realizowanych jest co najmniej kilka tego typu przedsięwzięć, a ich problematyka często koresponduje z tematami promowanymi w danych roku szkolnym (ważne rocznice i obchody). W roku szkolnym 2013/2014 PBW w Katowicach prowadziła prace związane z rozstrzygnięciem wojewódzkiego etapu ogólnopolskiego konkursu *2014! Młodzi dla Wolności*, zorganizowanego przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, Ministerstwo Edukacji Narodowej i Kancelarię Prezydenta RP. Dużą inicjatywą był również wielomiesięczny konkurs czytelniczy *Tylko dla młodoży!* *W świecie powieści Marty Fox*, prowadzony na Fanpage'u Biblioteki w serwisie społecznościowym Facebook. Warto zaznaczyć, że laureaci otrzymali nie tylko nagrody i podziękowania, ale także gratulacje od samej autorki, która śledziła zmagania swoich czytelników w Internecie. Do ważniejszych przedsięwzięć należały także inne konkursy promujące czytelnictwo (*Wielka Liga Czytelników*, *Czytanie łączy pokolenia*, *Czytanie to najpiękniejsza zabawa*) i zasady bezpieczeństwa (*Bezpieczne zabawy zimowe*) oraz konkurs fotograficzny *Jestem stąd*, którego rozstrzygnięcie nastąpiło podczas jubileuszu 85-lecia PBW w Katowicach.

Finaliści konkursu *Jestem stąd* odebrali nagrody z rąk Pani Marii Grabowskiej – Dyrektora PBW w Katowicach.
Fot. J. Zganiacz.

⁸ Zob. B. Michałek. *Współpraca Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach z uczniami klas maturalnych w zakresie przygotowania ustnej prezentacji z języka polskiego*. W: „Biuletyn Nauczycieli Bibliotekarzy” [on-line]. Nr 2(2013), s. 12–16. [dostęp 30.05.2014]. Dostępny w World Wide Web: http://bnb.oeiizk.waw.pl/2-2013/wspolpraca_pbw.pdf.

Formą współzawodnictwa między szkołami są również gry miejskie, organizowane od 2012 roku. Towarzyszą obchodom Tygodnia Bibliotek na terenie biblioteki macierzystej (*Na tropie szajki* – 2012, *Zahakuj hakera! Odzyskaj hasło reklamowe biblioteki* – 2013, *Śmieci – kosmiczny problem* – 2014). Każda z gier to duże przedsięwzięcie, wymagające opracowania szczegółowego scenariusza, zaangażowania współpracowników (także spoza PBW) oraz pozyskania atrakcyjnych nagród.

Gra miejska jest okazją do bliższego poznania Katowic-Koszutki – dzielnicy, w której znajduje się Biblioteka.
Fot. K. Drogoś.

Ekspozycje twórczości dziecięcej i młodzieżowej

Każdego roku szkoły i przedszkola korzystają z możliwości prezentacji twórczości uczniów i przedszkolaków na terenie Czytelni biblioteki macierzystej. Ekspozowane rysunki są efektem lekcji i zajęć prowadzonych przez nauczycieli i wychowawców, którzy podjęli współpracę z naszą placówką. W roku szkolnym 2013/2014 były to szkoły i przedszkola z Katowic, Chorzowa i Piekar Śląskich.

W gablotach, znajdujących się na korytarzach PBW, prezentowane są natomiast prace będące efektem konkursów plastycznych, organizowanych przez nauczycieli bibliotekarzy. Pracownicy biblioteki przygotowują także własne ekspozycje (wystawy tematyczne, prezentacje nowości wydawniczych), których celem jest wspieranie szkół i bibliotek.

Nowe wyzwania

Działania na rzecz wspomagania szkół i placówek oświatowych, prowadzone przez PBW w Katowicach, zaowocowały pozyskaniem partnerów i sojuszników. Wielu nauczycieli i bibliotekarzy szkolnych stale współpracuje z Biblioteką oraz korzysta z jej oferty. W roku szkolnym 2014/2015 – poza realizacją propozycji uwzględnionych w informatorze, adresowanym do wszystkich zainteresowanych – zostanie podjęta próba utworzenia sieci współpracy i samokształcenia, koncentrującej się wokół zastosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz promocji czytelnictwa. Działalność sieci będzie częściowo nawiązywać do obecnych przedsięwzięć, które zostaną poszerzone oraz dostosowane do potrzeb i oczekiwań uczestników.

Pełną informację o działaniach prowadzonych przez nauczycieli bibliotekarzy PBW w Katowicach opublikowano w zakładce *Oferta zajęć* na stronie internetowej Biblioteki⁹. Relacje fotograficzne z bieżących inicjatyw można natomiast śledzić w serwisie społecznościowym Facebook¹⁰.

STRESZCZENIE:

W artykule zaprezentowano działania Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach, realizowane w roku szkolnym 2013/2014, w ramach wspomagania szkół i placówek oświatowych. Przybliżono ofertę zajęć edukacyjnych oraz formy wspierania nauczycieli i bibliotekarzy szkolnych zaproponowane przez PBW.

SŁOWA KLUCZOWE:

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach, wspomaganie szkół i placówek, oferta edukacyjna.

⁹ Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach [on-line]. [dostęp: 20.06.2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.pbw.katowice.pl/>.

¹⁰ Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach [on-line]. [dostęp: 20.06.2014]. Dostępny w World Wide Web: <https://www.facebook.com/pages/Pedagogiczna-Biblioteka-Wojew%C3%B3dzka-im-J%C3%B3zefa-Lompy-w-Katowicach/392593134168709>.

Anna Płusa
Publiczna Biblioteka Pedagogiczna RODN „WOM” w Częstochowie

Wideokonferencja w ramach pracy sieci współpracy i samokształcenia Nowatorski kanał komunikacji dla nauczycieli

W ramach projektu Ośrodka Rozwoju Edukacji *System doskonalenia nauczycieli oparty na ogólnodostępnym kompleksowym wspomaganie szkół*, powstała platforma internetowa *Doskonalenie w sieci* (www.doskonaleniewsieci.pl). Ma ona służyć realizacji nowych form doskonalenia nauczycieli – wspomaganie pracy szkoły oraz prowadzeniu sieci współpracy i samokształcenia. Na platformie prezentowane są oferty doskonalenia, przykładowe plany działań sieci, publikacje i materiały.

Platforma wspiera planowanie działań i organizację **sieci współpracy i samokształcenia** przez: określanie celów działań i tworzenie ich harmonogramów; zarządzanie i monitorowanie przyjętych zadań; spotkanie się w czasie rzeczywistym uczestników sieci; moderowanie pracy grupowej, m.in. przez wspólną redakcję treści; komunikowanie się między użytkownikami; publikowanie wypracowanych materiałów i narzędzi; e-learning.

The screenshot shows the homepage of the 'Doskon@lenie w sieci' platform. At the top, there is a login section with fields for 'Login:' and 'Hasło:', a 'Zaloguj' button, and a 'Przypomnij hasło' link. To the right are links for 'Mapa serwisu', a magnifying glass icon, and flags for Polish and English. The main header features the site's logo 'Doskon@lenie w sieci' and a network diagram of interconnected user icons. Below the header is a navigation menu with items like 'Strona główna', 'Aktualności', 'Harmonogram 2014', 'Oferty doskonalenia', 'Sieci/RPW uprawnienia', 'Grupy dyskusyjne', 'O Platformie', 'Regulamin', 'Wersja beta', 'Kontakt', and 'Newsletter'. The main content area displays three news items under the 'Aktualności' section: 'Projekty pilotażowe - styczeń 2014' (dated 2014-01-12), 'Zarządzanie wsparciem - dobra praktyka' (dated 2013-12-30), and 'Harmonogram działań - 2014 r.' (dated 2013-12-18). Each item has a 'Więcej...' link. On the right side, there is a 'ZAREJESTRUJ SIĘ' button, a search bar with the text 'Wyszukaj artykuł', and a 'Przejdź do zawartości' link. At the bottom right, there is a link to 'www.zasobyip2.ore.edu.pl' with a 'WEJDŹ' button and a footer with the text 'MATERIAŁ SZKOLENIOWY Z ZAKRESU OBSŁUGI PLATFORMY DOSKONALENIIEWSIECI.PL'.

Komunikacja między użytkownikami odbywa się m.in. poprzez **wideokonferencje**. Do sesji video mogą dołączyć jedynie zarejestrowani i zalogowani użytkownicy sieci. Po dodaniu przez administratora nowego spotkania użytkownik zostaje o tym poinformowany. Platforma archiwizuje także informacje o sesjach już zamkniętych.

The screenshot shows a web page with the title "Doskon@lenie w sieci" and a navigation menu with "Strona startowa" and "Kalendarz". Under the heading "Co się dzieje...", there is a calendar view with three entries:

- 2014-01-14 (dziś) (0)**
W dniu dzisiejszym brak wydarzeń
- 2014-01-10 (1)**
W tym dniu rozpoczęła się sesja (video-konferencja) **Biblioterapia**
- 2014-01-09 (2)**
 - W tym dniu rozpoczęła się sesja (video-konferencja) **Sesja techniczna "Biblioterapia"**
 - W tym dniu rozpoczęła się sesja (video-konferencja) **Wideokonferencja "Biblioterpia" ćwiczenia**

Aby utworzyć nową sesję, dołączyć do sesji lub przejrzeć nagrane wcześniej spotkania, należy przejść do zakładki **sesje** (wideokonferencje). Znajdują się tam przyciski: **pokaż nagrania** (po kliknięciu można przejrzeć wcześniej nagrane sesje), **dodaj nową sesję** (umożliwia utworzenie nowej sesji) i **dołącz do sesji** (pozwala dołączyć do trwającej sesji).

Dodawanie nowej sesji odbywa się za pomocą formularza uzupełnianego tematem wideokonferencji oraz jej terminem i czasem trwania. Wszystkie te dane są edytowalne.

The screenshot shows a form titled "Dodawanie sesji" with the following fields:

- Nazwa***: Text input field with a note "maks: 250 znaków".
- Data od***: Date and time selection fields (dzień: [] godzina: []).
- Data do***: Date and time selection fields (dzień: [] godzina: []).

At the bottom right, there are two buttons: "Zapisz" (Save) and "Anuluj" (Cancel).

Po zapisaniu danych nowododana wideokonferencja zostaje dopisana do listy pozostałych sesji. Obok tytułu aktualnie trwającej sesji wideo pojawia się aktywny przycisk **dołącz do sesji**. Wszystkie tytuły spotkań administrator sieci może w dowolnym momencie usunąć lub je edytować.

The screenshot shows the 'Doskon@lenie w sieci' interface. At the top, there is a navigation bar with the site title and a user profile 'plusaanna'. Below this is a breadcrumb trail: 'pracy > Biblioterapia'. A secondary navigation bar contains buttons for 'Powrót', 'Sieć współpracy', 'Administratorzy sieci', 'Użytkownicy sieci', 'Sesje (wideo-konf...', 'Planowanie pracy ...', 'Publikacje', 'Forum', and 'Pliki'. A '+Dodaj nową sesję' button is also present. A light blue banner states: 'Przycisk wejścia do sesji dostępny będzie zaraz po rozpoczęciu sesji'. Below this is a table of sessions:

Nazwa	Data od	Data do	Nagrania
Biblioterapia	2014-01-14 10:30	2014-01-14 15:35	Dołącz do sesji Usuń
Metody i formy pracy biblioterapeutycznej	2014-01-10 08:55	2014-01-10 12:00	Usuń

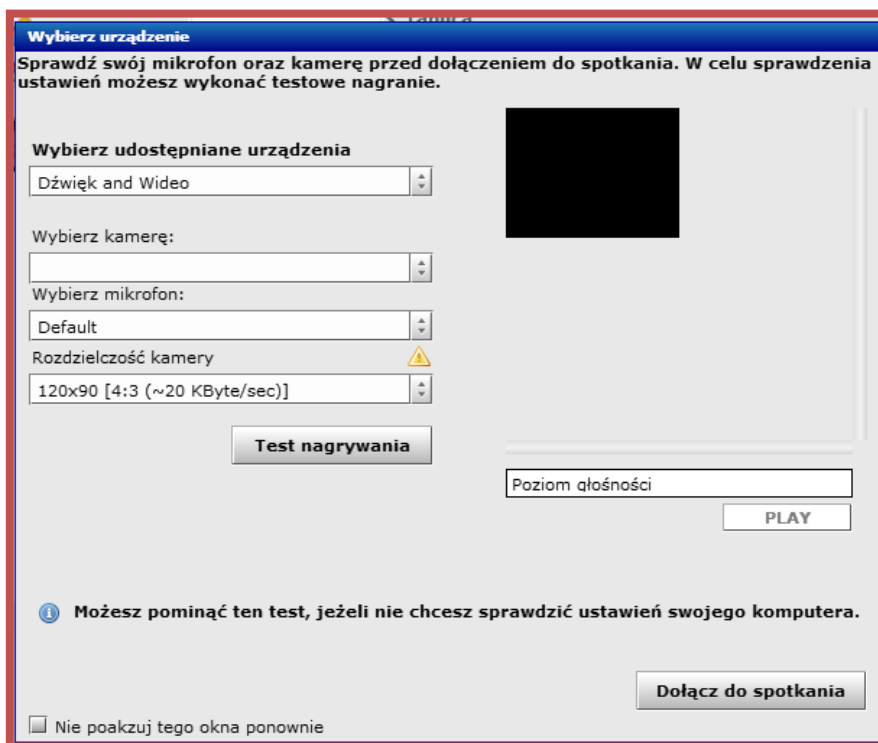
Page number: 1

Jedną z istotnych kwestii, dla prawidłowego działania wirtualnej komunikacji pomiędzy uczestnikami, jest sprawdzenie warunków technicznych swojego komputera. Służy temu zakładka lewego panelu platformy **test komputera**. Odpowiednie oznaczenie graficzne pozwala użytkownikom, w prosty sposób, określić kompatybilność parametrów technicznych swoich urządzeń z wymogami platformy *Doskon@lenie w sieci*. Najczęstszą przyczyną nieprawidłowego działania sesji wideo jest blokada wyskakujących okienek oraz brak wtyczki Flash w wersji minimum 11.0. Czasami zawodzi rozdzielczość ekranu i niewystarczająca szybkość łącza internetowego.

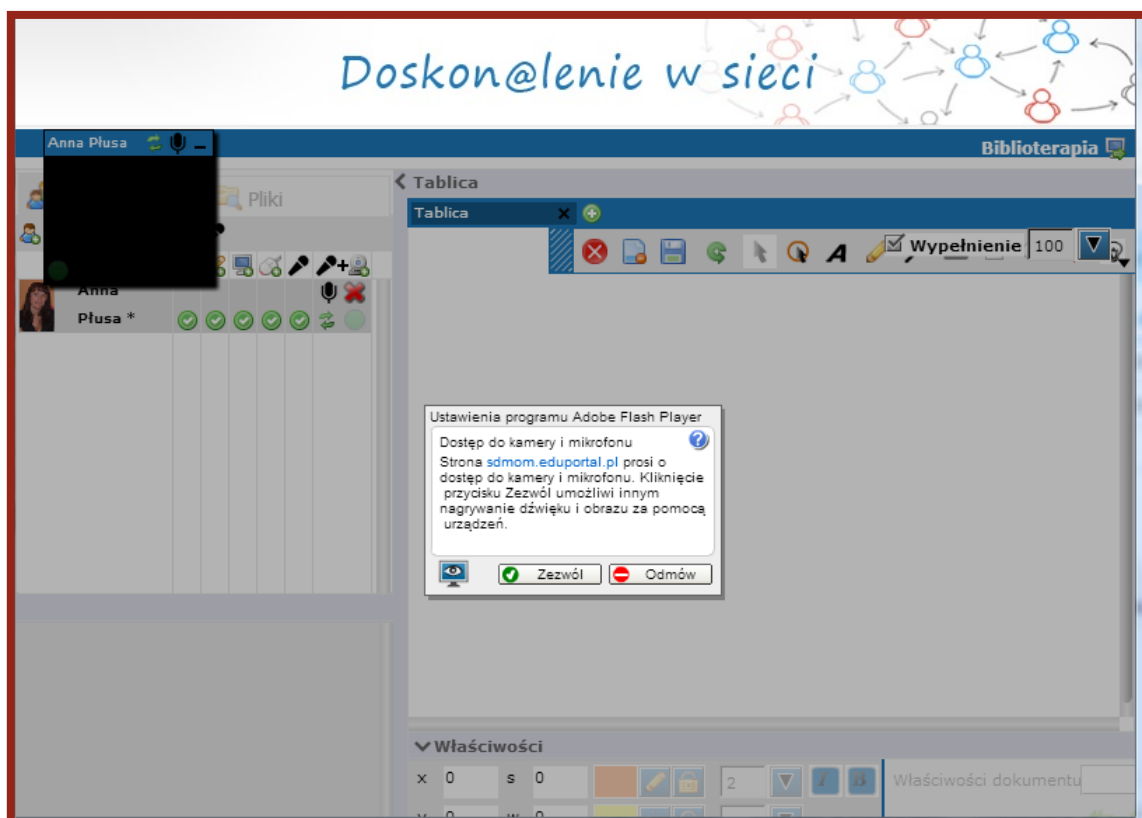
The screenshot shows the 'Doskon@lenie w sieci' interface in the 'Test komputera' section. The breadcrumb trail is 'Doskon@lenie w sieci > Konfiguracja platformy > Test komputera'. The left sidebar shows a menu with 'Platforma' and 'Administracja' sections. The main content area is titled 'Test komputera' and contains a list of checks:

Czy jest włączona obsługa JavaScript?	✓
Czy przeglądarka użytkownika jest zgodna z wymaganiami platformy?	✓
Czy jest zainstalowana wtyczka Flash wersja minimum (min 11.0)?	✓
Czy jest włączona obsługa Cookies?	✓
Szybkość łącza (min 256kb/s)	✓ 33032,0 kb/s
Czy wyskakujące okienka są zablokowane?	✓
Czy rozdzielczość ekranu jest prawidłowa (min. 1024x768) ?	✓ 1152x864

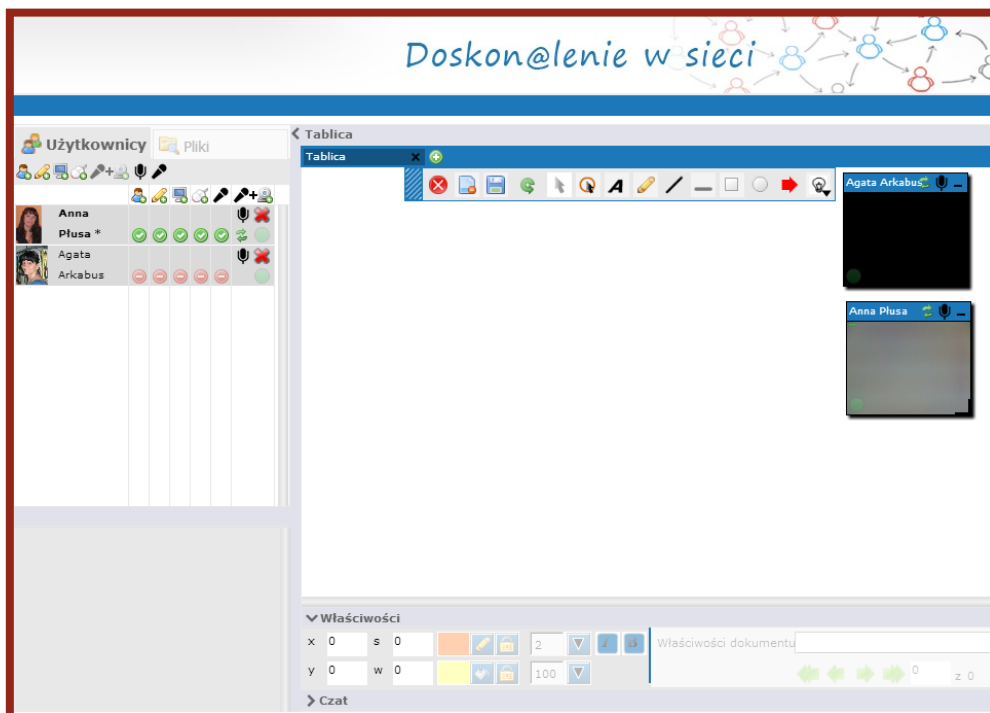
Jeśli wszystkie parametry komputera są oznaczone na zielono za pomocą przycisku **dołącz do sesji** uruchomiony zostaje test naszego urządzenia. Krok ten jest opcjonalny, może zostać pominięty.

Podczas łączenia się z sesją mogą pojawić się komunikaty ostrzegawcze z prośbą o zezwolenie na dostęp do kamery i mikrofonu – jeśli jest to wymagane, należy kliknąć przycisk **zezwól**.

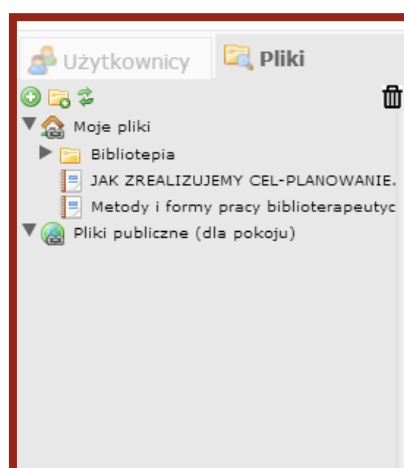

Po przyłączeniu się do sesji otwiera się widok tzw. białej tablicy, z bogatą paletą możliwości. Umożliwia ona interaktywną komunikację dwóch lub więcej osób i korzystanie ze wspólnej przestrzeni, gdzie można wyświetlać i omawiać prezentacje, schematy, slajdy itd. Korzystając z tego narzędzia użytkownicy mogą rysować, wycinać, kopiować lub wklejać elementy graficzne, a wszystkie te zmiany są widoczne, w tym samym czasie, na wspólnym pliku. Administrator zdalnie kontroluje udostępniany ekran, a także nadaje użytkownikom zindywidualizowane uprawnienia, np. możliwość moderowania danej sesji. Użytkownicy mogą przesyłać głos i obraz wideo. Opis wszystkich działań pojawia się na ekranie, po najechaniu myszką na ikonę **narzędzia**.

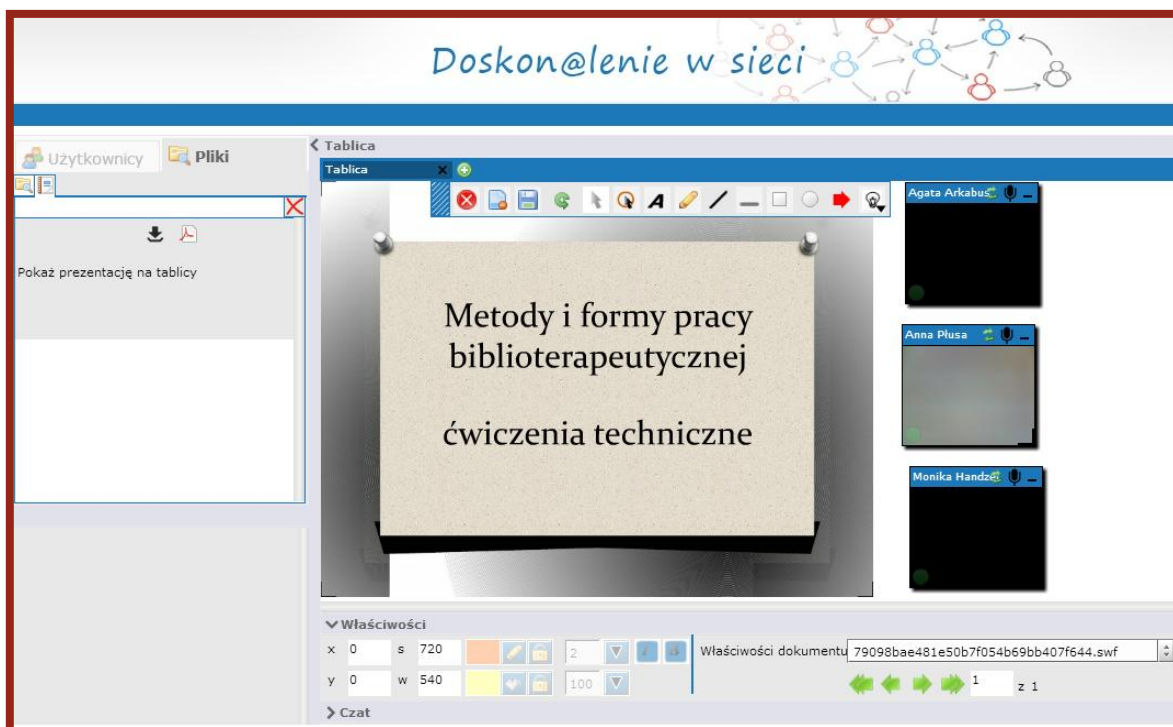

W lewym panelu portalu znajdują się zakładki **użytkownicy** oraz **pliki**. W kolumnie użytkowników widoczne są wszystkie zalogowane osoby. Administrator w tym miejscu ma możliwość nadawania poszczególnych uprawnień użytkownikom. Poza tym każdy z uczestników sesji widoczny jest w nowym oknie, którego umiejscowienie można dowolnie zmieniać w obszarze platformy lub też minimalizować.

Kolumna **pliki** służy implementacji zasobów na platformie. Umożliwia przesyłanie plików, zakładanie nowych folderów oraz odświeżanie strony. Zaimportowane zasoby selekcyjonowane są jako **pliki osobiste** lub **publiczne** (dostępne dla pokoju). To również schowek plików konferencji, w którym można przechowywać pliki związane z jej tematem. Do usuwania zbędnych materiałów służy kosz, dostępny w prawym górnym rogu okna.

Każdą zaimplementowaną na platformie prezentację można udostępnić w postaci pliku PDF na białej tablicy, dając tym samym możliwość wizualnego odbioru materiału, omawianego podczas wystąpienia.

Poniżej widoku prezentacji znajdują się narzędzia edycji tekstowej oraz czat, który poza głosem i obrazem jest kolejnym kanałem komunikacyjnym wideokonferencji.

Doskonalenie zawodowe nauczycieli prowadzone za pośrednictwem wideokonferencji należy do nowatorskich form wspomagania. Swoją innowacyjność zawdzięcza zastosowaniu technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz możliwościom, jakie daje współczesny Internet. Biblioteki pedagogiczne wychodząc naprzeciw zadaniom, jakie niesie ze sobą *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2013 roku w sprawie szczególnych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych*, takie działania upowszechniają oraz systematyczną i zintensyfikowaną ich realizację zakładają w swoich planach pracy.

Ewa Piątek, Katarzyna Drogoś, Urszula Jankowska, Małgorzata Ochłust
Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach

Gra miejska *Śmieci – kosmiczny problem*

Gra miejska to dobry sposób, żeby mało ciekawe tematy przedstawiać w atrakcyjnej formie. To doskonała metoda, aby edukować i kształtować postawy proekologiczne. Dzięki grze nawet segregacja śmieci może być niezłą zabawą!

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach już po raz trzeci zorganizowała dla uczniów klas IV-VI szkół podstawowych grę miejską. W poprzednich latach uczestnicy poszukiwali przestępców (gra *Na tropie szajki*)¹ i zmagali się z hakerami (*Zahakuj hakera! Odzyskaj hasło reklamowe biblioteki*)². Tym razem gra zorganizowana została pod hasłem *Śmieci – kosmiczny problem*. Przygotowując grę organizatorzy mieli na celu upowszechnienie wiedzy dotyczącej segregacji odpadów i recyklingu, popularyzowanie postaw i zachowań proekologicznych oraz rozwijanie odpowiedzialności za środowisko. Zadania, które rozwiązywali uczestnicy na trasie gry nie są związane z konkretnym terenem, dlatego wszystkim, którzy chcieliby taką zabawę przeprowadzić prezentujemy poniższy scenariusz.

SCENARIUSZ GRY

Wprowadzenie

Prowadzący wita uczestników rozgrywki i przedstawia gościa z kosmosu:

*Prowadzący: Serdecznie witam wszystkich uczniów i opiekunów, którzy przybyli na naszą grę miejską organizowaną pod hasłem *Śmieci – kosmiczny problem*. Zanim przedstawię zasady gry, chciałabym wyjaśnić powód dzisiejszego spotkania. Jakiś czas temu jeden z naszych pracowników zauważył na śmietniku przy budynku biblioteki dziwne istoty, które z ogromną irytacją zaglądały do pojemników na śmieci. Jak się okazało pochodziły one z nieznanego nam dotąd planety EKOFANIA i przybyły na Ziemię z ważną misją. EKOFANIE mieli specjalną aparaturę, która umożliwia im porozumiewanie się z Ziemią. Z jej pomocą wytłumaczyli powód swojego zdenerwowania. Jeden z kosmitów pozostał u nas dłużej i dzisiaj jeszcze raz przedstawi cel swojej misji. Zapraszamy naszego gościa.*

Osoba przebrana za Ufoludka przemawia w „swoim” języku (można wykorzystać w tym celu np. piszczącą zabawkę) i przekazuje Prowadzącemu „aparaturę” umożliwiającą „przetłumaczenie” jego wypowiedzi na język polski. „Aparatura” może być specjalnie ozdobionym pudełkiem. Tekst może być czytany syntezatorem mowy.

¹ K. Drogoś [i in.]. *Scenariusz mini-gry miejskiej Na tropie szajki*. „Dialogi Biblioteczne” 2012, nr 1(9), s. 30-35.

² K. Drogoś [i in.]. *Zahakuj hakera! Gra miejska*. „Biblioteka w Szkole” 2014, nr 3, s. 14-17.

EKOFANIN: Dzień dobry! Witam wszystkich Ziemiaków. Od pewnego czasu aparatura monitorująca bezpieczeństwo naszej planety zarejestrowała niepokojące sygnały – ograniczenie przejrzystości przestrzeni kosmicznej i obecność drażniących zapachów. Odkryliśmy, że przyczyną takiego stanu rzeczy jest niewłaściwe podejście Ziemiaków do kwestii segregacji odpadów i recyklingu. Zatrucie nie tylko siebie, ale cały wszechświat! Przybywam tu po to, aby was przestrzec! Jeśli udowodnicie nam, że umiecie radzić sobie z odpadami, to zostawimy was w spokoju. Jeśli się wam to nie uda – my rozwiążemy wasz problem, ale nasza kolejna wizyta już nie będzie taka przyjacielska.

Prowadzący: Czego od nas oczekujecie?

EKOFANIN: Musicie pokazać nam, że umiecie się troszczyć o środowisko! W waszym mieście nasi wysłannicy znaleźli kilka palących problemów ekologicznych, z którymi musicie się szybko uporać. Aby pokazać naszą dobrą wolę specjalnie je oznaczyliśmy. Musicie je tylko odnaleźć i wskazać rozwiązanie! Pośpieszcie się, bo czas upływa!

Prowadzący: Dziękujemy naszemu gościowi. Nie pozostaje nam nic innego, jak wziąć się do roboty i udowodnić EKOFANOM, że my – Ziemiaki potrafimy dbać o środowisko.

Prowadzący przedstawia zasady gry.

Za chwilę wyruszycie w miasto. Przed wyjściem każda grupa otrzyma kopertę, w której znajdują się:

- identyfikatory,
- instrukcja gry,
- mapa terenu, po którym będziecie się poruszać,
- zdjęcia miejsc, do których musicie dotrzeć,
- karta gry, na którą będziecie wklejać nalepki otrzymane od osób czekających na was na trasie. Jeśli zadanie wykonacie poprawnie, będzie to zielona uśmiechnięta buźka 😊. Jeśli nie uda się wam poprawnie rozwiązać zadania, możecie kontynuować grę, ale za karę zostanie wam doliczone 10 min. i otrzymacie czerwoną naklejkę ze smutną buźką ☹️. Nagrodę główną otrzyma drużyna, która w najkrótszym czasie wykona wszystkie zadania i dostarczy nam uzupełnioną kartę gry.
- komplet zadań (numery zadań odpowiadają punktom oznaczonym na mapie).

Rozglądajcie się uważnie i wypatrujcie przedstawicieli kosmitów, którymi są osoby demonstrujące swoje przekonanie do recyklingu. Osoby te mają przy sobie „znaki rozpoznawcze”, które powstały z recyklingu np. torebki z butelek PET, naszyjniki z nakrętek czy płyt kompaktowych.

Kolejność wykonywania zadań jest dowolna. Po wykonaniu każdego zadania, oprócz nalepki, otrzymacie zakładkę z „informacją - przesłaniem” od kosmitów (załącznik), którzy chcą podzielić się z wami swoją wiedzą.

Pamiętajcie, że gdyby wydarzyło się coś, co uniemożliwia dalszą grę – możecie wykonać „telefon ratunkowy” do organizatora:

W czasie gry musicie bezwzględnie przestrzegać przepisów ruchu drogowego. Drużyna nie może się rozdzielać. Zespół, którego choć jeden z członków nie dostosuje się do tych wymogów jest automatycznie wykluczony z dalszej rozgrywki.

Bardzo uważnie czytajcie treść każdego zadania! Czytanie ze zrozumieniem to połowa sukcesu!

Zadania

Zadanie 1

Producenci towarów na opakowaniach zamieszczają różne symbole. Niektóre z nich pomagają w wyborze produktów sprzyjających ochronie środowiska. Potraficie wyjaśnić EKOFANOM, który z nich oznacza:

1. zakaz wyrzucania odpadu do zwykłego kosza na śmieci,
2. opakowanie biodegradowalne,
3. opakowanie nadaje się do recyklingu,
4. dbaj o czystość, wyrzuć do kosza,
5. produkt nie był testowany na zwierzętach?

Wpiszcie odpowiednie numery przy obrazkach.

	5
	3
	4
	1
	2

Zadanie 2

EKO FANIE postanowili sprawdzić, czy znacie te terminy. Uzupełnijcie brakujące wyrazy.

Odpady powstające w gospodarstwach domowych to odpady

K O M U N A L N E

R E C Y K L I N G

to powtórne użycie odzyskanych ze śmieci surowców wtórnych lub wykorzystanie ich do produkcji nowych wyrobów.

Odpady nadające się do ponownego wykorzystania to surowce

W T Ó R N E

S E G R E G A C J A

to podział odpadów według rodzaju materiału, z jakiego zostały wykonane, oddzielenie materiałów nadających się do ponownego wykorzystania.

Zadanie 3

Kosmita z planety EKOFANIA spotkał Maćka, który ma problem z telefonem. Jest on dobry, ale bateria jest już tak zużyta, że nie daje się jej ponownie naładować. EKOFANIN chce wiedzieć, co poradzilibyście Maćkowi?

- a) Powinien kupić nowy telefon, a ten ze zużytą baterią pozostawić u sprzedawcy.
- b) Powinien kupić nową baterię, starą wyrzucić do kosza.
- c) Powinien kupić nową baterię, starą wrzucić do specjalnego pojemnika, który znajduje się w sekretariacie szkoły.

Pamiętajcie, że EKOFANIE to **fani ekologii!**

Odpowiedź c)

Zadanie 4

Patrolujący Ziemię EKOFANIE trafili na dzikie wysypisko śmieci. Teraz chcą się dowiedzieć, czy potraficie uporządkować wyrzucone tam odpady!

Dzieci segregują do odpowiednich pojemników: plastikowe i szklane butelki, słoiki, opakowania po serkach, jogurtach, gazety, zeszyty, ulotki, puszki aluminiowe, kapsle.

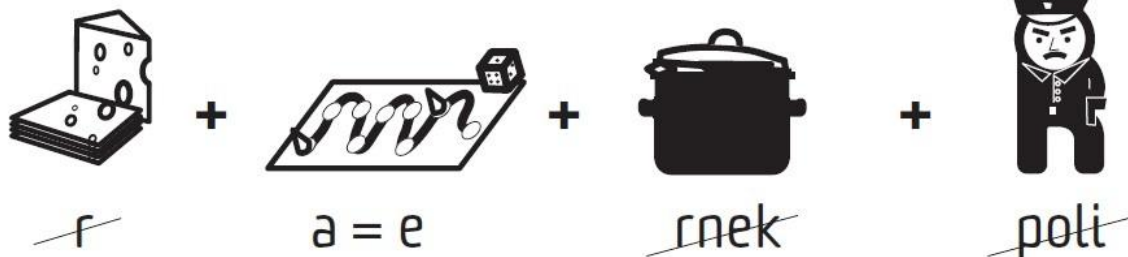
Pojemnik niebieski (papier) – gazety, zeszyty, ulotki.

Pojemnik żółty (tworzywa sztuczne) – plastikowe butelki, opakowania po serkach, jogurtach, puszki aluminiowe, kapsle.

Pojemnik biały (szkło bezbarwne) – szklane butelki, słoiki.

Zadanie 5

EKOFANIE chcą nam przypomnieć o jednej, bardzo ważnej dla środowiska czynności. Rozwiążcie rebus, a dowiecie się, co to takiego!

S	E	G	R	E	G	A	C	J	A
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Zadanie 6

Jakie hasło przekazują nam EKOFANIE?

Znajdźcie i zakreślcie słowa:

beczka, butelka, celofan, flakon, folia, karton, kontener, koperta, kosz, kubek, łubianka, papier, pojemnik, pudełko, pudło, puszka, saszetka, siatka, skrzynia, słoik, słoć, tacka, torebka, tuba, tubka, wiadro, wytłoczek.

Pozostałe litery odczytywane w poziomie utworzą rozwiązanie.

Grid of letters:

p	s	k	r	z	y	n	i	a	r	p	
ł	u	b	i	a	n	k	a	e	s	d	o
u	s	p	a	p	i	e	r	c	ł	k	j
u	z	j	t	*	o	d	s	e	ó	p	e
a	k	t	o	d	y	k	ł	l	j	k	m
*	a	u	r	o	p	o	o	o	p	o	n
k	u	b	e	k	a	s	i	f	u	p	i
t	k	a	b	e	c	z	k	a	d	e	k
a	o	w	k	o	n	t	e	n	e	r	s
c	f	l	a	k	o	n	a	n	ł	t	i
k	o	w	y	t	ł	o	c	z	k	a	a
a	l	b	u	t	e	l	k	a	o	i	t
w	i	a	d	r	o	t	u	b	k	a	k
s	a	s	z	e	t	k	a	o	w	e	a
k	a	r	t	o	n	p	u	d	ł	o	

Word search boxes:

R	E	D	U	K	U	J					
O	D	P	A	D	Y						
O	P	A	K	O	W	A	N	I	O	W	E

Zadanie 7

Pismo, którym posługują się EKOFANIE jest dość osobiwe. Kluczem do jego zrozumienia jest słowo GA – DE – RY – PO – LU – KI. Tłumacząc z „ekofańskiego” na polski musimy zamieniać literki z sylab. Tam, gdzie u nas jest literka G – u nich jest A, u nas D – u nich E, u nas R – u nich Y i tak dalej. Inne litery pozostają bez zmian. Np. słowo KOSMI-TA po „ekofańsku” to IPSMKTG.

Odczytajcie informację od mieszkańców EKOFANI:

EBGJCKD P CZRSTPŚĆ WGSZDJ OUGNDTR!

D	B	A	J	C	I	E	O	C	Z	Y	S	T	O	Ś	Ć
W	A	S	Z	E	J	P	L	A	N	E	T	Y	!		

Zadanie 8

Metale są pierwiastkami chemicznymi – nieodnawialnymi zasobami Ziemi.

Ich wydobycie niesie za sobą szereg negatywnych i nieodwracalnych konsekwencji dla środowiska. Jednakże możliwy jest ich recykling.

O jakim metalu mowa?

Powodzenia ZIEMIANIE!!!

1. Metal ten stosuje się do produkcji np. baterii, rur, kabli. Recykling – 95% zużywanego metalu wykorzystywane jest ponownie do produkcji baterii czy akumulatorów. Aforyzm – masz nogi ciężkie jak z (OŁOWIU).
2. To najbardziej rozpowszechniony metal stosowany w budownictwie. Recykling – przy magnetycznym sortowaniu jest łatwo wydobywany spośród innych odpadów. Aforyzm – kuj (ŻELAZO) póki gorące.
3. Ten metal niszczy bakterie i wirusy. Był również środkiem płatniczym. W wyniku recyklingu uzyskuje się z niego m.in. masę plastyczną. Aforyzm – mówienie jest (SREBREM).
4. Dawniej ten metal wydobywano dokonując jego płukania. Można go odzyskać ze zużytych telefonów komórkowych. Aforyzm – milczenie jest (ZŁOTEM).
5. Tym metalem pokrywa się stal. Używa się go do produkcji kosmetyków i farb. Recykling – umożliwi jego wielokrotne przetapianie. Aforyzm – dać komuś (CYNK), tzn. ostrzec go.

Załącznik

Informacje na zakładkach:

Wyprodukowanie 6 puszek ze złomu aluminiowego daje oszczędność energii równoważną energii uzyskanej ze spalania 1 litra benzyny!

Z 450 plastikowych pudełek po proszku do prania można wyprodukować trzyosobową parkową ławkę!

Płyty CD i DVD zrobione są z tworzywa sztucznego, które może być odzyskane i ponownie wykorzystane np. do produkcji bieżni, butów lub szyb pancernych!

Papier jest produkowany na świecie w ilości 318 mln ton rocznie. Tona makulatury pozwala oszczędzić 17 drzew!

Jedna osoba w Polsce wyrzuca 265 kg odpadów – jest to średnia waga dziewięciu dziewięciolatków!

„Bądź fantastik – zgniataj plastik” – zgnieciona butelka PET zajmuje około 5 razy mniej miejsca w pojemniku, a zawiązana torebka foliowa nie pofrunie!

Zużyty litrowy karton po mleku lub sokach posiada wartość energetyczną pozwalającą zasilać żarówkę o mocy 40 W przez 1,5 godziny!

Bibliografia

1. *Akademia 3R : pakiet edukacyjny – ćwiczenia aktywizujące* [plik PDF]. [dostęp 14.05.2014]. Dostępny w World Wide Web: http://ekonsument.pl/materiały/publ_451_pakiet_educacyjny_cwiczenia_aktzywizujace.pdf.
2. *Akademia 3R : pakiet edukacyjny – scenariusze zajęć* [plik PDF]. [dostęp 14.05.2014]. Dostępny w World Wide Web: http://ekonsument.pl/materiały/publ_452_pakiet_educacyjny_scenariusze_zajec.pdf.
3. *Jak sortować, żeby nie zwariować czyli prosty recykling w polskich domach* [plik PDF]. [dostęp 14.05.2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://stenaekostacja.pl/wp-content/uploads/2014/02/ebook-o-recyklingu.pdf>.

Jadwiga Pawluk
 Warmińsko-Mazurska Biblioteka Pedagogiczna im. Karola Wojtyły w Elblągu

Zaprojektuj własny kalendarz na nowy rok szkolny

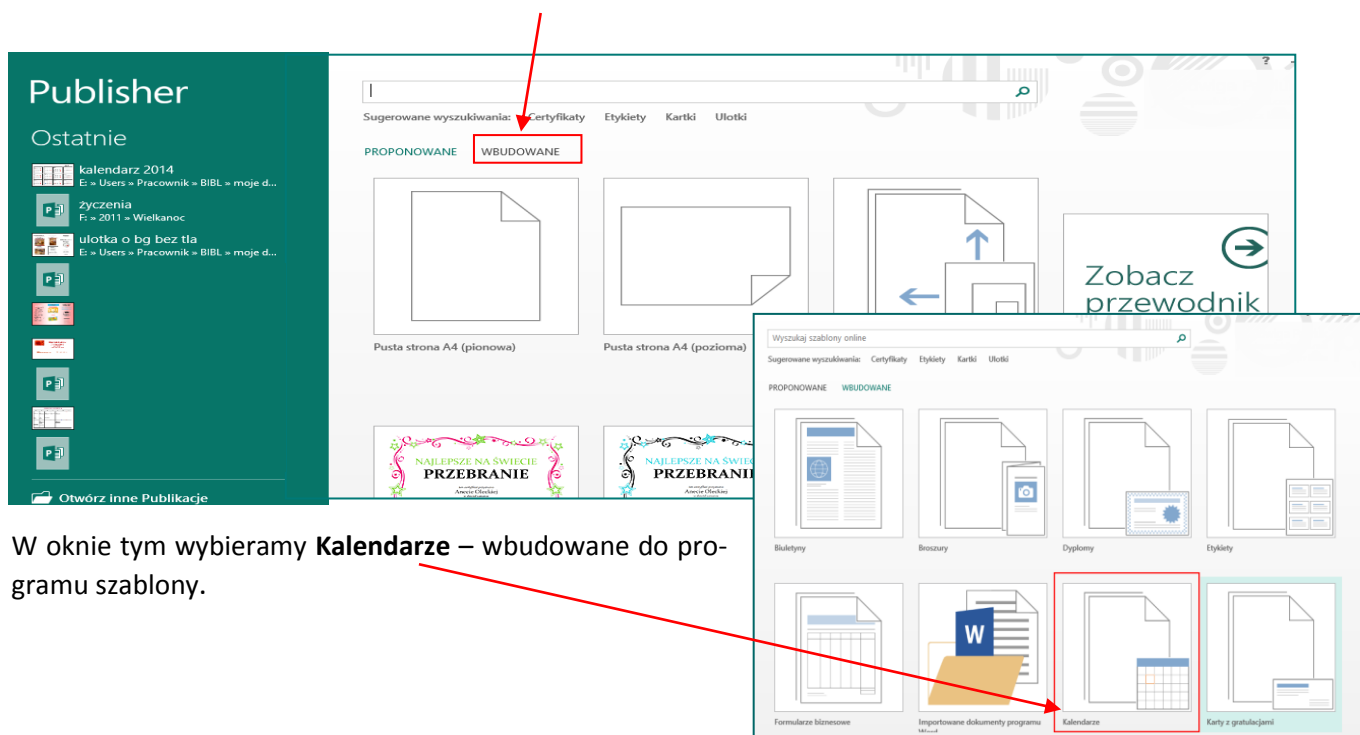

Początek roku szkolnego skłania nas do zaplanowania zajęć na najbliższe 10 miesięcy. Dobrą pomocą może być dobrze zaprojektowany kalendarz, zawierający informacje o ważnych wydarzeniach, rocznicach oraz innych istotnych dla nas datach, a także ulubioną grafikę.

Do projektowania własnego kalendarza proponuję program Publisher, będący jedną z aplikacji pakietu biurowego Microsoft Office¹. MS Publisher jest przeznaczony do tworzenia materiałów promocyjnych i dokumentów firmowych, np. wizytówek, folderów, kart z zaproszeniami i wielu innych. Obsługuje wszystkie systemy operacyjne firmy Microsoft (począwszy od wersji XP).

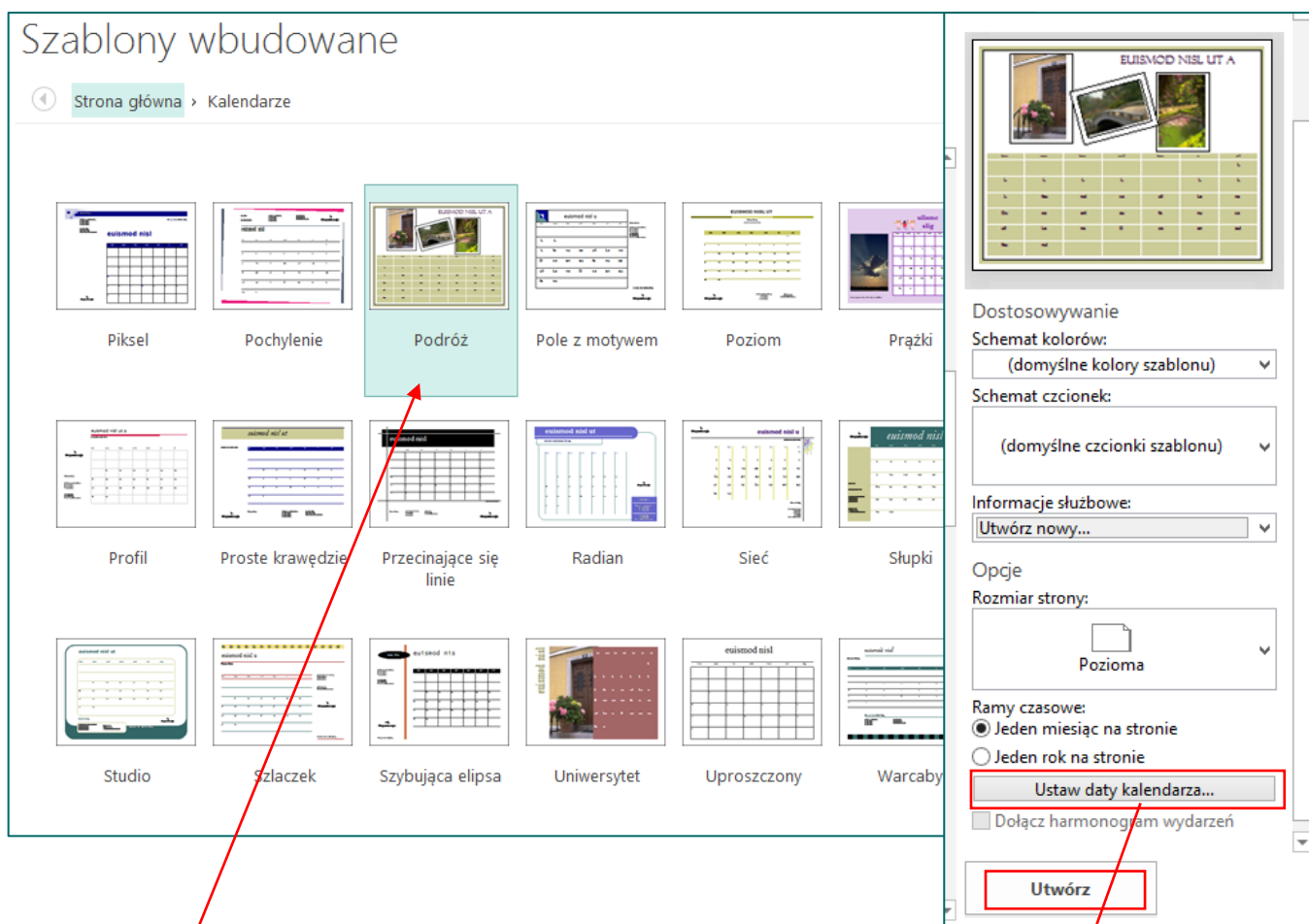
Aby uruchomić program MS Publisher na pasku zadań wybieramy przycisk **Start**, a później kolejno: **Programy (Wszystkie programy)**, **Microsoft Office** oraz **Microsoft Publisher 2013**. Program można także uruchomić poprzez ikonę skrót, jeżeli znajduje się ona na pulpicie ekranu komputera lub na pasku startowym.

Rysunek poniżej pokazuje obraz okna startowego programu. W panelu po lewej stronie zobaczymy ostatnio otwierane publikacje. W części centralnej okna mamy widok na kilka różnych propozycji publikacji. Aby przejść do szablonów kalendarzy należy wybrać opcję **WBUDOWANE**, co spowoduje otwarcie okna z większą liczbą projektów.

W oknie tym wybieramy **Kalendarze** – wbudowane do programu szablony.

¹ Poradnik został opracowany dla najnowszej wersji programu, czyli MS Publisher 2013.

W zakładce **Cała strona** wybieramy szablon. Proponowane przez program projekty można dowolnie zmieniać, usuwając lub dodając do nich nowe elementy.

W prawym panelu, w **Opcjach**, deklarujemy orientację strony oraz ramy czasowe. W tym celu wybieramy przycisk **Ustaw daty kalendarza**.

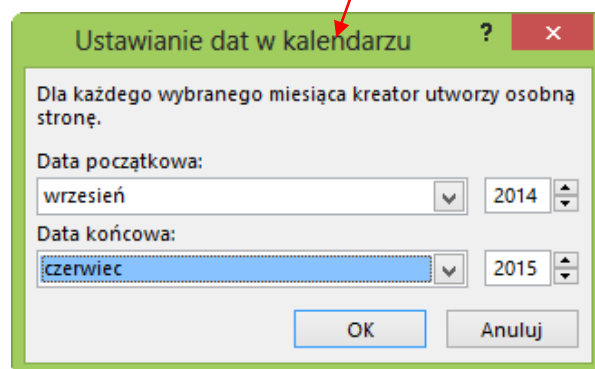
Korzystamy z listy rozwijanej miesięcy, aby wybrać datę początkową i końcową kalendarza (w przypadku kalendarza miesięcznego będą one takie same).

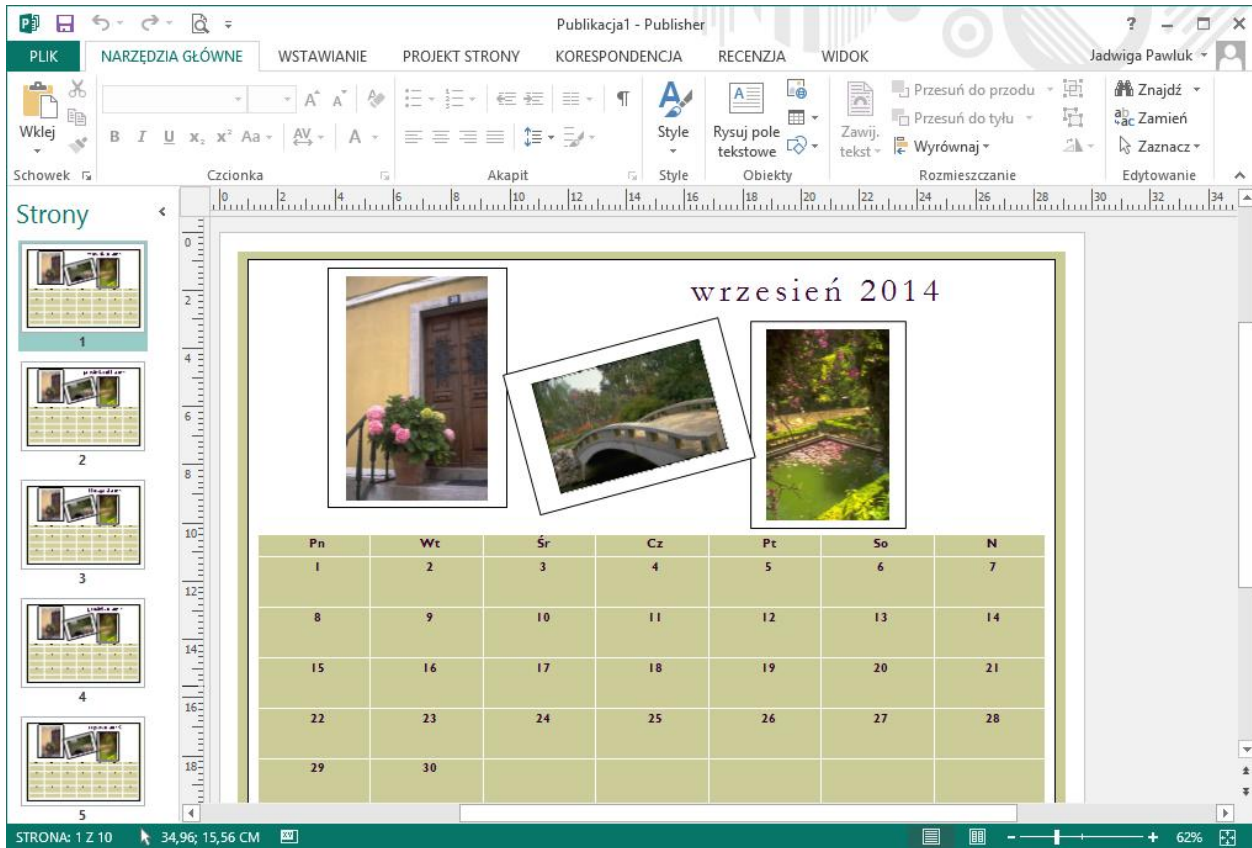
Można także zmienić domyślne ustawienia kolorów oraz krojów czcionek zastosowanych w publikacji.

Kiedy wstępnie ustalimy wybrane ustawienia, zatwierdzamy je przyciskiem **Utwórz** i przechodzimy do szczegółowego formatowania kalendarza.

Gdy zakres dat jest całoroczny, w pasku nawigacji pomiędzy stronami pojawi się dwanaście stron publikacji, tyle ile jest miesięcy (zob. rysunek na następnej stronie). Aby zachować format kalendarza należy na każdej stronie zostawić tabelę z zakresem danych oraz pole tekstowe z nazwą miesiąca. Pozostałe elementy można dowolnie usuwać lub zmieniać. Można też do każdej strony dodawać własne materiały (np. grafikę, fotografie).

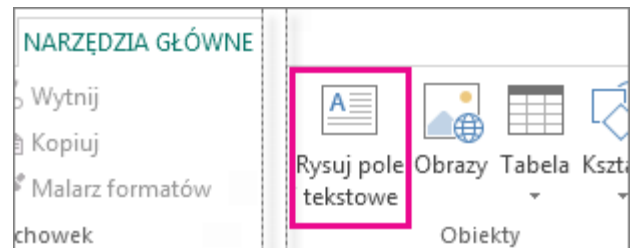
Program Publisher 2013 jest bardzo podobny do Worda w tej wersji. Wszystkie opcje dotyczące formatowania znajdują się na wstążce pogrupowanej w karty. Wybierając kolejne karty poznamy możliwości, jakie daje program w celu zaprojektowania własnej, niepowtarzalnej publikacji.

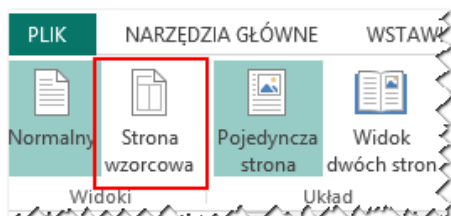
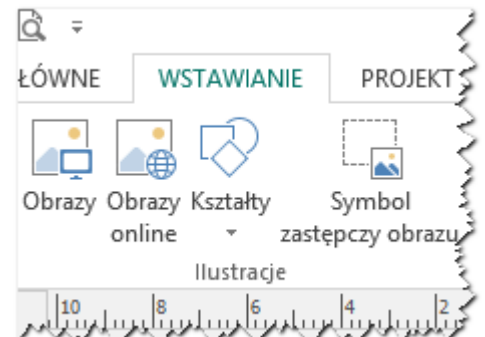
Aby dodać do publikacji tekst, trzeba najpierw wstawić pole tekstowe. Większość szablonów zawiera pola tekstowe, które wystarczy wypełnić, ale można także dodać własne propozycje. Wówczas należy:

- Wybrać kartę **Narzędzia główne** oraz opcję **Rysuj pole tekstowe**. (Przeciągamy kursorem w kształcie krzyżyka, rysując pole w miejscu, w którym chcemy umieścić tekst).
- Wpisać tekst w polu tekstowym i go sformatować.

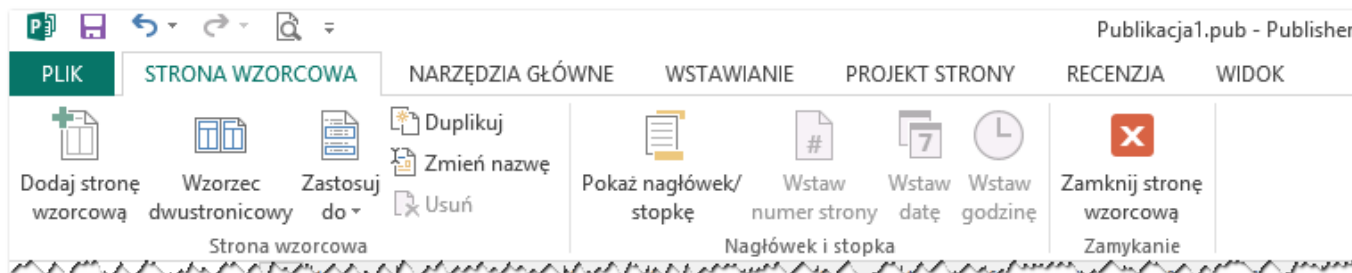
Podobnie postępujemy przy dodawaniu grafiki. Należy wybrać kartę **WSTAWIANIE**, a następnie opcje graficzne obiektu, jaki chcemy dodać do publikacji. Działania te wykonujemy oddzielnie dla każdego miesiąca.

W poszczególne komórki kalendarza można wpisać różne informacje, np. zaznaczyć imieniny czy ważne wydarzenia. Każdą komórkę możemy wypełnić kolorem oraz zmienić kolor ramki kalendarza i krój czcionek. Aby wpisać jakąś informację przy danym dniu, należy kliknąć w odpowiednią komórkę. Należy ustawić kursor za cyfrą. Za pomocą klawisza **Enter** „przejsć” do wiersza poniżej, ustawić rodzaj, wielkość i kolor czcionki, a następnie wpisać informację. Jeśli chcemy zaciemniać komórki z niedzielą, zaznaczamy (kliknięciem) kolumnę z datami niedziel, a następnie wybieramy kolor wypełnienia. W podobny sposób możemy zmienić kolory linii i czcionki.

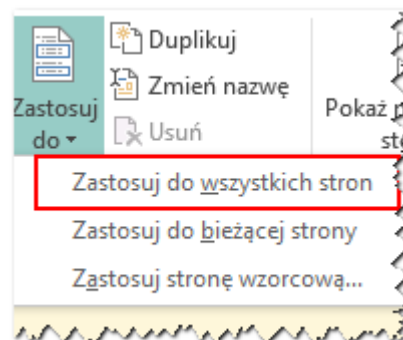
Niektóre elementy, które planujemy zamieścić w publikacji, mogą się powtarzać na każdej stronie kalendarza (np. tło, dewiza czy logo). Powtarzające się elementy projektujemy za pośrednictwem **STRONY WZORCOWEJ** (wybieramy ją z karty **Widok**).

STRONA WZORCOWA ma swoją odrębną wstążkę, bardzo podobną do wstążki programu.

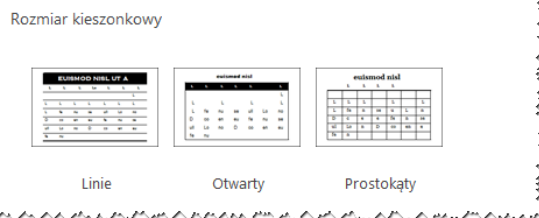
Korzystając z karty **Wstawianie** można wstawić do publikacji te elementy, które będą się powtarzały na każdej stronie kalendarza. Aby rzeczywiście powtarzały się one przy wszystkich miesiącach, z opcji **STRONY WZORCOWEJ** wybieramy **Zastosuj do**, a następnie deklarujemy **Zastosuj do wszystkich stron**.

Do formatowania kalendarza wracamy za pośrednictwem opcji **Zamknij stronę wzorcową** lub korzystamy ze skrótu klawiaturowego **Ctrl+M**.

Oprócz kalendarza miesięcznego w programie Publisher można wykonać kalendarzyk roczny wielkości wizytówki.

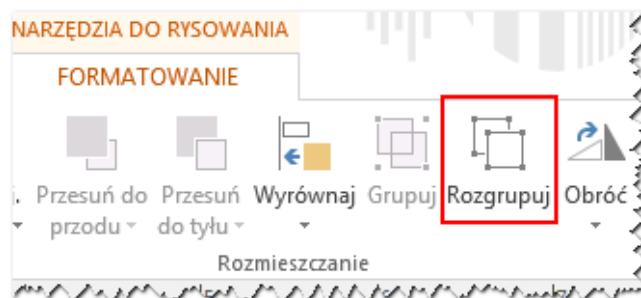
Po uruchomieniu aplikacji i wybraniu **Kalendarzy** w zakładce **Rozmiar kieszonkowy** wybieramy szablon kalendarzyka. W prawym panelu w **Opcjach** ustalamy ramy czasowe: jeden rok na stronie. Ustawiamy daty kalendarza – ten sam rok, jako data początkowa i końcowa. Przyciskiem **Utwórz** przechodzimy do strony formatowania publikacji.

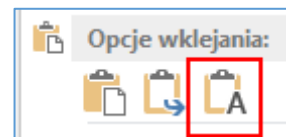
Jeżeli zakres dat w ramach jednego miesiąca nie mieści się w komórce tabeli kalendarza, należy sprawdzić ustawienia **Akapitu**. Odstępy przed i po akapicie powinny mieć wartość 0.

Można zmienić kolor czcionki (także przy niedzielach i dniach świątecznych), nieco zwiększyć jej rozmiar (np. 4,5 albo 5 pkt), dodać motto. Istnieje także możliwość zmiany koloru tła strony lub wstawienia zdjęcia, które będzie pełniło taką funkcję.

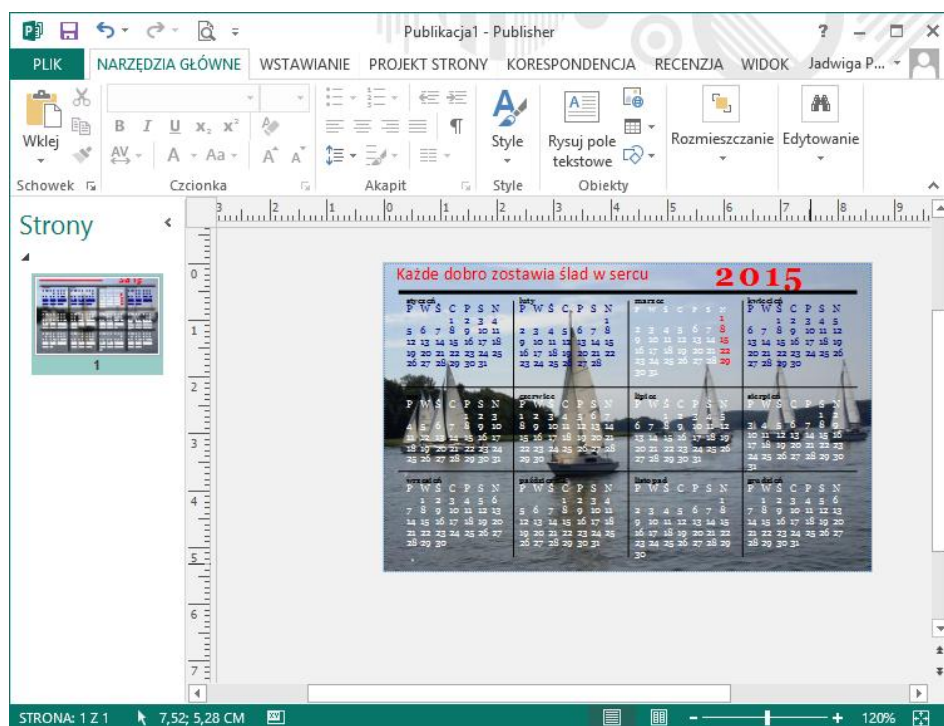
UWAGA! Aby zmienić cokolwiek w projekcie kalendarza kieszonkowego należy najpierw rozgrupować jego elementy. W tym celu trzeba zaznaczyć tabelę z datami, wybrać kartę **Formatowanie** i opcję **Rozgrupuj**. Często się zdarza, że w szablonie cała tabela jest dodatkowo przykryta polem tekstowym, które blokuje formatowanie danych w kalendarzu. Takie pole tekstowe najlepiej usunąć (zaznaczyć i wybrać klawisz **Delete**).

Rozgrupowanie elementów nie daje możliwości edytowania poszczególnych miesięcy. W tym celu należy wyciąć zaznaczony miesiąc (używając skrótu klawiaturowego **CTRL+X**), a następnie wkleić w to samo miejsce, wybierając w opcjach wklejania ostatnią możliwość – **Zachowaj tylko tekst**. Tak wklejone daty będzie już można edytować – każdą oddzielnie.

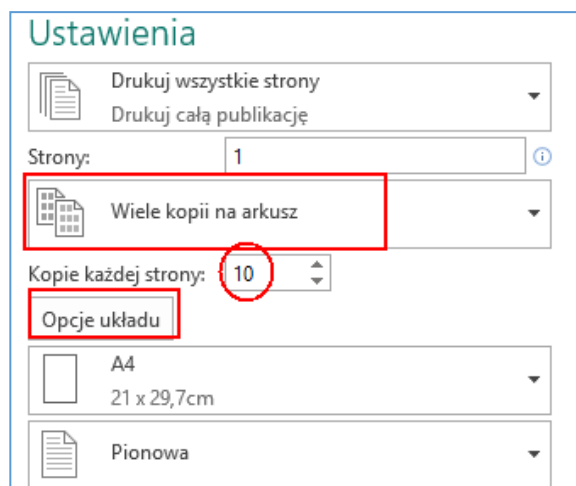
Taką operację należy powtórzyć dla każdego miesiąca w kalendarzu.

Jeśli chcemy, żeby kalendarz był dwustronny, musimy dodać drugą stronę (polecenie **Strona** z karty **Wstawianie**). Na drugiej stronie kalendarza można wkleić np. logo lub zdjęcie z danymi teleadresowymi.

Po zakończeniu pracy drukujemy utworzony kalendarz. Wygodniejsze i najbardziej wydajne jest ustawienie, w efekcie którego na stronie formatu A4 znajdzie się 10 kopii kalendarza. Z karty **Plik** wybieramy **Drukuj**. W ustawieniach drukowania ustalamy **Wiele kopii na arkusz**, a **Kopie każdej strony** ustawiamy na 10.

Wybieramy **Opcje układu**. Ważne jest ustawienie marginesów i odstępów pomiędzy kalendarzykami. Ilustracja poniżej wskazuje, jakie parametry wydruku dają najlepszy efekt.

Opcje układu

Pierwszy arkusz:	Wszystkie arkusze:		
Wiersz początkowy: 1	Margines boczny: 2 cm	Odstęp w poziomie: 0 cm	
Kolumna początkowa: 1	Margines górny: 1 cm	Odstęp w pionie: 0 cm	

Zamknij

Dzięki takim ustawieniom margines dolny będzie równy górnemu, a prawy – lewemu. Jeżeli wykonamy publikację dwustronną, ułatwi to pocięcie projektu na małe kalendarzyki.

Poniższa ilustracja obrazuje efekty naszej pracy.

Olga Topolewska
Biblioteka Pedagogiczna Centrum Edukacji Nauczycieli w Białymstoku

Czytelnik jest najważniejszy – konferencja nauczycieli bibliotekarzy (Białystok, 10 czerwca 2014 roku)

Konferencja *Czytelnik jest najważniejszy* odbyła się w sali konferencyjnej Centrum Edukacji Nauczycieli w Białymstoku. Program konferencji nawiązywał do tegorocznych ogólnopolskich obchodów Roku Czytelnika, podczas którego zwraca się uwagę na potrzeby czytelników oraz niepokojące trendy w czytelnictwie. O sposobach docierania do szkolnego odbiorcy mówili zaproszeni goście.

Pięknym akcentem rozpoczynającym konferencję było wystąpienie kabaretowe *Trochę starszych Pań i Panów* w wykonaniu uczniów VII Liceum Ogólnokształcącego w Białymstoku pod opieką nauczycieli – Anny Słomki i Anny Kołosow-Ostapczuk. Młodzież przypomniała wszystkim przeboje sławnego kabaretu z lat 50. i 60. XX wieku, autorstwa Jeremiego Przybory i Jerzego Wasowskiego. Uczniowie poruszyli publiczność profesjonalnym wykonaniem, pięknym śpiewem i znakomitą grą aktorską.

Otwarcia konferencji dokonała Anna Krawczuk – wicedyrektor CEN w Białymstoku, rolę prowadzącej pełniła Olga Topolewska (w środku).

Fot. K. Gosk.

Pakiety edukacyjne (prezentacje multimedialne, scenariusze zajęć, materiały pomocnicze) prezentowali nauczyciele bibliotekarze biorący udział w konkursie *Dokąd zmierzasz książko...?* – Grażyna Danilczuk i Jolanta Szydłowska-Brewczyk (Zespół Szkół nr 2 w Białymstoku), Barbara Kołcz z uczennicą (Gimnazjum w Wasilkowie) oraz Ewa Zyskowska (Zespół Szkół Mechanicznych CKP w Białymstoku). Przedstawiane pomoce dydaktyczne zostały opatrzone licencją Creative Commons, co oznacza, że autorki wyrażają zgodę na ich nieodpłatne wykorzystywanie podczas lekcji (nie tylko bibliotecznych) w różnych szkołach.

W konferencji uczestniczyło 71 osób.

Fot. K. Gosk.

O niekonwencjonalnych sposobach pracy z czytelnikiem opowiedzieli bibliotekarze wykorzystujący w swojej pracy techniki plastyczne. Izabela Danielewska, nauczyciel bibliotekarz z Gimnazjum w Wasilkowie zaprezentowała kalkografię, a jej uczniowie „na żywo” pokazali sposób wykonania prac plastycznych z użyciem tej techniki. Uczestnicy konferencji mieli również możliwość obejrzenia wystawy *Kalkografia – pejzaż mojego miasta*. Do obejrzenia wystawy prac malarskich Daniela Gromackiego *Dwa marzenia – szklanka żalu*, nauczyciela bibliotekarza Biblioteki Pedagogicznej CEN – Filii w Bielsku Podlaskim, zachęcała z kolei Elżbieta Korzeniecka z galerii „Na Złotej” prowadzonej przez Bibliotekę Pedagogiczną CEN w Białymstoku. Odczytała piękny tekst o technice malarskiej artysty, podkreśliła rolę koloru w jego pracach.

Z gorącym przyjęciem i ogromnym zainteresowaniem spotkało się wystąpienie Marioli Pryzwan, autorki licznych biografii literackich (Marii Dąbrowskiej, Haliny Poświatowskiej, Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej, Władysława Broniewskiego, Anny Jantar, Anny German, Zbigniewa Cybulskiego). Prelegentka zafascynowała uwagę publiczności, opowiadając interesujące zdarzenia z życia bohaterów swoich książek, dzieląc się wspomnieniami z odwiedzin u osób z nimi zaprzyjaźnionych. W jej słowach wyczuwało się pasję tworzenia, radość ze zdobywania dokumentacji, osobistą wręcz sympatię do opisywanych postaci.

Mariola Pryzwan podpisywała swoje książki.
Fot. K. Gosk.

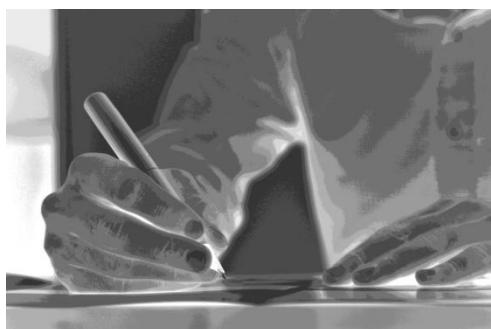
Anna Siemieniuk z Mediów Regionalnych Sp. z o.o. podsumowała tegoroczną kampanię *Czytam, więc wiem*, której celem była promocja czytelnictwa książek i gazet. W II edycji kampanii wzięło udział prawie 600 szkół z województwa podlaskiego. Pozyskano dla nich 428 Mecenasów Wiedzy, czyli firm, które zafundowały szkołom prenumeratę. Co najważniejsze, w kampanię udało się zaangażować dzieci i młodzież (aż 331 uczniów). Od października 2013 roku do maja 2014 roku nadeszła do redakcji 380 recenzji w ramach akcji *Czytam, bo lubię*. Codziennie na łamach „Kuriera Porannego” i „Gazety Współczesnej” promowano czytelnictwo, poświęcając, łącznie, ponad 200 pełnych stron w każdym z tytułów. Kończąc wystąpienie, Anna Siemieniuk przekazała obecnym na sali bibliotekarzom upominki książkowe do bibliotek.

Konferencja stanowiła podsumowanie całorocznej współpracy Biblioteki Pedagogicznej CEN w Białymstoku i bibliotekarzy szkolnych. Dziękując za zaangażowanie, życzo wszystkim udanego wypoczynku i równie efektywnych działań w przyszłym roku szkolnym.

Anna Marcol
Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach
Elektroniczna Biblioteka Pedagogiczna SBP

Pisanie artykułów naukowych – jak efektywnie pisać i skutecznie publikować

*XI seminarium z cyklu **Badania naukowe** (Warszawa, 10 czerwca 2014 roku)*

Pisanie artykułów naukowych jest kluczową umiejętnością każdego badacza. Podczas seminarium zorganizowanego przez Centrum Promocji Informatyki podpowiadano, jak pisać, aby zwrócić uwagę zagranicznych redaktorów oraz zaistnieć w czasopismach wysoko punktowanych. Zagadnienia omawiane podczas wykładów okazały się interesujące dla doktorantów i habilitantów oraz osób związanych z informacją naukową i bibliotekoznawstwem, które na co dzień zajmują się dokumentacją dorobku naukowego polskich badaczy.

Seminarium składało się z sześciu wystąpień o charakterze praktycznym. Do udziału w spotkaniu zaproszono pracowników naukowych, którzy opowiadali o swoich doświadczeniach z publikacją tekstów w renomowanych periodykach oraz osoby zajmujące się ich redakcją i tłumaczeniem, dokumentowaniem oraz tworzeniem oprogramowania dla potrzeb nauki.

Seminarium prowadził dr E. Kulczycki.
Fot. A. Marcol.

Pierwszą prelegentką była Sylwia Ufnalska – tłumacz i redaktor tekstów naukowych z zakresu biologii i dziedzin pokrewnych, członek EASE Council. W swoim wystąpieniu (*Struktura artykułu naukowego – specyfika różnych obszarów nauki*) odniosła się do tłumaczenia artykułów na język angielski, pozwalający polskim badaczom na po-

szerzenie kręgu czytelników oraz osiągnięcie większego prestiżu. Przekonywała, że przekład tekstów z języka polskiego, który cechuje nieliniowy tok myślowy oraz bogaty zasób słów, jest nie lada wyzwaniem. Język angielski charakteryzuje się zwięzłością, precyzją i zrozumiałością. W tekstach angielskich unika się dygresji, typowe są powtórzenia tych samych słów, a konstrukcja artykułu musi spełniać standardy typowe dla linearnego toku myślowego. Nieznajomość tej specyfiki jest częstym powodem odrzucania publikacji przez zagraniczne redakcje.

Abstrakt powinien przedstawiać kwintesencję artykułu, niczym wzór w naukach ścisłych – przekonywał dr P. Siuda.
Fot. A. Marcol.

Wykład *Jak napisać dobry abstrakt i zrobić przegląd literatury* przedstawił dr Piotr Siuda, autor książek i artykułów z zakresu socjologii. Nawiązał do swoich doświadczeń związanych z publikacją tekstów oraz oceną prac innych autorów. Abstrakty są ważnym punktem odniesienia dla recenzentów, ponieważ zachęcają, bądź przeciwnie – zniechęcają do lektury całości. W bazach danych publikuje się często wyłącznie opisy bibliograficzne i abstrakty. To abstrakt niejednokrotnie decyduje, czy zainteresujemy kogoś naszą publikacją oraz zachęcimy do jej cytowania. Prelegent wspomniał ponadto o przeglądach literatury, które stanowią podstawę wielu prac badawczych. Wartościowe przeglądy warto publikować, ponieważ mogą być przydatne dla znawców danego zagadnienia.

E. Rozkosz omówiła kwestie związane z poprawnym cytowaniem z punktu widzenia pracownika informacji naukowej.
Fot. A. Marcol.

Poprawne cytowanie (tworzenie odsyłaczy/przypisów i bibliografii załącznikowej) to tytuł wystąpienia Ewy Rozkosz – specjalisty ds. dokumentacji i informacji naukowej, pracownika Dolnośląskiej Szkoły Wyższej we Wrocławiu. Różne style cytowań, takie jak APA, ASA, MLA czy Vancouver, które zostały omówione podczas wykładu, są typowe dla zagranicznych publikacji naukowych. Na polskich uczelniach panuje bardzo duża dowolność odnośnie zasad cytowania i sporządzania bibliografii załącznikowej (dominuje tzw. „styl własny”). Autorzy, którzy zamierzają wydawać swoje prace poza Polską muszą być świadomi wymogów i zwyczajów panujących w zagranicznych redakcjach. Ich nieznamość może być przyczyną nieprzyjęcia, nawet bardzo wartościowego tekstu, do druku.

Grzegorz Jarosiński – twórca serwisu Inscripte.pl, przedstawił wykład *Instrumentarium naukowca – menedżery bibliografii i narzędzia ułatwiające pisanie*. Prelegent zaprezentował programy (także bezpłatne), które mogą wspomagać pracę badacza, na różnych etapach prowadzenia badań oraz publikowania ich wyników. Standardowym narzędziem jest menedżer bibliografii, ułatwiający wyszukiwanie źródeł i zarządzanie ich bazą oraz formatowanie wykazu literatury i tworzenie cytowań. Korzystając z takiego programu łatwo dostosować ich styl do wymogów konkretnego wydawcy. W wystąpieniu uwzględniono takie narzędzia, jak: Citavi, Colwiz, EndNote, Mendeley, Papers i Zotero. Wspomniano również o programach służących do zarządzania notatkami i definicjami, mapowania myśli, opracowywania nagrań, chronologii czy rękopisów oraz specjalistycznych edytorach tekstu.

Dr Radosław Bomba – pracownik naukowy Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie zaprezentował wykład *Otwarte narzędzia do wizualizacji danych. Jak ulepszyć swój artykuł?* Prelegent omówił bezpłatne usługi, w których można opracowywać mapy myśli i diagramy (Coggle, Draw.io), wizualizacje danych ilościowych (Datawrapper, RAW) oraz sieci i relacji (Gephi, Palladio, Circos). Zaprezentowane narzędzia stanowiły jedynie pewien wybór, a niektóre z nich mają jeszcze charakter ciągle ulepszanych prototypów. Stale powstają nowe usługi, które wyznaczają trendy we współczesnej komunikacji naukowej oraz prezentacji danych.

Ostatni wykład *Kontakt z redakcją, czyli jak odpowiadać recenzentom i kiedy nanosić poprawki* przedstawił dr Emanuel Kulczycki – filozof, komunikolog i bloger. Odwołując się do własnych doświadczeń, związanych z publikowaniem na łamach czasopism zagranicznych, omówił etapy kontaktu z redakcją oraz cechy dobrego „cover letter”. Prelegent wspomniał także, jak należy reagować na odrzucenie tekstu, które nie zawsze musi się wiązać z jego całkowitą dyskwalifikacją oraz w jaki sposób odpowiadać na recenzję.

W seminarium uczestniczyło ok. 60 osób, wśród których dominowali pracownicy instytucji naukowych, redaktorzy, bibliotekarze i dokumentaliści. Uczestnicy konferencji poszerzyli swoją wiedzę na temat poprawnego redagowania publikacji naukowych, zgodnie z zasadami renomowanych czasopism oraz poznali elementy kurtuazji panujące w zachodnich redakcjach. To często ich znajomość decyduje o tym, czy ktoś podejmie kontakt z polskim badaczem.

Olga Topolewska
Biblioteka Pedagogiczna Centrum Edukacji Nauczycieli w Białymstoku

3. Białostocki Tydzień Czytania Dzieciom – akcja czytelnicza (Białystok, 2–6 czerwca 2014 roku)

Białostocki Tydzień Czytania Dzieciom został zainaugurowany w roku 2011. Wówczas włączyliśmy się w obchody ogólnopolskiego Tygodnia Czytania Dzieciom, którego pomysłodawcą jest Fundacja ABCXXI – Cała Polska czyta dzieciom, prowadząca wiele czytelniczych programów edukacyjnych oraz kampanię społeczną, promującą czytelnictwo.

2 czerwca 2014 roku, w Operze i Filharmonii Podlaskiej – Europejskim Centrum Sztuki w Białymstoku, uroczystie zainaugurowano tegoroczne obchody. Przybyli goście honorowi – przedstawiciele białostockich urzędów, mediów, instytucji kultury, którzy czytali uczniom szkół podstawowych baśnie Hansa Christiana Andersena. Czytaniu towarzyszyły scenki teatralne odgrywane przez uczniów oraz słowa piosenek – *Czytaj książki, Czytanie jest the best* – napisanych przez Elżbietę Janikowską, nauczyciela bibliotekarza Szkoły Podstawowej nr 19 w Białymstoku. W imprezie uczestniczyło 321 osób – dzieci i nauczycieli bibliotekarzy z białostockich szkół podstawowych oraz 14 gości honorowych.

Uroczysta inauguracja akcji w Operze i Filharmonii Podlaskiej.
Fot. K. Gosk.

W dniach 3–6 czerwca odbywały się z kolei imprezy czytelnicze w 32 szkołach podstawowych Białegostoku. Zaproszenia na głośne czytanie przyjęli partnerzy akcji, czyli pracownicy: Centrum Edukacji Nauczycieli, Opery i Filharmonii Podlaskiej, Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych, Mediów Regionalnych, Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej, Komendy Miejskiej Policji, Podlaskiego Oddziału Służb Granicznych, Okręgowej Inspekcji Więziennictwa, Aresztu Śledczego, Zakładu Karnego, Okręgowej Izby Lekarskiej, Kolegium Lekarzy Rodzinnych Fundacji „Sąsiedzi”, Radia Białystok oraz Departamentu Edukacji Urzędu Miejskiego w Białymstoku. Ponadto nauczyciele bibliotekarze z poszczególnych szkół zapraszali do czytania swoich dyrektorów, nauczycieli, pracowników szkoły, rodziców, dziadków.

Z danych przesłanych do 30 czerwca, które obejmują 27 z 32 szkół uczestniczących w przedsięwzięciu, wynika, że w 3. *Białostockim Tygodniu Czytania Dzieciom* uczestniczyło 7108 uczniów. Teksty były czytane przez 393 osoby, a całej inicjatywie towarzyszyło ponad 125 imprez (inscenizacje, konkursy, wystawy).

Organizatorami *Tygodnia* byli: Biblioteka Pedagogiczna Centrum Edukacji Nauczycieli w Białymstoku, Szkoła Podstawowa nr 19 w Białymstoku oraz białostocki oddział Towarzystwa Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich, który zainicjował imprezę w naszym mieście. Akcję objęli honorowym patronatem: Wojewoda Podlaski, Marszałek Województwa Podlaskiego, Prezydent Miasta Białegostoku, Podlaski Kurator Oświaty. Patronatu medialnego udzielili: „Kurier Poranny”, „Gazeta Współczesna”, Radio Białystok, TVP Białystok.

Szczegółowe informacje o imprezie i jej partnerach, nazwiska osób czytających oraz programy i sprawozdania z imprez wewnątrzszkolnych zamieszczone są na stronie *BIBservisu – Bibliotek Szkolnych Podlasia*¹.

¹ Zob. 3. *BTCD* [on-line]. [dostęp: 30.06.2014]. Dostępny w World Wide Web: <http://biblioteka.bialystok.edu.pl/cms/serwis/?q=node/1913>.

Monika Pawlewska
Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie

Mediateka Edukacyjna Ośrodka Rozwoju Edukacji w Warszawie

Mediateka Edukacyjna Ośrodka Rozwoju Edukacji w Warszawie (wcześniej Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli) w tym roku obchodzi swoje dwudziestolecie. Początki prac nad powstaniem Mediateki sięgają 1993 roku, a jej uroczyste otwarcie odbyło się 28 stycznia 1994 roku, z udziałem nauczycieli, władz oświatowych, a także gości z Rady Europy. Wtedy też pojawili się pierwsi czytelnicy.

Dwadzieścia lat minęło

Utworzenie Mediateki Edukacyjnej, będącej częścią Pracowni Informacji Pedagogicznej Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli, wynikało z obserwacji i doświadczeń zaczerpniętych z pracy Centrów Zbiorów Edukacyjnych kilku europejskich ośrodków: Schulwarte (Berno, Szwajcaria), School of Education (Exeter, Anglia), The Interfaith Centre (Brighton, Anglia), Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli (Guernsey, Anglia) oraz Miasteczka Nauki i Techniki La Villette w Paryżu.

Centrum Zbiorów Edukacyjnych – Mediateka to pierwotna nazwa, powstała w wyniku ogromnego zaangażowania osób z projektów europejskich Szwajcarii oraz programów: Tempus Redesign i Tempus Recursion, a zwłaszcza projektu Tempus ADEPT (ze znacznym wkładem merytorycznym i finansowym), który ostatecznie zdecydował o jej kształcie i nazwie. Trudno tu nie wspomnieć o ogromnym zaangażowaniu pracowników Mediateki oraz całej Pracowni Informacji Pedagogicznej. Z czasem nazwa została uproszczona i skrócona do Mediateka Edukacyjna.

Można powiedzieć, że od początku istnienia Mediateka Edukacyjna była eksperymentem edukacyjnym, który swoją działalnością inspirowała środowiska edukacyjne, a szczególnie bibliotekarskie. Dwudziestoletnie doświadczenie pokazało, że jego skuteczność jest długofalowa i promieniuje na kolejne lata.

Zbiory

Na uwagę zasługuje szerokie spektrum zasobów Mediateki, jej ogromna różnorodność, od materiałów metodycznych, podręczników, lektur szkolnych, literatury naukowej do filmów i plakatów. Zbiory były i nadal są gromadzone na różnego rodzaju nośnikach. Ponadto, jak w każdej bibliotece dla nauczycieli, znaleźć można literaturę z zakresu psychologii, pedagogiki, socjologii i metodyki nauczania wszystkich przedmiotów. Jest też fachowa literatura w języku angielskim.

Ogromny wpływ na strukturę gromadzenia zbiorów mieli i mają użytkownicy Mediateki. Przez lata wytworzyła się swoista współpraca szczególnie z pracownikami Ośrodka. Ich propozycje zakupu zawsze owocowały uzupełnianiem zbiorów o wszelkiego rodzaju nowinki z zakresu edukacji, z których potem chętnie sami korzystali. Mediateka słynęła z aktualności swoich zbiorów. Warto wspomnieć, że część zasobów to dary czytelników.

Wszystkie zbiory zostały sklasyfikowane według Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej i zgodnie z nią uporządkowane na półkach.

Pierwotna lokalizacja, na drugim piętrze, zapewniała zgromadzenie całości zbiorów w jednym miejscu, w systemie wolnego dostępu. Tak więc każdy czytelnik, korzystając z tych możliwości, mógł pracować na miejscu, jednocześnie oceniając przydatność wybranych materiałów, lub wypożyczyć je do domu. Medioteka stała się niejako dodatkowym miejscem pracy ustawicznie doskonalących się nauczycieli.

Oprócz zgromadzonych przez dwadzieścia lat zbiorów (ponad dwadzieścia tysięcy jednostek), Medioteka oferuje wiele unikalnych kolekcji. Wśród nich na uwagę zasługują:

- wydawnictwa Wojewódzkich Ośrodków Metodycznych – biuletyny, czasopisma;
- informatory opracowane w wyniku organizowanych konferencji metodycznych krajowych i zagranicznych (materiały i informatory pokonferencyjne);
- czasopisma edukacyjne – duży wybór tytułów o szerokim wachlarzu tematycznym;
- pomoce dydaktyczne – gry planszowe i dydaktyczne, plakaty, filmy np. przyrodnicze, psychologiczne, ekranizacje literatury pięknej;
- bogaty zbiór książek, encyklopedii i podręczników w języku angielskim;
- produkty powstałe w wyniku realizacji projektów pokonkursowych w ramach Priorytetu III Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, współfinansowane przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Po latach okazuje się, że struktura zbiorów odzwierciedla zmiany, jakie następowały i nadal następują w polskiej edukacji. Niewątpliwie jest to duży i niepodważalny atut Medioteki.

W Ośrodku Rozwoju Edukacji od kilku lat funkcjonuje Biblioteka Cyfrowa, w której znajduje się część zbiorów Medioteki, w formie elektronicznej, umożliwiającej czytelnikowi korzystanie z nich w dogodny sposób.

Katalog

Katalog, w początkowej fazie funkcjonowania Medioteki, też był eksperymentem. Zamiast tradycyjnych kart katalogowych prowadzono go wyłącznie w formie elektronicznej. MAK – tzw. Małe Automatyczne Katalogi, komputerowy program biblioteczny, opracowany przez Bibliotekę Narodową, bywał przyczyną niepokoju pracowników Medioteki, a szczególnie użytkowników z zewnątrz. Jak się potem jednak okazało, był to strzał w dziesiątkę. Kilka lat później udostępnienie katalogu na stałe w sieci Internet, umożliwiło jeszcze szybsze i sprawniejsze wyszukiwanie informacji według różnych kryteriów. Obecnie trwają prace nad przeniesieniem bazy katalogu z formatu MARC BN do formatu MARC 21, który umożliwi kolejne unowocześnianie bazy i jeszcze łatwiejszy do niej dostęp.

Czytelnicy

Profil gromadzenia zbiorów w Mediotece Edukacyjnej jest zgodny z potrzebami zawodowymi kadr edukacyjnych, zatem głównymi użytkownikami byli i są nauczyciele, a także pracownicy nauki związani z edukacją. Zainteresowanie Medioteką wykazują także studenci wielu wydziałów uniwersyteckich, takich jak: pedagogika, psychologia i bibliotekoznawstwo. Czytelnikami Medioteki są pracownicy szeroko rozumianej edukacji, czyli nauczyciele konsultanci, metodycy, edukatorzy, pracownicy naukowcy, dyrektorzy szkół i bibliotekarze.

Aktywność Medioteki na rzecz edukacji

Medioteka współpracuje z wieloma instytucjami i organizacjami: Biblioteką Narodową, bibliotekami pedagogicznymi, Biblioteką Sejmową, Stowarzyszeniem Bibliotekarzy Polskich, Towarzystwem Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich, Instytutem Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych UW oraz Wydziałem Pedagogicznym UW.

Przed laty w Mediotecę działał Otwarty Klub Innowacyjny, który swoją działalnością wspierał i promował twórczą pracę nauczycieli.

Obecnie, w Centrum Szkoleniowym Ośrodka Rozwoju Edukacji w Sulejówku, Medioteka organizuje corocznie szkolenia, między innymi o następującej tematyce:

- rozwój języka haseł przedmiotowych z dziedziny edukacji – szkolenia odbywają się przy współpracy Biblioteki Narodowej i nauczycieli bibliotekarzy bibliotek pedagogicznych; zajęcia te przyczyniają się do ujednoczenia i wzbogacania haseł z dziedziny edukacji w indeksach przedmiotowych katalogów bibliotecznych;
- współczesne trendy w edukacji, np. uczeń o specjalnych potrzebach edukacyjnych w bibliotece szkolnej; edukacja medialna i informacyjna; biblioteka 2.0 i inne.

Medioteka Edukacyjna przez wiele lat była miejscem praktyk studenckich Instytutu Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego. Obecnie trwają rozmowy nad ich wznowieniem.

Cykliczne spotkania w Mediotece Edukacyjnej

We wcześniejszej lokalizacji organizowane były różnego rodzaju zajęcia szkoleniowe, takie jak: spotkania studentów Wydziału Pedagogicznego UW oraz Instytutu Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych UW dotyczące nowoczesnego warsztatu pracy nauczyciela oraz zajęcia dla uczniów różnych typów szkół na temat zasad korzystania z Medioteki.

Natomiast w nowej lokalizacji odbywają się:

- *Spotkania edukacyjne w Mediotece*, służące wymianie doświadczeń z doradcą metodycznym ds. bibliotek, z wykładowcami Instytutu Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych UW, autorami materiałów metodycznych oraz praktykującymi bibliotekarzami;
- okazjonalne zebrania Rady Oddziału w Warszawie Towarzystwa Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich.

Nowa lokalizacja, nowe wyzwania

Dotychczasowe usytuowanie lokalowe Medioteki, na drugim piętrze, sprzyjało zgromadzeniu wszystkich zbiorów w jednym miejscu. Dostęp do nich był łatwy i bezpośredni. Bliskość sali konferencyjnej w sposób naturalny umożliwia uczestnikom ogólnokrajowych konferencji korzystanie z zasobów bibliotecznych.

Nowa lokalizacja Medioteki, w estetycznej aranżacji i przyjaznym, kameralnym wnętrzu na parterze, skraca czytelnikowi drogę dostępu do zbiorów, choć znaczną ich część przeniesiono do pomieszczeń magazynowych. Mimo tych zmian nadal funkcjonuje wolny dostęp do półek.

Medioteka, trochę jak kameleon, zmieniała swoje położenie, wystrój wnętrza, ale nie zmieniała na pewno otwartości i wrażliwości na potrzeby czytelników, aktualności i niepowtarzalności swoich zbiorów, a także chęci zorganizowania nowoczesnego, przyjaznego miejsca twórczej pracy nauczyciela.

Czas pędzi nieubłaganie, świat zmienia się tak szybko jak nigdy wcześniej, a Medioteka nie traci na tym, tylko zyskuje. Bogaty zbiór zgromadzonych materiałów przez ostatnie dwadzieścia lat oraz bieżące, systematyczne wzbogacanie zasobów zapewnia nauczycielom stały dostęp do szeroko pojętej informacji naukowej z dziedziny edukacji. Medioteka Edukacyjna swoją działalnością starała się i nadal ma ambicję bycia profesjonalnym zapleczem codziennej, twórczej pracy nauczyciela.

Aktualne informacje na temat działalności Medioteki Edukacyjnej Ośrodka Rozwoju Edukacji można znaleźć pod adresem: www.medioteka.ore.edu.pl.

Rok 2011 – Medioteka Edukacyjna ORE w starej lokalizacji.
Fot. M. Pawlewska.

Rok 2011 – Medioteka Edukacyjna ORE w starej lokalizacji.
Fot. M. Pawlewska.

Rok 2011 – Medioteka Edukacyjna ORE w starej lokalizacji.
Fot. M. Pawlewska.

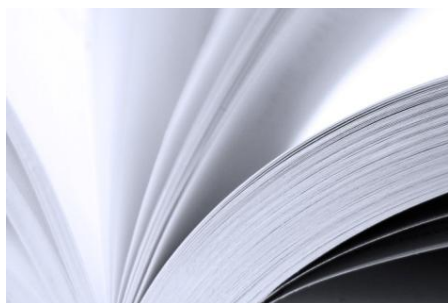

Rok 2014 – Medioteka Edukacyjna ORE w nowej lokalizacji (parter budynku).
Fot. B. Jechalska.

Anna Marcol
Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach

Sieci współpracy i samokształcenia

Co warto przeczytać?

Przewodnik metodyczny dla koordynatorów sieci współpracy i samokształcenia / Maciej Kocurek [i in.] ; Ośrodek Rozwoju Edukacji. [plik PDF]. - Kraków, 2012. [dostęp: 10.03.2014]. - Dostępny w Internecie: <http://www.bc.ore.edu.pl/dlibra/doccontent?id=552&from=FBC>.

Publikacja Ośrodka Rozwoju Edukacji powstała w ramach projektu *System doskonalenia nauczycieli oparty na ogólnodostępnym kompleksowym wspomaganii szkół*. Została opracowana z myślą o osobach przygotowujących się do roli koordynatorów sieci współpracy i samokształcenia, a jej lektura ma pomóc w lepszym zrozumieniu stawianych przed nimi wyzwań, dostarczyć niezbędnej wiedzy i praktycznych wskazówek. Przewodnik składa się z pięciu rozdziałów, w których omówiono zadania koordynatora na poszczególnych etapach pracy sieci.

Pierwszy rozdział ma charakter wprowadzający. Omówiono w nim pojęcie sieci współpracy i samokształcenia, które zdefiniowano jako międzyszkolne zespoły nauczycieli lub dyrektorów placówek, działające w jednym powiecie. Podano przykładowy katalog tematów, których może dotyczyć ich działalność. Podkreślono, że sieciowanie umożliwia koncentrowanie się na potrzebach danej szkoły oraz zwiększa jej wpływ na rodzaj otrzymywanego wsparcia. Jego celem jest długofalowe oddziaływanie oraz wspomaganie o charakterze celowym, przemyślanym i procesowym. Sieć ma zaspokajać indywidualne potrzeby szkół i dążyć do ich rozwoju. Jej uczestnicy tworzą platformę wzajemnego wsparcia w wybranym obszarze tematycznym, dzieląc się swoimi doświadczeniami i wiedzą. Współpraca może skupiać się wokół zagadnienia o charakterze problemowym lub wybranego przedmiotu nauczania.

W drugim rozdziale omówiono rolę koordynatora sieci, który odpowiada za jej uruchomienie i organizację. Jego zadania wiążą się z dwoma zasadniczymi obszarami – zarządzaniem pracą sieci oraz planowaniem i prowadzeniem wydarzeń edukacyjnych. Koordynator, nawet jeśli specjalizuje się w zagadnieniu, wokół którego zbudowano daną sieć, nie może wchodzić w rolę eksperta oraz przełożonego. Jego działania mają się ograniczać do prac organizacyjnych, budowania partnerskich relacji, wspierania aktywności uczestników i zachęcania ich do dzielenia się wiedzą.

W następnych rozdziałach (od trzeciego do piątego) omówiono zadania podejmowane przez koordynatora. Przedstawiono metody i formy pracy, które może uwzględnić w działalności sieci, zagadnienia związane z zarządzaniem jej pracą, sposoby motywowania uczestników oraz radzenia sobie w sytuacjach wymagających interwencji.

Do publikacji dołączono liczne przykłady i schematy, ułatwiające przyswojenie zawartych w niej treści oraz wiele rad, wskazówek i gotowych rozwiązań, dotyczących nowego systemu doskonalenia nauczycieli.

Sieci współpracy i samokształcenia : teoria i praktyka / red. nauk. Danuta Elsner ; [tł. z jęz. ang. Danuta Elsner]. - Warszawa : Wolters Kluwer Polska, 2013. - 243 s. : il. ; 21 cm. - Bibliogr. przy rozdz. - ISBN 978-83-264-4352-7

W nurt wprowadzanej reformy wsparcia oświaty w Polsce wpisuje się książka *Sieci współpracy i samokształcenia*, opracowana pod redakcją Danuty Elsner. Praca zawiera teksty autorów polskich i zagranicznych, które stanowią czternaście kolejnych rozdziałów, zgrupowanych w trzech częściach tematycznych.

Zasadniczą część książki poprzedza rozdział wprowadzający, w którym omówiono kierunki zmian w systemie doskonalenia nauczycieli, zestawiając jego dotychczasowy i nowy model. Odwołano się do wyników badań dowodzących, że obecny system nie spełnia ich oczekiwań, ponieważ nauczyciele są jego biernymi odbiorcami. Nie zawsze uwzględnia się ich indywidualne potrzeby, a wspomaganie często ogranicza się do jednostkowych – niepowiązanych z szerszym kontekstem – szkoleń, po których nie udziela się wsparcia merytorycznego i organizacyjnego.

W pierwszej części, zatytułowanej *Podstawy teoretyczne*, omówiono pojęcie sieci i społeczeństwa sieciowego oraz zwrócono uwagę na przemiany, które dokonały się w myśli organizacyjnej i praktyce zarządzania. Długotrwały proces spłaszczania struktur hierarchicznych spowodował pojawienie się nowego typu organizacji, jaką jest sieć. W sieci nie istnieje podległość służbowa i typowy człon kierowniczy, a relacje międzyludzkie są oparte na zasadach partnerstwa, co sprzyja otwartej komunikacji i wymianie doświadczeń. Problematykę sieciowania (jako zjawiska społecznego i organizacyjnego) oraz społeczności uczącej się, opisano w trzech odrębnych rozdziałach.

W drugiej części (*Od teorii do praktyki*) pojęcie „sieć” odniesiono do systemu oświaty i zaprezentowano je jako istotny element kompleksowego wspomaganie szkół i nauczycieli. Praca w sieci jest znana od dawna, jednak dopiero teraz – w dobie rozwoju nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych – stała się popularna i znalazła zastosowanie także w polskiej edukacji. W sześciu kolejnych rozdziałach wykazano korzyści wynikające z sieciowania, odwołując się do przykładów polskich (Sieć Uczących się Przedszkoli „Supeł”) i zagranicznych (doświadczenia brytyjskie, niemieckie i holenderskie). Wskazano warunki organizacyjne i edukacyjne sprzyjające powoływaniu sieci oraz przykładowe metody pracy i narzędzia ewaluacji. Nawiązano do badań dotyczących potencjału społecznego nauczycieli i zespołowego uczenia się, które można wykorzystać w ramach nowego systemu doskonalenia.

W trzeciej części (*Przykłady dobrej praktyki*) omówiono działalność sieci już istniejących, które mogą stanowić inspirację dla innych. Odrębne rozdziały dedykowano przykładom polskim (założona we Włocławku Sieć „Kujawy”, Sieć Dyrektorek Przedszkoli w Kędzierzynie Koźlu) i zagranicznym: Sieć Uczących się Szkół (Słowenia), międzynarodowa sieć ENIRDELM – European Network for Improving Research and Development in Educational Leadership and Management (Europejska Sieć Doskonalenia Badań i Rozwoju Edukacyjnego Przywództwa oraz Zarządzania).

Praca jest adresowana zarówno do kreatorów, jak i uczestników sieci współpracy i samokształcenia. Do poszczególnych rozdziałów dołączono literaturę przedmiotu, która umożliwia pogłębienie wiedzy na temat nowej formy doskonalenia nauczycieli, opartej na sieciowaniu.

